

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ

**ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ
ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ
CYPRA LTD ΚΑΙ/Η CYPRA BIOENERGY LTD ΚΑΙ/Η
ΑΛΛΩΝ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΩΝ ΚΑΙ/Η ΣΧΕΤΙΖΟΜΕΝΩΝ
ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΙ/Η ΠΡΟΣΩΠΩΝ**

Πρόεδρος:

Χάρης Πογιατζής

Μέλη:

Κύπρος Μιχαλίδης
Λεμονιά Καουτζάνη

30 Ιουνίου, 2021

**ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΠΟΥ
ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ CYPRA LTD ΚΑΙ/Η CYPRA BIOENERGY LTD
ΚΑΙ/Η ΑΛΛΩΝ ΣΥΝΔΕΔΕΜΕΝΩΝ ΚΑΙ/Η ΣΧΕΤΙΖΟΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΙ/Η
ΠΡΟΣΩΠΩΝ**

Η Ερευνητική Επιτροπή έχει την τιμή να υποβάλει προς τον Γενικό Εισαγγελέα της Κυπριακής Δημοκρατίας την Έκθεσή της, σύμφωνα με τους όρους εντολής της, οι οποίοι περιέχονται στο σχετικό Διάταγμα του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ημερ. 31/12/2020.

Πρόεδρος:

Χάρης Πογιατζής

Μέλη:

Κύπρος Μιχαλίδης
Λεμονιά Καουτζάνη

30 Ιουνίου, 2021

1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΡΟΙ ΕΝΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Με Διάταγμά του ημερ. 31/12/2020, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας όρισε τα μέλη της Τριμελούς Ερευνητικής Επιτροπής («η Επιτροπή») και καθόρισε τους όρους εντολής της. Παρατίθεται αυτούσιο το εν λόγω Διάταγμα:

« Ε.Ε. Παρ. ΙΙΙ(Ι)
Αρ. 5433,31.12.2020
Αριθμός 652

Κ.Δ.Π. 652/2020

Ο ΠΕΡΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΝΟΜΟΣ
(ΚΕΦ. 44, 37 ΤΟΥ 1982, 84 ΤΟΥ 1983, 119(Ι) ΤΟΥ 2011,
147(Ι) ΤΟΥ 2012, 22(Ι) ΤΟΥ 2013 ΚΑΙ 150(Ι) ΤΟΥ 2018)

Διάταγμα Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας

Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, ασκώντας τις εξουσίες που χορηγούνται σε αυτόν από τον περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμο, εκδίδει το ακόλουθο Διάταγμα:

Κεφ. 44

37 του 1982
84 του 1983
119(Ι) του 2011
147(Ι) του 2012
22(Ι) του 2013
150(Ι) του 2018

Συνοπτικός Τίτλος.

1. Το παρόν Διάταγμα θα αναφέρεται ως το περί του Διορισμού από το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας Ερευνητικής Επιτροπής σε σχέση με τη διερεύνηση θεμάτων που αφορούν τις Εταιρείες Cypra Ltd και/ή Cypra Bioenergy Ltd και/ή άλλων Συνδεδεμένων και/ή Σχετιζόμενων Εταιρειών και/ή Προσώπων Διάταγμα του 2020.

Διορισμός Μελών
της Ερευνητικής
Επιτροπής.

2. - (1) Ως Πρόεδρος της Ερευνητικής Επιτροπής διορίζεται ο κ. Χάρης Πογιατζής, τέως Πρόεδρος Επαρχιακού Δικαστηρίου.
(2) Ως Επίτροποι διορίζονται ο κ. Κύπρος Μιχαηλίδης, τέως Αρχηγός Αστυνομίας και η κα. Λεμονιά Καουτζάνη, τέως Ανώτερη Επαρχιακός Δικαστής.

Εξουσίες της
Ερευνητικής
Επιτροπής.

3. Η Ερευνητική Επιτροπή περιβάλλεται με όλες τις εξουσίες που προβλέπονται στο άρθρο 7 του Νόμου, εξαιρουμένης της παραγράφου (ιβ) και υποβοηθείται στο έργο της από εμπειρογνώμονες, όπου τούτο κρίνεται αναγκαίο.

Όροι Εντολής.

4. (1) Η Ερευνητική Επιτροπή εντέλλεται όπως προβεί στη διεξαγωγή πλήρους και ενδεδειγμένου έρευνας με αντικείμενο τη διακρίβωση όλων εκείνων των γεγονότων, ενεργειών, αποφάσεων, πράξεων ή παραλείψεων, σε σχέση με τις συναλλαγές και/ή τη μεταχείριση και/ή αντιμετώπιση από οποιαδήποτε αρχή και/ή υπηρεσία και/ή όργανο και/ή κρατικό αξιωματούχο και/ή υπάλληλο του δημόσιου τομέα ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα από το 2007 μέχρι την έκδοση του παρόντος Διατάγματος, σε σχέση με τις εταιρείες Cypra Ltd και/ή Cypra Bioenergy Ltd και/ή άλλων συνδεδεμένων και/ή σχετιζόμενων εταιρειών ή/και των διευθυντών και/ή των μετόχων τους, στο εξής και για σκοπούς του παρόντος διατάγματος καλούμενοι ως η «Εταιρεία». Από το αντικείμενο της

έρευνας εξαιρούνται μόνο τα συγκεκριμένα θέματα τα οποία βρίσκονται υπό εξέταση σε σχέση με την πειθαρχική ευθύνη της κας Ρέας Γεωργίου, Γενικής Λογίστριας της Δημοκρατίας και του κ. Λεύκου Παπαδόπουλου, Πρώτου Λειτουργού, Γενικό Λογιστήριο, τα οποία εξειδικεύονται στις Αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου με ημερ. 16.12.2020 και ημερ. 22.12.2020, αντίστοιχα.

(2) Ειδικότερα και χωρίς επηρεασμό της γενικότητας της παραγράφου 1, η Ερευνητική Επιτροπή εντέλλεται όπως διερευνήσει:

(α) τη νομιμότητα και/ή ορθότητα των αποφάσεων και/ή των πράξεων ή παραλείψεων και/ή των χειρισμών και/ή των εισηγήσεων και/ή απόψεων που λαμβάνονταν και/ή υποβάλλονταν και/ή διατυπώνονταν κατά τον ουσιώδη χρόνο, από αρχές και/ή υπηρεσίες και/ή όργανα και/ή κρατικούς αξιωματούχους και/ή υπαλλήλους του δημόσιου τομέα ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα, σε σχέση με την Εταιρεία,

(β) κατά πόσο υπήρξαν οποιεσδήποτε παρεμβάσεις από οποιοδήποτε πρόσωπο με σκοπό αρχές και/ή υπηρεσίες και/ή όργανα και/ή κρατικοί αξιωματούχοι και/ή υπάλληλοι του δημόσιου τομέα ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα να αποφασίσουν και/ή να υιοθετήσουν και/ή να παραλείψουν να εφαρμόσουν ή να επιβάλλουν μέτρα προς όφελος της Εταιρείας,

(γ) κατά πόσο υπήρχαν και/ή ασκήθηκαν και/ή τηρήθηκαν αποτελεσματικοί μηχανισμοί ελέγχου και/ή εποπτείας από τις αρμόδιες κατά περίπτωση αρχές, και/ή υπηρεσίες και/ή όργανα και/ή κρατικούς αξιωματούχους και/ή υπαλλήλους του δημόσιου τομέα ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα σε σχέση με όλες τις συναλλαγές, πράξεις και /ή υποχρεώσεις της Εταιρείας,

(δ) κατά πόσο από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτουν οποιαδήποτε στοιχεία ή γεγονότα τα οποία δυνατό να οδηγούν στον καταλογισμό ευθυνών σε οποιαδήποτε δημόσια αρχή, και/ή υπηρεσία και/ή όργανο και/ή κρατικό αξιωματούχο και/ή υπάλληλο του δημόσιου τομέα ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα, οι οποίες να προκύπτουν από πράξεις ή παραλείψεις τους κατά την άσκηση των καθηκόντων τους,

(ε) κατά πόσο υπήρξε οποιαδήποτε διαρροή διαβαθμισμένων ή μη διαβαθμισμένων υπηρεσιακών εγγράφων και/ή πληροφοριών προς την Εταιρεία από αρχές και/ή υπηρεσίες και/ή όργανα και/ή κρατικούς αξιωματούχους και/ή υπαλλήλους του δημόσιου τομέα ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή οποιαδήποτε προνομιακή και/ή ευνοϊκή μεταχείριση προς την Εταιρεία,

(στ) κατά πόσο από τα ευρήματα της έρευνας προκύπτουν οποιαδήποτε στοιχεία ή γεγονότα σε σχέση με ενέργειες, πράξεις, και/ή παραλείψεις της Εταιρείας, τα οποία δυνατό να οδηγούν στον καταλογισμό οποιασδήποτε ευθύνης στην Εταιρεία, και

(ζ) οποιαδήποτε άλλα ζητήματα και/ή θέματα και/ή άλλες συναφείς πτυχές που σχετίζονται με την Εταιρεία και τον ευρύτερο σκοπό της έρευνας, κατά την κρίση της Ερευνητικής Επιτροπής.

Ανάληψη
Καθηκόντων.

5. Η Ερευνητική Επιτροπή αναλαμβάνει τα καθήκοντά της αμέσως αφού δοθεί και υπογραφεί ο όρκος δυνάμει του άρθρου 4 του Νόμου.

Συμπλήρωση
της έρευνας.

6. Η Ερευνητική Επιτροπή συμπληρώνει την έρευνά της και υποβάλλει την αιτιολογημένη έκθεσή της στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, εντός 3 μηνών από την ημερομηνία έκδοσης του παρόντος Διατάγματος, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 7(ια) του Νόμου ή σε μεταγενέστερη ημερομηνία, ως ήθελε αποφασίσει ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, μετά από αίτημα της Ερευνητικής Επιτροπής σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο.

ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΣΑΒΒΙΔΗΣ,

Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας. »

Λόγω του μεγάλου όγκου του μαρτυρικού υλικού και, μετά από αίτημα της Επιτροπής, ο Γενικός Εισαγγελέας με Διάταγμά του, το οποίο δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας στις 26 Μαρτίου, 2021, παρέτεινε την περίοδο διορισμού της για 3 μήνες, από τις 30/3/2021.

1.2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Στην ενότητα αυτή καταγράφεται η μεθοδολογία την οποία ακολούθησε η Επιτροπή από την έναρξη της λειτουργίας, μέχρι τον τερματισμό των εργασιών της.

1.2.1. Έναρξη εργασιών της Επιτροπής και δημιουργία υποδομής

Αμέσως μετά το διορισμό της, η Επιτροπή, μέσω της Νομικής Υπηρεσίας, προέβη στις αναγκαίες ενέργειες και διευθετήσεις για δημιουργία της αναγκαίας υποδομής προς το σκοπόν της αποτελεσματικής λειτουργίας της.

Συγκεκριμένα, με παρέμβαση του ίδιου του Γενικού Εισαγγελέως της Δημοκρατίας προς το Ανώτατο Δικαστήριο, παραχωρήθηκε μέρος του Κτηρίου «Φιλοξενία», το οποίο με τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος προορίζεται όπως χρησιμοποιηθεί ως δικαστικό μέγαρο, ήτοι Εφετείο, καθώς και του Αμφιθεάτρου Jean Monnet για χρήση για τις ακροάσεις της Επιτροπής. Επιπρόσθετα, έγιναν διευθετήσεις για την τεχνική υποστήριξη ενώ, στις 12 Φεβρουαρίου, 2021, με Διάταγμα του Γενικού Εισαγγελέως το οποίο δημοσιεύθηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας, διορίστηκαν τα ακόλουθα 2 πρόσωπα με το καθεστώς του Εκτιμητή σύμφωνα με τις πρόνοιες της σχετικής νομοθεσίας, όπως υποβοηθήσουν την Επιτροπή στο έργο της:

1. Μαρία Καρούζη,
2. Αθηνά Σταυρινίδου.

Τονίζεται ότι αμφότερα τα πιο πάνω πρόσωπα είναι κάτοχοι πτυχίου νομικής και εγγεγραμμένοι δικηγόροι.

1.2.2. Κλήσεις για παρουσίαση εγγράφων

Με βάση τους όρους εντολής της η Επιτροπή, έχοντας υπ' όψιν τα θέματα προς διερεύνηση, ως πρώτη ενέργεια εξέδωσε, δυνάμει του **Άρθρου 7 (α) και (γ), του Περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμου, Κεφ.44**, Κλήσεις για Παρουσίαση Εγγράφων προς υπηρεσίες και/ή φυσικά πρόσωπα επικεφαλής διαφόρων κυβερνητικών τμημάτων και υπηρεσιών.

Τονίζεται ότι, όλα τα πρόσωπα και/ή υπηρεσίες τα οποία παρέλαβαν τέτοια Κλήση ανταποκρίθηκαν άμεσα και θετικά, εφοδιάζοντας την Επιτροπή με αριθμό εγγράφων.

Σε κάθε Κλήση, υπήρχε επισυνημμένο ως **Παράρτημα 1**, έγγραφο στο οποίο περιγράφονταν με λεπτομέρεια τα έγγραφα τα οποία επιζητούντο, αλλά, επιπρόσθετα, περιλαμβανόταν και μια γενική πρόνοια για παράδοση οιασδήποτε στοιχείων, δεδομένων, πληροφοριών, εγγράφων, εσωτερικών σημειωμάτων σε ηλεκτρονική ή έντυπη μορφή, τα οποία κάθε τμήμα και/ή υπηρεσία έχει στην κατοχή του.

Καταγράφονται πιο κάτω οι υπηρεσίες/πρόσωπα/πηγές από τις οποίες εξασφαλίστηκαν έγγραφα σε έντυπη και/ή ηλεκτρονική μορφή με τη συντομογραφία την οποία η Επιτροπή απέδωσε στην καθεμιά:

Υπηρεσία/Τμήμα	Πρόσωπο	Συντομογραφία
Αστυνομία Κύπρου	Αρχηγός της Αστυνομίας	ΑΣΤ
Βουλή των Αντιπροσώπων	Γενικός Διευθυντής	ΒΑ
Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας	Γενική Λογίστρια	ΓΛ
Γραφείο Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων	Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων	ΕΕΚΕ
Δικηγορικό Γραφείο Κυριάκος Θ. Μιχαηλίδης & Σια	Δικηγόρος	ΔΓΚΥΡΜΙΧ
Δικηγορικό Γραφείο Χάρης Κυριακίδης Δ.Ε.Π.Ε.	Δικηγόροι	ΔΓΧΑΡΚΥΡ
Ελεγκτική Υπηρεσία	Γενικός Ελεγκτής	ΓΕ
Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας	Έπαρχος	ΕΔΛ
Επίσημος Παραλήπτης	-	ΕΠ
Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας	Πρόεδρος	ΕΔΥ
Ηλεκτρομηχανολογική Υπηρεσία	Διευθυντής	ΗΜΥ
Κεντρικό Συμβούλιο Κάτω Μονής	Πρόεδρος	ΚΣΚΜ
Κτηνιατρικές Υπηρεσίες	Διευθυντής	ΚΥ

Νομική Υπηρεσία	-	ΝΥ
Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων	Αναπληρώτρια Διευθύντρια	ΤΑΥ
Τμήμα Εφόρου Εταιρειών	Έφορος Εταιρειών	ΕΦΕ
Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως	Διευθυντής	ΤΠΟΙΚ
Υγειονομικές Υπηρεσίες	Προϊστάμενος	ΥΥ
Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος	Γενικός Διευθυντής	ΥΓΑΑΠ
Υπουργείο Εργασίας	Γενικός Διευθυντής	ΥΠΕΡ
Υπουργείο Εσωτερικών	Γενικός Διευθυντής	ΥΠΕΣ
Υπουργείο Οικονομικών	Γενικός Διευθυντής	ΥΟΙΚ
Υπουργικό Συμβούλιο	Γραμματέας	ΥΣ

Επιπρόσθετα όλων των πιο πάνω, η Επιτροπή προέβαινε με δική της πρωτοβουλία σε έρευνα στο διαδίκτυο και σε άλλες πηγές, εξασφαλίζοντας διάφορα έγγραφα τα οποία θεωρούσε ότι θα ήταν υποβοηθητικά στο έργο της. Αυτά θεωρήθηκαν ότι προέρχονται από «Ανοικτές Πηγές» (συντομογραφία «ΑΝΠΗΓ»).

1.2.3. Περισυλλογή εγγράφων και διαδικασία καταχώρισής τους

Με την πιο πάνω διαδικασία, η Επιτροπή εφοδιάστηκε με πολύ μεγάλο όγκο εγγράφων για τα οποία, για εύκολη αναφορά, έγινε διαδικασία καταχώρισης ενός εκάστου.

Συγκεκριμένα, το κάθε έγγραφο που περιήλθε στην κατοχή της Επιτροπής, καταχωρίστηκε ως τεκμήριο με χαρακτηριστικό πρώτα τη συντομογραφία της υπηρεσίας ή πηγής από την οποία προήλθε, όπως αυτές αναγράφονται πιο πάνω και ακολούθως το μικρό γράμμα «κ», που σημαίνει «καταχωρίστηκε» και τον αύξοντα αριθμό του. Για παράδειγμα, το Τεκμήριο ΓΕ κ-48 σημαίνει ότι αυτό λήφθηκε από το Γενικό Ελεγκτή και καταχωρίστηκε με αύξοντα αριθμό 48.

Η πιο πάνω διαδικασία ήταν αναγκαία για να διαχωρίζονται τα τεκμήρια που παραλήφθηκαν απευθείας από την Επιτροπή, σ' αντίθεση με αυτά που κατέθεταν οι μάρτυρες κατά την κατάθεσή τους στις ακροάσεις τα οποία καταχωρίζονταν ως «Α» (τεκμήριο ακροάσεως) και τον αύξοντα αριθμό του. Τονίζεται όμως ότι, όπου μάρτυρας κατά τη διάρκεια της κατάθεσής του, αναφερόταν σε έγγραφο που ήταν ήδη

καταχωρισμένο ως τεκμήριο με το χαρακτηριστικό «κ», τότε δεν χρειαζόταν η επανακατάθεσή του ως «Α» και η οποιαδήποτε αναφορά σ' αυτό γινόταν με την προηγούμενη αρίθμηση του.

Παρατίθεται πιο κάτω η καταχώριση και αρίθμηση των εγγράφων/τεκμηρίων που εξασφαλίστηκαν χωρίς όμως την περιγραφή του καθενός χωριστά. Όπου όμως, στην παρούσα Έκθεση καταστεί αναγκαία η αναφορά σε κάποιο τεκμήριο, τότε θα γίνεται πλήρης περιγραφή του και στο βαθμό που αναφέρεται, αντίγραφο αυτού, περιλαμβάνεται στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ**.

Τα Τεκμήρια που έχουν εξασφαλιστεί και καταχωριστεί, είναι τα ακόλουθα:

Υπηρεσίες και άλλες πηγές	Τεκμήρια
Α (Τεκμήρια Ακρόασης)	Α1 μέχρι Α74
ΑΝΠΗΓ (Ανοικτές Πηγές)	κ-1 μέχρι κ-7
ΑΣΤ (Αστυνομία)	κ-1 μέχρι κ-11
ΒΑ (Βουλή των Αντιπροσώπων)	κ-1 μέχρι κ-3
ΓΕ (Ελεγκτική Υπηρεσία)	κ-1 μέχρι κ-78
ΓΛ (Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας)	κ-1 μέχρι κ-38
ΔΓΚΥΡΜΙΧ (Δικηγορικό Γραφείο Κυριάκος Θ. Μιχαηλίδης & Σια)	κ-1 μέχρι κ-3
ΔΓΧΑΡΚΥΡ (Δικηγορικό Γραφείο Χάρης Κυριακίδης Δ.Ε.Π.Ε.)	κ-1 μέχρι κ-5
ΕΔΛ (Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας)	κ-1 μέχρι κ-27
ΕΔΥ (Επιτροπή Δημόσιας Υπηρεσίας)	κ-1
ΕΕΚΕ (Εφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων)	κ-1 μέχρι κ-23
ΕΠ (Επίσημος Παραλήπτης)	κ-1 μέχρι κ-22
ΕΦΕ (Εφορος Εταιρειών και Επίσημος Παραλήπτης)	κ-1 μέχρι κ-12
ΗΜΥ (Ηλεκτρομηχανολογική Υπηρεσία)	κ-1 μέχρι κ-5
ΚΣΚΜ (Κοινοτικό Συμβούλιο Κάτω Μονής)	κ-1 μέχρι κ-52
ΚΥ (Κτηνιατρικές Υπηρεσίες)	κ-1 μέχρι κ-45
ΝΥ (Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας)	κ-1 μέχρι κ-22
ΤΑΥ (Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων)	κ-1
ΤΠΟΙΚ (Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως)	κ-1 μέχρι κ-18
ΥΓΑΑΠ (Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος)	κ-1 μέχρι κ-5

ΥΟΙΚ (Υπουργείο Οικονομικών)	κ-1 μέχρι κ-6
ΥΠΕΡ (Υπουργείο Εργασίας)	κ-1 μέχρι κ-3
ΥΠΕΣ (Υπουργείο Εσωτερικών)	κ-1 μέχρι κ-28
ΥΣ (Υπουργικό Συμβούλιο)	κ-1 μέχρι κ-12
ΥΥ (Υγειονομικές Υπηρεσίες)	κ-1 μέχρι κ-11

Όπως φαίνεται από την πιο πάνω καταγραφή, καταχωρίστηκαν συνολικά 512 Τεκμήρια, πολλά από τα οποία είναι πολυσέλιδα. Είναι πολύ δύσκολο να αναφερθεί ο ακριβής όγκος τους αλλά είναι βέβαιο ότι αυτά καλύπτουν χιλιάδες σελίδες.

1.2.4. Εταιρείες υπό διερεύνηση

Από όλο το μαρτυρικό υλικό που περισυνέλλεξε η Επιτροπή, προκύπτει ότι, ως εταιρείες υπό διερεύνηση και/ή συνδεδεμένες και/ή σχετιζόμενες είναι οι ακόλουθες:

- (α) CYPRA LIMITED
- (β) CYPRA BIOENERGY LTD
- (γ) SLEGABY HOLDINGS LIMITED
- (δ) STEMARIO LIMITED

1.2.5. Ερευνητικές Επιτροπές: νομικό καθεστώς

Προτού υπεισέλθουμε στον τρόπο που, πρακτικά, η Επιτροπή επέλεξε να διεξάγει τη διαδικασία, προέχει να αναφερθούν κάποιες παράμετροι που αφορούν στο θέμα του νομικού καθεστώτος που διέπει τη σύσταση και λειτουργία των Ερευνητικών Επιτροπών, ευρύτερα.

Η σχετική νομοθεσία, με βάση την οποία διορίστηκε η παρούσα Επιτροπή, είναι ο **Περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμος, Κεφ.44**, ο οποίος τέθηκε για πρώτη φορά σε ισχύ στις 14 Μαΐου, 1942 και, παραμένει σε ισχύ μέχρι σήμερα, με μερικές τροποποιήσεις οι οποίες ενσωματώθηκαν στο αρχικό κείμενο. Το **Άρθρο 2** του Νόμου αυτού, δίδει εξουσία, είτε στο Υπουργικό Συμβούλιο, είτε στο Γενικό Εισαγγελέα, να διορίζει Ερευνητική Επιτροπή, για να εξετάζει ζητήματα τα οποία καθορίζονται στους όρους εντολής της (**Άρθρο 3**).

Οι εξουσίες μίας Ερευνητικής Επιτροπής, περιέχονται στο **Άρθρο 7**, του Νόμου και είναι, μεταξύ άλλων, η εξασφάλιση μαρτυρίας, γραπτής ή προφορικής. Δύναται, δηλαδή, μία Επιτροπή, να λαμβάνει έγγραφα και να τα αξιολογεί, έστω και εάν δεν έχουν κληθεί μάρτυρες για να τα καταθέσουν και επεξηγήσουν.

Επισημαίνεται ότι, το **Κεφ.44**, ως έχει, παρουσιάζει πολλά κενά και ατέλειες. Είναι γι' αυτό που στο **Άρθρο 12** του Νόμου, καταγράφεται η εξουσία του Υπουργικού Συμβουλίου να εκδίδει Κανονισμούς, οι οποίοι να ρυθμίζουν τη διαδικασία των Επιτροπών. Δυστυχώς, κάτι τέτοιο δεν έχει γίνει μέχρι σήμερα και οι μόνοι Κανονισμοί που έχουν εκδοθεί, ήταν και πάλι επί Αγγλοκρατίας, οι **Περί Ερευνητικών Επιτροπών Κανονισμοί**, που είναι ένα πολύ σύντομο κείμενο και η μόνη πρόνοια που περιλαμβάνεται σ' αυτούς αναφορικά με τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται, είναι στον **Κανονισμό 6**, όπου προνοείται ότι, η διαδικασία που πρέπει να ακολουθείται κατά την έρευνα, θα καθορίζεται από την ίδια την Επιτροπή και, θα προσομοιάζει, όσο το δυνατόν πιο πολύ, με τη διαδικασία που ακολουθείται στα Δικαστήρια.

Τονίζεται στο στάδιο αυτό ότι, θα πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν η διαφορά που υπάρχει μεταξύ των Δικαστών αφ' ενός και Μελών μιας Ερευνητικής Επιτροπής αφ' ετέρου αφού, στην Κύπρο, με βάση το ισχύον νομικό σύστημα ο Δικαστής, κατά την ακροαματική διαδικασία διατηρεί μάλλον παθητικό ρόλο και αφήνει την πρωτοβουλία προσαγωγής μαρτυρίας στους δικηγόρους και διαδίκους και σπάνια επεμβαίνει, κυρίως, για έλεγχο της διαδικασίας. Αυτό για να μην εκληφθεί ότι εγκαταλείπει τη δικαστική έδρα και κατεβαίνει στην αρένα της δικαστικής διαμάχης. Αντίθετα, μία Ερευνητική Επιτροπή περιβάλλεται με εξουσίες περισυλλογής μαρτυρίας και τεκμηρίων και έχει την πρωτοβουλία στο θέμα αυτό (**Άρθρο 7, Κεφ. 44**).

Σε συνέχεια των πιο πάνω, θα πρέπει να σημειωθεί ότι Ερευνητική Επιτροπή που ορίζεται με βάση το **Κεφ.44**, δεν συνιστά δικαστικό ή πειθαρχικό σώμα. Πρόκειται για ερευνητικό σώμα και οι διαπιστώσεις και εισηγήσεις της, δεν είναι δεσμευτικές. Ούτε και είναι διαγνωστικές των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του πολίτη. Αν η Ερευνητική Επιτροπή είχε τέτοιες εξουσίες, η λειτουργία της θα ήταν αντίθετη προς τις πρόνοιες του **Άρθρου 30.1, του Συντάγματος**, το οποίο απαγορεύει τη σύσταση δικαστικών επιτροπών ή εκτάκτων δικαστηρίων υπό οποιοδήποτε όνομα.

Στο θέμα αυτό, μπορεί να γίνει αναφορά σε νομολογία. Στην **Αντωνιάδης κα ν. Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσω Υπουργικού Συμβουλίου (1997) 3 ΑΑΔ 295**, ο

Πικής,Π., όπως ήταν τότε, αναγιγνώσκοντας την ομόφωνη Απόφαση της Ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ανέφερε στη σελ. 303:

*«Η ερευνητική επιτροπή δε συνιστά δικαστικό ή πειθαρχικό σώμα. Ούτε μπορεί να συσχετιστεί η σύστασή της με το διοικητικό μέτρο της διαθεσιμότητας δημοσίων υπαλλήλων κατά τη διερεύνηση πειθαρχικών αδικημάτων. (Βλ. *Payiatas v. Republic* (1984) 3 C.L.R. 1239.)*

Πρόκειται, για καθαρά ερευνητικό σώμα με αποκλειστική αρμοδιότητα τη διερεύνηση του θέματος ή θεμάτων, τα οποία προσδιορίζονται στους όρους που διέπουν τη σύστασή του και την υποβολή έκθεσης για τις διαπιστώσεις του στο Υπουργικό Συμβούλιο. Οι διαπιστώσεις και εισηγήσεις της ερευνητικής επιτροπής δεν είναι δεσμευτικές.»

Παρόμοια λέχθηκαν από τον ίδιο Δικαστή σε μία άλλη Απόφαση της Ολομέλειας, την **Κυριακίδης κα v. Κυπριακής Δημοκρατίας, μέσω Υπουργικού Συμβουλίου (1997) 3 ΑΑΔ 485**, όπου προστέθηκε ότι, εάν η Ερευνητική Επιτροπή περιβαλλόταν με εξουσία διαγνωστική των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του πολίτη, η λειτουργία της θα προσέκρουε στις πρόνοιες του **Άρθρου 30.1, του Συντάγματος**, που απαγορεύει τη σύσταση «δικαστικών επιτροπών ή εκτάκτων δικαστηρίων υπό οιονδήποτε όνομα».

Στην **Πρόεδρος της Δημοκρατίας v. Βουλής των Αντιπροσώπων (Αρ. 2) (2000) 3 ΑΑΔ 238**, η Ολομέλεια αποφάνθηκε ότι, μόνο το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει για την ποινική ευθύνη προσώπου. Ούτε άμεσα, αλλά ούτε έμμεσα είναι δυνατόν να αποδοθεί ευθύνη για τη διάπραξη αδικήματος από οποιαδήποτε αρχή ή όργανο, άλλο από Δικαστήριο της Δικαιοσύνης.

Τέλος, στην **A Jet Aviation Ltd (πρώην Helios Airways Ltd) (Αρ. 2) (2006) 1 ΑΑΔ 1212**, ο Κραμβής,Δ., διαβάζοντας την Απόφαση της Ολομέλειας, ανέφερε τα ακόλουθα:

«Οι Ερευνητικές Επιτροπές εξετάζουν και δίνουν αναφορά στο Υπουργικό Συμβούλιο το οποίο, με βάση το Άρθρο 54 του Συντάγματος, ασκεί εκτελεστική εξουσία η οποία εκτείνεται και σε διοικητική λειτουργία. Δεν υπάρχει οτιδήποτε στο άρθρο 2(1)(α) του Νόμου που να δικαιολογεί την άποψη ότι η Ερευνητική Επιτροπή καθορίζει δικαιώματα και υποχρεώσεις οποιουδήποτε σε οποιαδήποτε σφαίρα του δικαίου.»

1.2.6. Τρόπος διεξαγωγής των ακροάσεων

Η Επιτροπή αποφάσισε όπως, όλες οι ακροάσεις στις οποίες θα κατέθεταν μάρτυρες, διεξαχθούν δημόσια, στο Αμφιθέατρο Jean Monnet, τηρουμένου του **Πρωτοκόλλου** που αφορά στην πανδημία του κορωνοϊού. Λόγω δε της μεγάλης χωρητικότητας του εν λόγω Αμφιθεάτρου, δόθηκε η ευκαιρία σε όσους επιθυμούσαν να παραστούν στις ακροάσεις.

Τέλος, η Επιτροπή εξέδιδε Δελτίο Τύπου το οποίο κοινοποιείτο σε όλους τους ενδιαφερομένους στο οποίο καταγραφόταν η επόμενη ακρόαση και οι μάρτυρες που θα κατέθεταν σ' αυτήν.

1.2.7. Νομική εκπροσώπηση ενδιαφερομένων – Αιτήματα που προβλήθηκαν από τους δικηγόρους

Το **Άρθρο 8, του Κεφ.44**, προνοεί τα ακόλουθα:

«Κάθε πρόσωπο του οποίου η συμπεριφορά αποτελεί το αντικείμενο έρευνας δυνάμει του Νόμου αυτού ή το οποίο με οποιοδήποτε τρόπο εμπλέκεται ή ενδιαφέρεται για το ζήτημα που ερευνάται, δικαιούται να αντιπροσωπεύεται σε ολόκληρη την έρευνα, από δικηγόρο ή άλλο τέτοιο πρόσωπο όπως η Επιτροπή, κατά την κρίση της δύναται να δώσει άδεια για να εμφανιστεί και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο που μπορεί να θεωρήσει επιθυμητό ότι θα έπρεπε να αντιπροσωπευθεί με τον τρόπο αυτό δύναται, με άδεια της Επιτροπής να αντιπροσωπευθεί με τον πιο πάνω τρόπο.»

Ασκώντας τα δικαιώματά τους δυνάμει του πιο πάνω Άρθρου, εμφανίστηκαν καθόλη την ακροαματική διαδικασία οι ακόλουθοι δικηγόροι για τα πιο κάτω ενδιαφερόμενα μέρη:

(α) Για Cypra Ltd, Δ/ντές και Μετόχους της: Ηλίας Στεφάνου, Λεόντιος Φιλοθέου.

(β) Για Cypra Bioenergy Ltd, Δ/ντές και Μετόχους της: Ρένα Πετρίδου, Ηλίας Στεφάνου, Λεόντιος Φιλοθέου.

Επειδή, λόγω απουσίας Κανονισμών, όπως αναφέρεται πιο πάνω, δεν είναι ξεκάθαρο το θέμα του βαθμού συμμετοχής των εν λόγω δικηγόρων στην ακροαματική διαδικασία, καθώς και σε όλο το εύρος των εργασιών της Επιτροπής, οι δικηγόροι των

ενδιαφερομένων ήγειραν πολλά και διάφορα θέματα τα οποία αντιμετωπίστηκαν από την Επιτροπή ως καταγράφεται πιο κάτω.

Είναι γεγονός ότι, το πιο πάνω νομοθετικό κενό, οδήγησε, όπως είναι εν γνώσει μας και ως επίσης μας υποδείχθηκε από τους δικηγόρους, στο αποτέλεσμα, κάθε Ερευνητική Επιτροπή, να ενεργεί, όπως η ίδια θεωρούσε ορθό και πρέπον. Έτσι, σε κάποιες περιπτώσεις, δίδοταν δικαίωμα στους δικηγόρους να αντεξετάζουν τους μάρτυρες, σε κάποιες άλλες τους δίδοταν το δικαίωμα απλώς να παρακολουθούν, χωρίς να συμμετέχουν ή να επεμβαίνουν καθ' οιονδήποτε τρόπο και, σε κάποιες διαδικασίες, δίδοταν το δικαίωμα να διατυπώνουν ερωτήσεις οι οποίες όμως δεν απευθύνονταν απευθείας στους μάρτυρες αλλά γίνονταν μέσω της Ερευνητικής Επιτροπής και μετά από τη δική της έγκριση.

Στην παρούσα διαδικασία, με την έναρξή της, οι δικηγόροι των ενδιαφερομένων, ήγειραν διάφορα θέματα, και αιτήματα προβάλλοντας ως επιχείρημα ότι, πρωταρχικός σκοπός τους είναι η υποβοήθηση της διαδικασίας. Συγκεκριμένα:

- (α) αιτήθηκαν όπως τους επιτραπεί δικαίωμα αντεξέτασης των μαρτύρων που θα κατέθεταν δια ζώσης στην Επιτροπή,
- (β) διεκδίκησαν δικαίωμα επιθεώρησης όλων των εγγράφων/τεκμηρίων που είτε είχε περισυλλέξει η ίδια η Επιτροπή, είτε θα κατατίθονταν κατά τις ακροάσεις,
- (γ) διεκδίκησαν δικαίωμα λήψης αντιγράφων όσων από τα πιο πάνω οι ίδιοι έκριναν ως σημαντικά,
- (δ) αιτήθηκαν όπως λαμβάνουν τα Πρακτικά των ακροάσεων τα οποία λαμβάνονταν μέσω στενοτύπισης,
- (ε) ανέφεραν ότι θα επισήμαναν γραπτώς προς την Επιτροπή διάφορα θέματα τα οποία θα επιθυμούσαν οι ίδιοι να θέσουν υπ' όψιν της.

Παρά το γεγονός ότι, η Επιτροπή, κατά τα αρχικά στάδια επέδειξε κατανόηση στα πλείστα από τα πιο πάνω αιτήματα και, μάλιστα, σε κάποιο στάδιο επέτρεψε την επιθεώρηση εγγράφων, στην πορεία, παρουσιάστηκαν ανυπέρβλητες πρακτικές δυσκολίες στο θέμα αυτό. Ο λόγος είναι ότι, όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο όγκος των εγγράφων που είχαν περισυλλεγεί ήταν πολύ μεγάλος. Κατά συνέπεια, πολύ μακρύς ήταν και ο χρόνος που απαιτείτο για επιθεώρηση των εν λόγω εγγράφων, γεγονός που θα οδηγούσε την Επιτροπή σε παράλυση αφού κατά την επιθεώρηση θα έπρεπε να ήταν παρούσες οι Εκτιμήτριες της Επιτροπής.

Η απουσία Κανονισμών και η μη εφαρμογή των Θεσμών Πολιτικής Δικονομίας σε τέτοιου είδους διαδικασίες, καθώς και η πρόνοια του Κανονισμού 6, των Περί Ερευνητικών Επιτροπών Κανονισμών, που δίδει δικαίωμα σε Ερευνητική Επιτροπή να καθορίζει η ίδια την ακολουθητέα διαδικασία, οδήγησαν την παρούσα Επιτροπή να αποφανθεί τα ακόλουθα:

- (α) δεν επιτράπηκε η αντεξέταση των μαρτύρων, αλλά δόθηκε το δικαίωμα υποβολής ερωτήσεων μέσω της Επιτροπής, η οποία, όμως, πρώτα θα έλεγε τη σχετικότητά της,
- (β) δεν επιτράπηκε το εν λευκώ δικαίωμα επιθεώρησης όλων των εγγράφων και/ή η λήψη αντιγράφων τους. Σε κάποιες περιπτώσεις, περιορισμένες θα πρέπει να λεχθεί, η Επιτροπή εφοδίαζε τους δικηγόρους με αντίγραφα κάποιων εγγράφων,
- (γ) δεδομένης της απουσίας διαδικαστικής πρόνοιας για λήψη των Πρακτικών, όπως συμβαίνει στις δικαστικές διαδικασίες, η Επιτροπή θεώρησε ότι θα ενεργούσε αυθαίρετα, εάν η ίδια προέβαινε από μόνη της, σε καθορισμό τιμήματος για παραχώρηση των Πρακτικών. Αυτό, παρά την προθυμία των ενδιαφερομένων, να καταβάλουν οποιοδήποτε τίμημα τούς είχε ζητηθεί,
- (δ) όσον αφορά στην αποστολή επιστολών από τους δικηγόρους για επισήμανση κάποιων ζητημάτων, η Επιτροπή δεν μπορούσε να τους στερήσει αυτό το δικαίωμα. Ξεκαθάρισε όμως ότι οι εν λόγω επιστολές δεν αποτελούν μαρτυρία.

Κατόπιν της πιο πάνω εξέλιξης, τα ενδιαφερόμενα μέρη διευθέτησαν όπως έχουν τις δικές τους υπηρεσίες στενοτύπισης, ενώ συνέχισαν να αποστέλλουν επιστολές και να ενημερώνουν την Επιτροπή για κάποια θέματα.

Παρά την πιο πάνω εξέλιξη αναφορικά με την επιθεώρηση εγγράφων, όταν υπήρχε η χρονική ευχέρεια δόθηκε δικαίωμα επιθεώρησης των εγγράφων που είχε στην κατοχή της η Επιτροπή. Τέτοια επιθεώρηση έγινε σε 2 συνεχόμενες μέρες, στις 8 και 9 Ιουνίου, 2021, ήτοι προς το τέλος των εργασιών της Επιτροπής.

1.2.8. Θέματα τα οποία ήγειρε ο Γενικός Ελεγκτής κ. Οδυσσέας Μιχαηλίδης αναφορικά με τη συμμετοχή του κ. Κύπρου Μιχαηλίδη ως Επιτρόπου, αλλά και ευρύτερα θέματα αμεροληψίας και υπόστασης της Επιτροπής και της Έκθεσης την οποία θα υποβάλει

Ως Μάρτυρας 17 στην ακροαματική διαδικασία, θα κατέθετε ο Γενικός Ελεγκτής κ. Οδυσσέας Μιχαηλίδης. Ο Γενικός Ελεγκτής, όπως και άλλοι μάρτυρες, προς επιτάχυνση της διαδικασίας και σε συνεννόηση με την Επιτροπή, ετοίμασε εκ των προτέρων Κατάθεση (T.A69) την οποία απέστειλε στην Επιτροπή.

Στο τέλος του T.A69 εγείρει κάποια θέματα, τα οποία μόνο αν καταγραφούν αυτούσια μπορούν να μεταφέρουν επακριβώς το νόημά τους. Καταγράφει ο Γενικός Ελεγκτής στις σελ.53 (αρχή) μέχρι 54 (τέλος της Κατάθεσης) τα ακόλουθα:

«48. Θα κλείσω με μία σημαντική επισήμανση. Οι εξουσίες της Ελεγκτικής Υπηρεσίας πηγάζουν ως γνωστό από το Σύνταγμα και αριθμό νόμων. Αποστολή της είναι κυρίως να ασκεί έλεγχο στους ασκούντες δημόσια εξουσία. Αυτός ήταν ο ρόλος των ελεγκτικών υπηρεσιών από την εποχή της αθηναϊκής δημοκρατίας του Περικλή. Ο ρόλος αυτός είναι λογικό να προκαλεί συχνά δυσφορία στους ελεγχόμενους. Τούτο εξαρτάται και από την ιδιοσυγκρασία τους. Ακόμη και έντιμοι ελεγχόμενοι, πολλές φορές εκλαμβάνουν πολύ αρνητικά τον έλεγχο. Οι πολίτες εκτιμούν το έργο μας, οι ελεγχόμενοι όχι πάντα. Ο σοφός Σολομώντας είπε, «μη ἔλεγχε κακούς, ἵνα μη μισήσωσί σε, ἔλεγχε σοφόν, καὶ ἀγαπήσει σε.»

Ο Επίτροπος κ. Κύπρος Μιχαηλίδης, χωρίς να αφήνω την παραμικρή αιχμή για την εντιμότητα του, ήταν για χρόνια ελεγχόμενος μας. Ειδικά με την Αστυνομία προέκυψαν κατά καιρούς αρκετά θέματα, ειδικά σε θέματα δημοσίων συμβάσεων. Για παράδειγμα, ο Ανδρέας Χασαπόπουλος που ήταν Διευθυντής Τεχνικού Ελέγχου υπεύθυνος για θέματα δημοσίων συμβάσεων, ήρθε πάρα πολλές φορές σε έντονη σύγκρουση με στελέχη της αστυνομίας.

Προσωπικά είχα μία εμπειρία με τον κ. Κ. Μιχαηλίδη όταν ήταν Αρχηγός, σε συνεδρία της Επιτροπής Ελέγχου της Βουλής στις 28.5.2020 όταν συζητήθηκε στην παρουσία και των δύο μας η ειδική έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας με τίτλο «Έλεγχος Συστήματος Εντοπισμού Θέσης Οχημάτων και Πλοήγησης της Αστυνομίας (ΑΣΤ-01-2020)». Δυστυχώς, ενώ μέχρι τότε οι σχέσεις μας φαινόταν να είναι καλές, σε εκείνη τη συνεδρία είχε αντιδράσει πολύ αρνητικά στα ευρήματα της Υπηρεσίας μας και φαινόταν ότι

ένιωθε προσωπικά θιγμένος. Από την άλλη, προκύπτει και το θέμα που σας ανάφερα προηγουμένως και το οποίο αφορά το γεγονός ότι, ελεγχόμενος οργανισμός από τη δική σας Επιτροπή, θα ανέμενε κανείς να είναι οπωσδήποτε και η ίδια η Αστυνομία στην οποία υπάγεται η Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης. Δεν μπορώ να σκεφτώ πως μπορεί να γίνεται έρευνα για τυχόν ευνοϊκή μεταχείριση της CYPRA, να προκύπτει ότι αυτή εργοδοτεί 100 αλλοδαπούς εργάτες και να μην εξεταστεί κατά πόσο η Αστυνομία επέδειξε όλα αυτά τα χρόνια οποιαδήποτε εύνοια στην εταιρεία.

Εάν ήσασταν δικαστήριο και η Υπηρεσία μας κατηγορούμενος, θα είχα εγείρει θέμα αμεροληψίας του κ. Κύπρου Μιχαηλίδη. Ο επί μακρόν και μέχρι πολύ πρόσφατα ελεγχόμενος, δεν μπορεί κατά την άποψη μου να μετατρέπεται σε κριτή.

Πολλοί δημοσιογράφοι που παρακολουθούν την ενώπιον σας διαδικασία, μου έχουν μεταφέρει την αντίληψη τους, που ίσως φυσικά να είναι εσφαλμένη, ότι είναι ως να δικάζεται η Ελεγκτική Υπηρεσία, εντύπωση που ενισχύεται από το γεγονός ότι ο διορισμός σας αποφασίστηκε μετά την «παράσταση» που έδωσε ενώπιον της Επιτροπής Ελέγχου, γιατί περί παράστασης επρόκειτο, ο Σ. Χάσικος στις 26.11.2020, όπως φυσικά ενισχύεται και από δημοσιεύματα συγκεκριμένων εφημερίδων που αφιερώνουν τα κυριακάτικα πρωτοσέλιδα τους για να εξηγήσουν ότι βασικά μόνο ζητούμενο της Επιτροπής σας είναι, κατά τους ίδιους πάντοτε, πως θα βρείτε τρόπο να διασύρετε τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη και τον Αντρέα Χασαπόπουλο. Αυτό ουδόλως σημαίνει ότι αυτή είναι και η δική σας πρόθεση. Σε καμία δε περίπτωση δεν αμφισβητώ την εντιμότητα σας.

Η δική μου άποψη είναι πως η Ελεγκτική Υπηρεσία ενεργούσε στο πλαίσιο των συνταγματικών της αρμοδιοτήτων και των σχετικών νόμων, με καλή πίστη, και με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Συνεπώς, δεν μπορεί να κατηγορείται για οτιδήποτε. Ούτε για το παραμικρό. Είμαστε περήφανοι για τον τρόπο που ενεργήσαμε και έτσι ακριβώς θα ενεργούσαμε ξανά σήμερα.

Αδυναμίες ως Υπηρεσία είχαμε πάρα πολλές. Όταν το 2015 κάναμε δομημένη αυτοαξιολόγηση με συγκεκριμένη μεθοδολογία, υπήρχαν πάρα πολλά σημεία ουσίας στα οποία η βαθμολογία μας ήταν 0 ή 1 με μέγιστο το 5. Φέραμε το 2015 και ξανά το 2017 τους βρετανούς συναδέλφους μας και υποστήκαμε μία ομότιμη αξιολόγηση (peer review) που κατέληξε σε πάρα πολλές εισηγήσεις για σοβαρές αλλαγές. Τις δρομολογήσαμε όλες και σήμερα η Υπηρεσία μας δεν έχει καμία σχέση με το παρελθόν. Δεν είμαστε τέλειοι,

ακόμη και σήμερα κάνουμε λάθη, έχουμε ακόμη δρόμο να διανύσουμε, αλλά σίγουρα κινούμαστε με γοργούς ρυθμούς προς τα εμπρός.

Παρά ταύτα, παρά τις αδυναμίες που είχαμε ως Υπηρεσία την περίοδο που συζητάμε, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η Υπηρεσία μας χειρίστηκε την υπόθεση των ζωικών αποβλήτων άψογα. Πρόκειται για περίπτωση που λόγω των δεδομένων της (μονοπωλιακές καταστάσεις, μη ύπαρξη ανταγωνισμού, εξαιρετικά μεγάλης διάρκειας συνεργασία με συγκεκριμένο ανάδοχο γεγονός που δημιουργεί φιλικές σχέσεις κλπ), έχει ενγενή (inherent) κίνδυνο διαφθοράς, με επικεφαλής του ελεγχόμενου φορέα ένα πρόσωπο με πολύ προβληματικό βιογραφικό όσο αφορά άλλα θέματα που χειρίστηκε, με πολύ κακή κουλτούρα σε θέματα προστασίας του δημοσίου συμφέροντος, κακότροπο και αγενή έναντι των πάντων, κλασικά συστατικά που συνθέτουν περίπτωση εξαιρετικά υψηλού κινδύνου διαφθοράς. Συνεπώς, ο δυναμικός τρόπος παρέμβασης μας ήταν επιβεβλημένος και αυτό επιβεβαιώθηκε από τον προκλητικά απαράδεκτο τρόπο που ο συγκεκριμένος υπάλληλος χειρίστηκε τη σύμβαση πρόσφατα όσον αφορά την νέα επέκταση της, όταν δεν υπήρχε καμία δική μας παρέμβαση. Άλλωστε το περιβάλλον είναι γενικά τόσο αρνητικό για την Ελεγκτική Υπηρεσία από τη συνεχή υπόσκαψη που βιώνουμε, που εκ των πραγμάτων έχουμε μειώσει τις παρεμβάσεις μας ως μέτρο άμυνας και προστασίας μας. Φυσικά, χαμένος είναι τελικά ο φορολογούμενος πολίτης και η προσπάθεια για λογοδοσία, αλλά αυτό δεν εξαρτάται πλέον από εμάς.

Επανερχομαι όμως στο θέμα του ασυμβίβαστου. Παρά λοιπόν τη δική μας άποψη, αν εσείς όντως θεωρείτε ότι η Ελεγκτική Υπηρεσία είναι κατηγορούμενη για κάτι, τότε για τον κ. Κύπρο Μιχαηλίδη εγείρεται πρόδηλο ασυμβίβαστο λόγω της ασυμβίβαστης διπλής ιδιότητας, αφενός του κριτή, και αφετέρου του επί μακρόν και μέχρι πολύ πρόσφατα ελεγχόμενου. Σε κάθε περίπτωση και ανεξάρτητα αν η Ελεγκτική Υπηρεσία είναι κατηγορούμενη ή όχι, παραμένει το θέμα του ασυμβίβαστου λόγω του γεγονότος ότι η Αστυνομία θα έπρεπε να είναι ελεγχόμενος οργανισμός αφού υποτίθεται το θέμα ήρθε στην επιφάνεια ως σκάνδαλο λόγω του μεγάλου αριθμού ξένων εργατών που εργοδοτούνται και κατά πόσο ήταν νόμιμοι ή παράνομοι.»

Η Επιτροπή, θεώρησε ορθό όπως, κατά την ημερομηνία που ήταν ορισμένη η διαζώσης κατάθεση του Γενικού Ελεγκτή (7/6/2021), ασχοληθεί πρώτα με τα πιο πάνω θέματα πριν να τον ακούσει στα υπόλοιπα κεφάλαια. Υπεβλήθησαν, προς τούτο, ερωτήσεις προς αυτόν και με τις απαντήσεις του, είχε την ευκαιρία περαιτέρω ανάπτυξης των θέσεών του.

Καταρχάς, πρέπει να αναφέρουμε ότι, μας έχει προβληματίσει το, κατά πόσον, μάρτυρας ο οποίος καλείται από την Επιτροπή για να καταθέσει επί συγκεκριμένων γεγονότων, δύναται να αμφισβητήσει τη σύσταση και αμεροληψία της Επιτροπής και, κατά συνέπεια, την ίδια την Έκθεσή της, αυτή καθ'εαυτή. Μελετήσαμε το θέμα και καταλήξαμε ότι, στην παρούσα περίπτωση, κάτι τέτοιο δύναται να γίνει και μάλιστα από τον ίδιο το μάρτυρα χωρίς αυτός να έχει νομική εκπροσώπηση, για τους λόγους που καταγράφουμε πιο κάτω.

Οι όροι εντολής της Επιτροπής, όπως αυτοί καταγράφονται στο **Διάταγμα ημερ. 31/12/2020**, πιο πάνω, είναι πολύ γενικοί και θέτουν υπό έρευνα και εξέταση όλες τις πράξεις και/ή παραλείψεις προσώπων και/ή υπηρεσιών, οι οποίες σχετίζονται με τις διερευνώμενες εταιρείες. Επομένως, στο βαθμόν αυτόν, οποιοσδήποτε μάρτυρας κληθεί από την Επιτροπή για να καταθέσει, πιθανόν να θεωρηθεί ως ερευνώμενο πρόσωπο.

Υπό αυτήν την έννοια και με βάση τα όσα κατέθεσε ο Γενικός Ελεγκτής, θεωρεί μάλλον, τόσο τον εαυτό του, όσο και την Υπηρεσία του ως ελεγχόμενους γι' αυτό και ενεργεί προληπτικά.

Στο σημείο αυτό θεωρούμε ορθό να υπενθυμίσουμε τι αναφέρουμε πιο πάνω στην **Ενότητα 1.2.5**, για το Νομικό Καθεστώς των Ερευνητικών Επιτροπών, ότι δηλαδή αυτές δεν υποκαθιστούν το Δικαστήριο και ότι δεν αποφαινόμενοι επί της ευθύνης, ποινικής ή πειθαρχικής, οποιουδήποτε προσώπου ή οργάνου. Η παρούσα Επιτροπή, θα υποβάλει στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, ο οποίος την διόρισε, τα ευρήματα και εισηγήσεις της σε Έκθεση και, αυτός θα αποφασίσει για τυχόν περαιτέρω βήματα ή διαδικασίες. Επομένως, υπό αυτή την έννοια, και απαντώντας στον Γενικό Ελεγκτή, στην παρούσα διαδικασία η Επιτροπή δεν είναι Δικαστήριο, ούτε υπάρχουν στη διαδικασία «κατηγορούμενοι».

Αναφορικά με το θέμα της αμεροληψίας και πιθανής προκατάληψης της Επιτροπής, με βάση τους ισχυρισμούς του Γενικού Ελεγκτή, θα τονίσουμε ότι, κατά τη γνώμη μας, τέτοιο ενδεχόμενο υπάρχει όταν, δημιουργείται δικαιολογημένα και αντικειμενικά η εντύπωση προκατάληψης.

Θεωρούμε ότι ο Γενικός Ελεγκτής στο πιο πάνω εκτεταμένο απόσπασμα της Κατάθεσής του **T.A69** μεταφέρει δικές του υποκειμενικές απόψεις και αντιλήψεις. Ως

παράδειγμα αναφέρουμε την άποψή του ότι ο Επίτροπος, Κύπρος Μιχαηλίδης ένωθε προσωπικά θιγμένος μετά από μια διαφωνία που είχε προκύψει μεταξύ Ελεγκτικής Υπηρεσίας και Αστυνομίας για υπηρεσιακό θέμα. Τα ίδια ισχύουν και για το τι ο Γενικός Ελεγκτής καταγράφει ως απόψεις δημοσιογράφων, ήτοι τη δική τους αντίληψη ότι στην παρούσα διαδικασία «δικάζεται» η Ελεγκτική Υπηρεσία. Μεταφέρεται η, κατ'ισχυρισμόν, υποκειμενική άποψη δημοσιογράφων και υιοθετείται από τον ίδιο ως δική του υποκειμενική άποψη.

Από την άλλη, ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας όταν διορίζε τα Μέλη της Ερευνητικής Επιτροπής, είχε υπ' όψιν του και τα θέματα που θα εξετάζαν, τις παραμέτρους αυτών αλλά και την προηγούμενη ιδιότητά τους. Επιπρόσθετα, όλα τα Μέλη της Επιτροπής με το διορισμό τους, έχουν υπογράψει Δήλωση δυνάμει του **Αρθρου 2(3)(γ), του Περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμου, Κεφ.44** ότι, δεν έχουν άμεσα προσωπικό συμφέρον σε σχέση με τα υπό διερεύνηση ζητήματα. Ούτε για ύπαρξη οποιουδήποτε οφέλους, οικονομικού ή άλλου σε σχέση με αυτά.

Ο Επίτροπος Κύπρος Μιχαηλίδης, είχε διατελέσει Αρχηγός Αστυνομίας από τις 7/5/2019 μέχρι τις 30/6/2020. Προηγουμένως, είχε υπηρετήσει ως Υπαρχηγός Αστυνομίας από τις 12/5/2017 μέχρι τις 7/5/2019 και Βοηθός Αρχηγός Υποστήριξης από την 1/3/2016 μέχρι τις 12/5/2017. Περαιτέρω, υπηρέτησε ως Αστυνομικός Διευθυντής Λευκωσίας από την 1/7/2007 μέχρι τις 22/6/2014 και Αστυνομικός Διευθυντής Λεμεσού από τις 23/6/2014 μέχρι τις 28/2/2016. Όταν δηλαδή προέκυψε το θέμα της παράνομης εργοδότησης αλλοδαπών από την Cypra το Νοέμβριο, 2020, είχε ήδη αφυπηρετήσει. Το θέμα αφορά σε ένα Τμήμα της Αστυνομίας, ήτοι την Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης και σ' αυτό το πλαίσιο εξετάστηκαν οι ενέργειες και/ή παραλείψεις της Αστυνομίας. Η δε κατάληξη της Επιτροπής επ' αυτών καταγράφεται στο **Κεφάλαιο 5**.

Με βάση όλα τα πιο πάνω και λαμβάνοντας υπ' όψιν όλους τους σχετικούς παράγοντες οι ισχυρισμοί του Γενικού Ελεγκτή, όπως περιγράφονται πιο πάνω, δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτοί και απορρίπτονται.

1.2.9. Μέθοδος που ακολούθησε η Επιτροπή και παράγοντες που έλαβε υπ' όψιν κατά τη σύνταξη της Έκθεσής της

Όπως αναφέρεται πιο πάνω, η Επιτροπή, ως πρώτο βήμα, αφού μελέτησε τους όρους εντολής της και καθόρισε όλες τις παραμέτρους τους, απέστειλε σε διάφορα τμήματα, υπηρεσίες αλλά και σε φυσικά πρόσωπα Κλήσεις προς Παρουσίαση Εγγράφων, στις οποίες υπήρξε άμεση και αποτελεσματική ανταπόκριση. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή εφοδιάστηκε με πολύ μεγάλο αριθμό εγγράφων σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

Το επόμενο βήμα, ήταν η μελέτη όλων των πιο πάνω εγγράφων και η αξιολόγησή τους. Όπου απ' αυτά εξαγόταν ασφαλές και αδιαμφισβήτητο συμπέρασμα, αυτό καταγράφεται στην παρούσα Έκθεση, χωρίς οποιαδήποτε περαιτέρω διερεύνηση. Αυτό, επειδή αποδίδεται εξουσία στην Επιτροπή να λαμβάνει υπ' όψιν έγγραφη μαρτυρία, χωρίς να χρειάζεται η προσκόμιση προφορικής, δια ζώσης μαρτυρίας επί όλων των θεμάτων (**Άρθρο 7, Κεφ.44**).

Όπου υπήρχαν αμφισβητούμενα σημεία ή οποιαδήποτε σημεία τα οποία έχρηζαν περαιτέρω διευκρίνησης, τότε, όπως είναι και οι εξουσίες της Επιτροπής δυνάμει του **Άρθρου 7(γ), του Κεφ.44**, αποστέλλετο σε φυσικά πρόσωπα τα οποία κατονομάζονταν, «Κλήση για Κατάθεση» δυνάμει του **Άρθρου 7(αα), (β) και (γ), του Κεφ.44**, στην οποία επισυνάπτονταν οι όροι εντολής της Επιτροπής και η ημερομηνία και ώρα της κατάθεσης του κάθε μάρτυρα. Όσοι μάρτυρες κλήθηκαν, παρουσιάστηκαν στην Επιτροπή και στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α της Έκθεσης**, καταγράφεται το όνομά τους, η ιδιότητά τους, η ημερομηνία που κατέθεσαν στην Επιτροπή, οι σελίδες των Πρακτικών τις οποίες καταλαμβάνει η μαρτυρία τους και τα τεκμήρια που έχουν έκαστος καταθέσει. Στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β**, καταγράφεται Σύνοψη της μαρτυρίας τους, ενώ το **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ**, περιλαμβάνει τα Πρακτικά των ακροάσεων τα οποία λαμβάνονταν μέσω στενοτύπισης (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ1**) τα οποία καλύπτουν 615 δακτυλογραφημένες σελίδες και τα Πρακτικά των Συνεδριάσεων της Επιτροπής (**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ2**). Το **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ** περιλαμβάνει αντίγραφο των τεκμηρίων, στα οποία γίνεται αναφορά στην Έκθεση.

1.2.10. Συντομογραφίες

Για ευκολία και καλύτερη κατανόηση, χρησιμοποιούνται οι ακόλουθες συντομογραφίες για όρους οι οποίοι απαντώνται συχνά στην παρούσα Έκθεση:

Συντομογραφία	Όνομα
ΑΒΕ	Άδεια Βιομηχανικών Εκπομπών
ΕΔΛ	Επαρχιακή Διοίκηση Λευκωσίας
ΕΕΚΕ	Έφορος Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων
ΕΥ	Ελεγκτική Υπηρεσία
ΖΥΠ	Ζωικά Υποπροϊόντα
ΚΕΑΑ	Κεντρική Επιτροπή Αλλαγών και Απαιτήσεων
ΚΣΚ	Κεντρικό Σφαγείο Κοφίνου
ΚΣΚΜ	Κοινοτικό Συμβούλιο Κάτω Μονής
ΣΥΜΕΠΑ	Συμβούλιο Μελέτης Παρεκκλίσεων
ΤΑΥ	Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων
ΤΠΟΙΚ	Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως
ΥΓΑΑΠ	Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος
BIOENERGY	CYPRA BIOENERGY LTD
ή CYPRA	Εταιρεία CYPRA LIMITED
το CYPRA	Σφαγείο Cypra
SIGAN	SLEGABY HOLDINGS LIMITED

1.2.11. Ευχαριστίες

Η Επιτροπή θα ήθελε να ευχαριστήσει τις Εκτιμήτριες/Λειτουργούς της, Μαρία Καρπούζη και Αθηνά Σταυρινίδου των οποίων η βοήθεια και συμβολή ήταν, ουσιαστικές στο μέγιστο βαθμό, τόσο καθόλη τη διάρκεια των εργασιών της Επιτροπής, όσο και στη σύνταξη της παρούσας Έκθεσης.

Ευχαριστίες επίσης απευθύνονται και στην **Leginet- Cyprus Legal Portal**, η οποία είχε την ευγενή καλοσύνη να μας παραχωρήσει δωρεάν τη χρήση της πύλης νομικής πληροφόρησής της, καθόλη την περίοδο των εργασιών της Επιτροπής.

1.3. ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

Στηριζόμενη στην πιο πάνω μεθοδολογία, η Επιτροπή διαχώρισε την παρούσα Έκθεση στα ακόλουθα 6 Κεφάλαια και 4 Παραρτήματα. Στην αρχή κάθε Κεφαλαίου, υπάρχει σύνοψη στο τι αφορά και καλύπτει και ακολουθεί η εξέταση των θεμάτων του. Τέλος, καταγράφονται τα Συμπεράσματα της Επιτροπής που αφορούν στο συγκεκριμένο Κεφάλαιο:

ΚΕΦΑΛΑΙΑ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΦΑΓΕΙΟ ΚΟΦΙΝΟΥ (ΚΣΚ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΕΛΗ ΓΙΑ ΕΞΟΔΑ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΓΕΙΡΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ, ΜΕΤΑΦΟΡΑ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΗ ΖΩΙΚΩΝ ΥΠΟΠΡΟΙΟΝΤΩΝ (ΖΥΠ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΘΕΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΔΙΕΡΕΥΝΩΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ:

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΜΑΡΤΥΡΩΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: ΣΥΝΟΨΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΑΚΡΟΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΝ

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Δ: ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΤΕΚΜΗΡΙΩΝ ΣΤΑ
ΟΠΟΙΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ**

2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΣΦΑΓΕΙΟ ΚΟΦΙΝΟΥ (ΚΣΚ)

Το παρόν Κεφάλαιο, αποτελείται από 3 Ενότητες. Η **Ενότητα 1**, καλύπτει την περίοδο από τη θέσπιση του νομικού πλαισίου της δημιουργίας του ΚΣΚ, μέχρι και την αναστολή της λειτουργίας του, στις 30 Οκτωβρίου 2013. Η **Ενότητα 2**, καλύπτει την περίοδο από την πιο πάνω ημερομηνία μέχρι σήμερα, ενώ η **Ενότητα 3**, καλύπτει ενέργειες οι οποίες, με βάση τους όρους εντολής της Επιτροπής, πιθανόν να εκληφθούν ως παρεμβάσεις στο ΚΣΚ καθώς και τον αρνητικόν αντίκτυπο που πιθανόν να είχαν στην εύρυθμη λειτουργία και τελικό κλείσιμο του, αλλά ακόμη και μετέπειτα μέχρι και σήμερα, καθώς και τα Συμπεράσματα της Επιτροπής επί όλων των πιο πάνω.

2.1. ΚΣΚ: ΠΟΡΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΤΟ 1981, ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΙΣ 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 2013

- 2.1.1. Παρατίθεται πιο κάτω, η εν λόγω πορεία του ΚΣΚ, η οποία είναι παραδεκτή και πηγάζει, τόσο από την έγγραφη μαρτυρία που έχει η Επιτροπή στην κατοχή της, ήτοι από σωρεία τεκμηρίων που περισυλλέγησαν, τόσο από τις αρμόδιες αρχές, όσο και αυτών που κατατέθηκαν κατά τις ακροάσεις, αλλά και από την προφορική μαρτυρία που κατατέθηκε στην Επιτροπή.
- 2.1.2. Το 1981, θεσπίστηκε ο **Περί Σφαγείων Νόμος, 69/1981**, με τον οποίο τέθηκε το πλαίσιο λειτουργίας του ΚΣΚ, ως οργανισμός δημοσίου δικαίου με στόχο την εξυπηρέτηση των αναγκών των Δήμων Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας.
- 2.1.3. Παρόλον ότι δεν δόθηκε σαφής μαρτυρία για την ακριβή ημερομηνία έναρξης της λειτουργίας του ΚΣΚ, το σημείο στο οποίο όλη η μαρτυρία είναι σε πλήρη αρμονία είναι ότι, από την έναρξη της λειτουργίας του, μέχρι και το κλείσιμό του, το ΚΣΚ αποτελούσε πρότυπο στον τρόπο λειτουργίας του, στην τήρηση όλων των υγειονομικών κανόνων και στην τήρηση της σχετικής νομοθεσίας και κανονισμών.
- 2.1.4. Από 1/1/2003, ο πιο πάνω **N. 69/1981**, καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον **Περί Σφαγείων Νόμο, 26/(I)/2003**, ο οποίος παραμένει σε ισχύ μέχρι

σήμερα. Με το Νόμο αυτόν, απελευθερώθηκε το ρυθμιστικό πλαίσιο των σφαγείων και ρυθμίστηκε η δομή, οργάνωση και λειτουργία κεντρικών σφαγείων, όπως ήταν το ΚΣΚ.

- 2.1.5. Σ' αντίθεση με τον τρόπο λειτουργίας και τήρηση των υγειονομικών κανόνων που ήταν υποδειγματικοί, η οικονομική κατάσταση του ΚΣΚ παρουσίαζε, από την αρχή, προβλήματα τα οποία προέρχονταν από διάφορους παράγοντες.
- 2.1.6. Προς το σκοπόν αυτό, έχει δοθεί μαρτυρία από αρκετούς μάρτυρες, των οποίων η μαρτυρία συγκλίνει προς το γεγονός ότι, το ΚΣΚ, παρουσίαζε ένα συνεχώς διογκούμενο χρέος και δανεισμό, εργοδοτούσε υπεράριθμο προσωπικό, με σχετικά ψηλές απολαβές και αντιμετώπιζε συχνές απεργιακές κινητοποιήσεις οι οποίες δεν είχαν μόνο οικονομικό κόστος, αλλά στοίχιζαν και την απώλεια πελατών. Ιδιαίτερα εφόσον ο ανταγωνισμός προερχόταν από ιδιωτικά σφαγεία, τα οποία διατηρούσαν συνεχές ωράριο εργασίας, εργοδοτούσαν λιγότερους υπαλλήλους, με χαμηλότερες απολαβές.
- 2.1.7. Σχετική, με τα πιο πάνω, μαρτυρία η οποία, όπως έχει ήδη αναφερθεί, συγκλίνει, έχει δοθεί από τους ακόλουθους μάρτυρες (λεπτομέρειες για την ιδιότητα και καθήκοντά τους εμφανίζονται στο **ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α**), από τη μαρτυρία των οποίων εμφανίζεται η ανάμειξή τους στο ΚΣΚ και η προσωπική τους γνώση ως προς τα γεγονότα:

- (α) **M.3, Ανδρέας Μωυσέως**
(β) **M.4, Σταύρος Γερολατσίτης**
(γ) **M.5, Γιώργος Γαβριήλ**
(δ) **M.6, Νεοκλής Συλικιώτης**
(ε) **M.7, Στέλιος Γεωργιάδης**
(στ) **M.8, Χαράλαμπος Κακογιάννης**

Παρόμοιες διαπιστώσεις έγιναν και από τους ελέγχους της Ελεγκτικής Υπηρεσίας και προς το σκοπόν αυτό σχετική είναι η μαρτυρία του Γενικού Ελεγκτή, M.17, Οδυσσέα Μιχαηλίδη.

- 2.1.8. Τα εν λόγω οικονομικά προβλήματα ώθησαν το Υπουργείο Εσωτερικών, στις 23 Οκτωβρίου, 2008, να υποβάλει Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο για αντιμετώπιση των προβλημάτων του ΚΣΚ, καταγράφοντας με έμφαση ότι τα

οικονομικά προβλήματα του ΚΣΚ «δεν επιλύονται και ο κίνδυνος να κλείσει ανά πάσα στιγμή, είναι υπαρκτός». (**ΥΣ κ-6**).

Στην εν λόγω Πρόταση καταγράφονται και οι οικονομικές υποχρεώσεις του ΚΣΚ, ως είχαν στις 31/12/2007 και είχαν ως ακολούθως:

«(α) Δάνειο από Δανειστικούς Επιτρόπους	13.679.451 ευρώ
(β) Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων	4.198.950 ευρώ
(γ) Πρωτόκολλο Κύπρου-Γαλλίας	302.529 ευρώ
(δ) Ελληνική Τράπεζα	417.546 ευρώ
(ε) Τράπεζα Κύπρου	436.167 ευρώ
(στ) Τράπεζα Κύπρου (τρεχούμενος)	417.546 ευρώ
(ζ) Ελληνική Τράπεζα (τρεχούμενος)	149.683 ευρώ
(η) Φόρος Εισοδήματος	1.374.121 ευρώ
(θ) Οφειλές για εφάπαξ και αποζημιώσεις	700.690 ευρώ

ΣΥΝΟΛΟ 21.676.683 ευρώ »

2.1.9. Στις 5/11/2008, το Υπουργικό Συμβούλιο, για τους λόγους που αναφέρονται στην πιο πάνω Πρόταση, αποφάσισε να εγκρίνει την ετοιμασία και υποβολή στην αρμόδια Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Σχεδίου Διάσωσης και Αναδιάρθρωσης του ΚΣΚ, ακολουθώντας τη νενομισμένη διαδικασία (**ΥΣ κ-6, Απόσπασμα από τα Πρακτικά της Συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου Ημερομηνίας 5/11/2008**).

2.1.10. Στις 25 Οκτωβρίου, 2010, το Υπουργείο Εσωτερικών, ενόψει του ότι το ΚΣΚ δεν διέθετε πλέον τη δυνατότητα και τους πόρους να συνεχίσει με την τότε μορφή του αφού παρουσίαζε Καθαρή Αρνητική Θέση (έλλειμμα κεφαλαιουχικής βάσης) της τάξεως των €30.600.000 στις 31/7/2010, ως αποτέλεσμα των συσσωρευμένων ζημιών των προηγούμενων ετών, υπέβαλε νέα Πρόταση προς το Υπουργικό Συμβούλιο (**ΥΣ κ-2**).

2.1.11. Το Υπουργικό Συμβούλιο, σε Συνεδρία του ημερ. 2/11/2010, αφού ενημερώθηκε για το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης του ΚΣΚ που είχε ετοιμαστεί, αποφάσισε, μεταξύ άλλων, να το εγκρίνει και να εξουσιοδοτήσει τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, να το κοινοποιήσει επίσημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για έγκριση, σύμφωνα με τον **Κανονισμό (ΕΚ) αρ. 659/1999**. (**ΥΣ**

κ-2, Απόσπασμα από τα Πρακτικά της Συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου Ημερομηνίας 2/11/2010).

- 2.1.12. Το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης του ΚΣΚ, υπεβλήθη στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή την επομένη 3 Νοεμβρίου, 2010. Είχε, εν τω μεταξύ, προηγηθεί έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενίσχυση διάσωσης με τη μορφή κρατικής εγγύησης, για δάνειο ύψους €1.600.000.
- 2.1.13. Σε αναμονή απαντήσεως από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οικονομική κατάσταση του ΚΣΚ συνεχώς επιδεινώνετο και όπως αναφέρεται πιο κάτω, μέχρι και το κλείσιμό του, δεν είχε ληφθεί απάντηση.
- 2.1.14. Στις 26 Οκτωβρίου, 2013, το Συμβούλιο του ΚΣΚ σε Συνεδρία του και κατόπιν καθοδήγησης από το Υπουργικό Συμβούλιο, αποφάσισε την αναστολή των εργασιών του ΚΣΚ με ισχύ τις 30/10/2013. **(ΥΣ κ-3, Πρακτικά ημερ. 26/10/2013).**
- 2.1.15. Τα συσσωρευμένα χρέη του ΚΣΚ, ανήλθαν σε €41.355.182 από τα οποία τα €20.902.256 ήταν από δάνεια και €20.452.926 από άλλες υποχρεώσεις. **(ΥΠΕΣ κ-11, Ε157, σχετικές Επιστολές ημερ. 7/1/2015, 4/6/2015 και 8/7/2015).**

2.2. ΚΣΚ: ΠΟΡΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣΤΙΣ 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ, 2013, ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

- 2.2.1. Όπως και στην προηγούμενη ενότητα, η πορεία του ΚΣΚ κατά την εν λόγω περίοδο είναι παραδεκτή με βάση τη μαρτυρία και τα τεκμήρια που βρίσκονται ενώπιον της Επιτροπής.
- 2.2.2. Στην παρούσα ενότητα, καταγράφονται τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά ενώ τα σχόλια και συμπεράσματά μας για την επίδραση και αντίκτυπο που είχαν στην όλη συγκυρία γεγονότων, καταγράφονται στην επόμενη ενότητα.
- 2.2.3. Στις 7/1/2014, το Υπουργικό Συμβούλιο, σε συνεδρία του, αποφάσισε να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Εσωτερικών όπως, σε συνεργασία με τον

Υπουργό Οικονομικών και σε συνεννόηση με το Διοικητικό Συμβούλιο του, μελετήσει τρόπους αξιοποίησης της κινητής και ακίνητης περιουσίας του ΚΣΚ και ενημερώσει σχετικά το Υπουργικό Συμβούλιο. **(ΥΣ κ-3, Απόσπασμα από τα Πρακτικά της Συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου Ημερομηνίας 7/1/2014).**

2.2.4. Στις 26/3/2014, το Υπουργικό Συμβούλιο, σε συνεδρία του, αποφάσισε να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Ενέργειας, Βιομηχανίας και Τουρισμού, να αναθέσει στον Επίσημο Παραλήπτη τις εργασίες διευθέτησης των εκκρεμοτήτων του ΚΣΚ και την ολοκλήρωση της εκκαθάρισης εντός 6 μηνών από την ημερομηνία λήψης της Απόφασης, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία. Ο δε Επίσημος Παραλήπτης, θα απαλλάσσεται των εν λόγω καθηκόντων του με την οριστικοποίηση της εκκαθάρισης και διάλυση του Συμβουλίου του ΚΣΚ **(ΥΣ κ-3, Πρακτικά Συνεδρίας Υπουργικού Συμβουλίου ημερ. 26/3/2014).**

2.2.5. Στις 6/6/2014, το Επαρχιακό Δικαστήριο Λ/σίας, εξέδωσε Ενδιάμεση Απόφαση σε Αίτηση ημερ 31/7/2013 **(ΕΠ κ-19)**, στην **Αγωγή αρ. 5141/13, Cypra Ltd v 1. Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, 2. Συμβούλιο Κεντρικού Σφαγείου Κοφίνου**, με την οποία κατέστησε απόλυτο προηγουμένως εκδοθέν Διάταγμα **(ΕΠ κ-5)** με το οποίο απαγορευόταν στο Συμβούλιο του ΚΣΚ από του να εκποιήσουν και/ή πωλήσουν και/ή υποθηκεύσουν και/ή μεταβιβάσουν και/ή αποξενώσουν και/ή επιβαρύνουν με οποιοδήποτε τρόπο την ακίνητη περιουσία τους μέχρι εκδίκασης της αγωγής. Στη διαδικασία δεν είχε λάβει μέρος η πλευρά του Εναγομένου 1, Γενικού Εισαγγελέως αφού η διαδικασία δεν τον αφορούσε.

Η εν λόγω Ενδιάμεση Απόφαση εφεσιβλήθηκε από το Συμβούλιο του ΚΣΚ αλλά η Έφεση δεν φαίνεται να έχει εκδικαστεί μέχρι σήμερα. Ούτε φαίνεται να έχει εκδικαστεί η αγωγή, πρωτοδίκως.

2.2.6. Στις 12/11/2014, το Υπουργικό Συμβούλιο, αποφάσισε να εξουσιοδοτήσει τον Υπουργό Εσωτερικών όπως δώσει οδηγίες στον Επίσημο Παραλήπτη να προβεί σε άμεση προώθηση διαδικασίας προσφορών για ενοικίαση του ΚΣΚ **(ΥΣ κ-10, Απόσπασμα από τα Πρακτικά της Συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου Ημερομηνίας 12/11/2014).**

- 2.2.7. Στις 16/1/2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε την Απόφασή της αναφορικά με το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης του ΚΣΚ (**ΕΕΚΕ κ-8**) (Το Σχέδιο είχε υποβληθεί στις 3/11/2010 και αναφορά σ' αυτό γίνεται στην προηγούμενη ενότητα, παράγραφος 2.1.12). Επειδή ήδη το ΚΣΚ είχε αναστείλει τη λειτουργία του, η Απόφαση δεν είχε πλέον πρακτική εφαρμογή.
- 2.2.8. Την ίδια ημέρα, ήτοι στις 16/1/2015, ο Επίσημος Παραλήπτης ως Εκκαθαριστής του ΚΣΚ, ζήτησε προσφορές για ενοικίαση του ΚΣΚ (**ΕΠ κ-7**), διαδικασία, όμως η οποία δεν προωθήθηκε λόγω έλλειψης ενδιαφέροντος και υποβολής χαμηλών προσφορών (**ΕΠ κ-8**).
- 2.2.9. Στις 27/10/2015, ο Επίσημος Παραλήπτης ως Εκκαθαριστής του ΚΣΚ προκήρυξε προσφορά σε διαγωνισμό με Αριθμό Διαγωνισμού 2/2015, για ενοικίαση και λειτουργία του ΚΣΚ για περίοδο 5 ετών, με δικαίωμα ανανέωσης για ακόμη 5. (**ΕΠ κ-12**).
- 2.2.10. Στις 18/11/2015, ο Γενικός Ελεγκτής με Επιστολή του προς τον Υπουργό Εσωτερικών (**ΓΕ κ-9**), εξέφρασε σοβαρές αμφιβολίες κατά πόσο η μακρόχρονη ενοικίαση της ακίνητης ιδιοκτησίας του ΚΣΚ είναι συμβατή με τη διάλυση του ΚΣΚ και τις πρόνοιες του **Περί Εταιρειών Νόμου, Κεφ. 113**, για εκκαθάριση εταιρείας. Τις ίδιες επιφυλάξεις εξέφραζε και στο κατά πόσο η ενοικίαση και λειτουργία του ΚΣΚ ήταν συμβατή με την πιο πάνω Απόφαση της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επί των πιο πάνω, ο Γενικός Ελεγκτής εισηγήθηκε καθοδήγηση από το Γενικό Εισαγγελέα.
- 2.2.11. Στις 20/1/2016, με σχετική επιστολή της (**ΕΕΚΕ κ-11**), η Διευθύντρια της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πληροφορούσε τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κύπρου ότι, η μη εκκαθάριση και πώληση των περιουσιακών στοιχείων του ΚΣΚ με βάση τους όρους της αγοράς, και η καθ' αυτής κίνηση διαδικασίας ενοικίασης των εγκαταστάσεων του, φαίνεται να μην είναι σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 2.2.12. Στις 28/1/2016, το Επαρχιακό Δικαστήριο Λ/σίας, εξέδωσε Ενδιάμεση Απόφαση σε Αίτηση ημερ. 3/12/2015 (**ΕΠ κ-15**), στην **Αγωγή αρ. 5954/15, Cypra Ltd v 1. Γενικού Εισαγγελέως της Δημοκρατίας, 2. Επίσημου**

Παραλήπτη, ως Εκκαθαριστή του Συμβουλίου Κεντρικού Σφαγείου Κοφίνου, με την οποία ακύρωσε προηγουμένως εκδοθέν απαγορευτικό Διάταγμα με το οποίο απαγορευόταν η ενοικίαση και/ή προώθηση διαδικασίας ενοικίασης του ΚΣΚ (**ΕΠ κ-14**).

2.2.13. Στις 7/9/2016 έγινε Συνάντηση όλων των αρμόδιων φορέων στην παρουσία και του Αναπληρωτή Υπουργού Εσωτερικών στην οποία έγινε η διαπίστωση ότι, η γη στην οποία βρίσκεται το ΚΣΚ δεν μπορεί να πωληθεί για το λόγο ότι μόνο τα 11/23 της γης αυτής ανήκουν στο ΚΣΚ, ενώ τα υπόλοιπα 12/23 ανήκουν στην Κυβέρνηση. Η δε Κυβέρνηση δεν μπορεί να πωλήσει τα δικαιώματά της σε κρατική γη. (**ΥΠΕΣ κ-6, Ε178-176, Πρακτικά Συνάντησης ημερ. 7/9/2016**).

2.3. ΚΣΚ: ΚΑΤ' ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

- 2.3.1. Στην παρούσα ενότητα, καταγράφονται κάποιες ενέργειες στις οποίες προέβη η CYPRA και εξετάζεται, κατά πόσον, αυτές οι ενέργειες επηρέασαν καθ' οιονδήποτε τρόπο, την πορεία του ΚΣΚ και το προταθέν Σχέδιο Αναδιάρθρωσης. Εξετάζονται επίσης κάποιοι ισχυρισμοί που προβλήθηκαν για ενέργειες διαφόρων προσώπων, νομικών και φυσικών, οι οποίες κατ' ισχυρισμόν, επηρέασαν δυσμενώς τις προσπάθειες για ενοικίαση και επαναλειτουργία του ΚΣΚ, καθώς και την εκκαθάρισή του.
- 2.3.2. Προβαίνοντας στον πιο πάνω έλεγχο η Επιτροπή, είχε πάντοτε υπ' όψιν της ότι ο **κ. Γιώργος Γεωργίου (Μ.18)**, Εκτελεστικός Διευθυντής των εταιρειών Cypra Ltd και Cypra Bioenergy Ltd, είναι ο σύζυγος της Γενικής Λογίστριας της Δημοκρατίας κ. Ρέας Γεωργίου. Σε σχέση με αυτό το δεδομένο, εξετάστηκε το ενδεχόμενο ο κ. Γεωργίου να λάμβανε πληροφόρηση για εμπιστευτικές πληροφορίες και αυτή η πληροφόρηση να συνδέετο καθ' οιονδήποτε τρόπο με τη θέση που κατείχε η σύζυγός του. Η Επιτροπή, επιπρόσθετα είχε υπ' όψιν της διάφορες δηλώσεις/ κατηγορίες που κατά καιρούς έγιναν εναντίον διαφόρων προσώπων, φυσικών ή νομικών, για επίδειξη εύνοιας προς τη CYPRA και αφού αυτές καταγράφονται, η Επιτροπή αποφαινεται επ' αυτών.

Άδειες σφαγείου Cypra

- 2.3.3. Στις 27/7/2006, η CYPRA, έλαβε Άδεια για λειτουργία σφαγείου αιγοπροβάτων και χοίρων, Άδεια η οποία επεκτάθηκε στις 20/8/2012 και στα βοοειδή (**KY κ-34**).
- 2.3.4. Αναφορικά με τα βοοειδή, κατά την περίοδο από 20/8/2012 μέχρι και την αναστολή της λειτουργίας του ΚΣΚ στις 30/10/2013, τα μοναδικά σφαγεία που διέθεταν σχετική άδεια σφαγής τους, ήταν το CYPRA και το ΚΣΚ. Μετά τις 30/10/2013, τέτοια άδεια κατέχει μόνο το CYPRA.

Ρέα Γεωργίου, Γενική Λογίστρια της Δημοκρατίας

- 2.3.5. Η κ. Ρέα Γεωργίου, εργάζεται στο Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας από το 1987, ενώ στις 3/11/2010 διορίστηκε Γενική Λογίστρια, θέση την οποία κατέχει μέχρι σήμερα.
- 2.3.6. Το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας είναι υπεύθυνο για την επίβλεψη της νόμιμης και υπεύθυνης διαχείρισης των χρηματοοικονομικών λειτουργιών του Δημοσίου, υποστηρίζοντας τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και διασφαλίζοντας την αποτελεσματική εφαρμογή της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής, με γνώμονα το δημόσιο συμφέρον.
- 2.3.7. Ως εκ της θέσεώς της ως επικεφαλής του Γενικού Λογιστηρίου της Δημοκρατίας και της ex officio συμμετοχής της σε διάφορα κυβερνητικά σώματα και επιτροπές, η κ. Γεωργίου είχε εμπλοκή σε κάποιο βαθμό με τον κύκλο εργασιών του ΚΣΚ αλλά και εξέτασης αιτημάτων του CYPRA.

Καταγγελία Cypra εναντίον του ΚΣΚ προς τον ΕΕΚΕ το 2006

- 2.3.8. Στις 16 Νοεμβρίου, 2006, ο ΕΕΚΕ δέχθηκε γραπτή καταγγελία από τη CYPRA μέσω των δικηγόρων της, για παράβαση του Περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμου, 30(I)/2001. (ΔΓΧΑΡΚΥΡ κ-3).

Συγκεκριμένα, ο Έφορος κλήθηκε να εξετάσει κατά πόσον ευσταθούσαν οι πληροφορίες που είχε η CYPRA αναφορικά με οικονομικές οφειλές από το ΚΣΚ για κοινωνικές ασφαλίσεις, φόρο εισοδήματος, για αποπληρωμή δανείων από τους Δανειστικούς Επιτρόπους και την παροχή παλαιών και νέων κυβερνητικών εγγυήσεων προς όφελος ιδιωτικών τραπεζών, κατά πόσο, τα πιο πάνω αποτελούν μορφές κρατικών ενισχύσεων μη συμβατών με το κοινοτικό κεκτημένο και το εθνικό δίκαιο για τις κρατικές ενισχύσεις.

- 2.3.9. Ο Έφορος εξετάζοντας την πιο πάνω καταγγελία, ζήτησε με σχετικές Επιστολές του ημερ. 23 και 28 Νοεμβρίου, 2006, προς τις διάφορες κρατικές υπηρεσίες, να πληροφορηθεί επακριβώς τις οφειλές του ΚΣΚ, προς το Κράτος. Αφού δε έλαβε τη σχετική πληροφόρηση, με επιστολή του ημερ. 19 Ιανουαρίου, 2007, ζήτησε από όλες τις εμπλεκόμενες αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες να χρησιμοποιήσουν όλα τα νομικά ή άλλα μέσα που διαθέτουν με σκοπό την εξόφληση των οφειλόμενων ποσών.
- 2.3.10. Στις 9 Ιουλίου, 2007, με «Εμπεριστατωμένη Γνώμη» (**ΑΝΠΗΓ κ-3**) η οποία εκδόθηκε δυνάμει του Άρθρου 15, του **Περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων Νόμου, 30 (I)/2001**, ως ίσχυε τότε, αφού σήμερα έχει καταργηθεί, αποφάνθηκε ότι το Υπουργείο Οικονομικών ενεργούσε αντίθετα με τις διατάξεις του Νόμου, καθότι η ανοχή που επεδείκνυε ως προς την εξόφληση του ΚΣΚ, ήταν συμπεριφορά που εμπεριείχε στοιχεία κρατικής ενίσχυσης. Κάλεσε δε το Υπουργείο Οικονομικών να λάβει μέτρα για άρση της πιο πάνω παράβασης καθορίζοντας ότι αυτά θα έπρεπε να ληφθούν εντός 2 μηνών από την ημερομηνία της εν λόγω Εμπεριστατωμένης Γνώμης.
- 2.3.11. Η Επιτροπή δεν θεωρεί ότι η πιο πάνω καταγγελία αποτελεί καθ' οιονδήποτε τρόπο αθέμιτη παρέμβαση στη λειτουργία του ΚΣΚ Αντίθετα, αποτελούσε δικαίωμα της CYPRA, όπως προχωρήσει σ' αυτήν και σημειώνουμε ότι στα σημεία που ήγειρε, ο ΕΕΚΕ φαίνεται να την δικαιώνει.
- 2.3.12. Σημειώνεται περαιτέρω ότι, μετά την έκδοση της Εμπεριστατωμένης Γνώμης του ΕΕΚΕ στις 9 Ιουλίου, 2007, δεν φαίνεται να υπήρξε συνέχεια ή κάποιες ενέργειες που να είχαν επίδραση στη λειτουργία του ΚΣΚ, όπως για παράδειγμα πιέσεις στο ΚΣΚ για εξόφληση των οφειλών του.

**Υπήρξαν αθέμιτες παρεμβάσεις της Cypra στο Σχέδιο
Αναδιάρθρωσης του ΚΣΚ;**

- 2.3.13. Η πρώτη διαπίστωση είναι ότι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθυστέρησε στο να εκδώσει την Απόφασή της για το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης του ΚΣΚ. Όπως αναφέρεται πιο πάνω, το εν λόγω Σχέδιο υπεβλήθη στις 3/11/2010, ενώ η Απόφαση της Επιτροπής εκδόθηκε στις 16/1/2015, ήτοι πέραν των 4 ετών αργότερα και αφού ήδη το ΚΣΚ είχε αναστείλει τη λειτουργία του, από τις 30/10/2013.
- 2.3.14. Κατά τη διάρκεια της μελέτης του Σχεδίου, είναι γεγονός ότι, η CYPRA προέβαινε σε καταγγελίες και υποδείξεις με στόχο την αποτροπή έγκρισής του. Οι ενέργειες αυτές καταγράφονται στην Απόφαση της 16/1/2015 (**ΕΕΚΕ κ-8**). Για παράδειγμα, αναφέρεται Καταγγελία από τη CYPRA ημερ. 20/1/2011. Αυτό προκάλούσε την αναζήτηση διευκρινήσεων και συμπληρωματικών πληροφοριών από πλευράς Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Όλες οι εν λόγω ενέργειες καταγράφονται στην Ενότητα I της πιο πάνω Απόφασης.
- 2.3.15. Το ερώτημα επομένως που, εύλογα, τίθεται, είναι το κατά πόσον οι ενέργειες της CYPRA συνέβαλαν καθ' οιονδήποτε τρόπο στην καθυστέρηση της έγκρισης του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης καθιστώντας το, πλέον, πρακτικά ανεφάρμοστο εφόσον το ΚΣΚ είχε ήδη αναστείλει τη λειτουργία του.
- 2.3.16. Το πιο πάνω ερώτημα εξετάστηκε σε συνάρτηση με κάποιους ισχυρισμούς που, κατά καιρούς, προβλήθηκαν και τους οποίους η Επιτροπή είχε υπ' όψιν της και εξέτασε.
- 2.3.17. Αρχίζοντας από τους ισχυρισμούς του πρώην Υπουργού Εσωτερικών, αείμνηστου Σωκράτη Χάσικου, τους οποίους προέβαλε κατά τη συζήτηση στη Βουλή, της **Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παρακολούθησεως Σχεδίων Αναπτύξεως και Ελέγχου Δημοσίων Δαπανών, με Ημερομηνία 26 Νοεμβρίου 2020, για τη συζήτηση του Θέματος που Τιτλοφορείται «Εξέταση των Θεμάτων που Προκύπτουν από την Ειδική Έκθεση της Ελεγκτικής Υπηρεσίας αρ. ΚΥ/01/2020 για τις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες**

και Αφορούν την Περίπτωση του Σφαγείου Cypra». Η εξέταση έγινε μετά από πρόταση των βουλευτών Γιώργου Πεردίκη και Ειρήνης Χαραλαμπίδου (ΒΑ κ-1).

Κατά τη διάρκεια της εν λόγω συζήτησης, ο αείμνηστος Σ. Χάσικος προέβαλε αρκετούς ισχυρισμούς για διάφορα κεφάλαια της παρούσας Έκθεσης. Δυστυχώς η κατάσταση της υγείας του επιδεινώθηκε και απεβίωσε πρόωρα κατά την περίοδο των εργασιών της παρούσας Επιτροπής, χωρίς να προλάβει να καταθέσει δια ζώσης. Παρόλα αυτά, έχουμε μελετήσει τους ισχυρισμούς του και η Επιτροπή θα αποφανθεί επ'αυτών.

Ανέφερε συγκεκριμένα ο Σ. Χάσικος με το χαρακτηριστικό παραστατικό ύφος που τον διέκρινε, ότι το ΚΣΚ, τόσο πριν την αναστολή της λειτουργίας του, όσο και μετά, προσέκρουε σε ένα τοίχο και εμπόδια τα οποία, μεταξύ άλλων, παρενέβαλλε και η CYPRA. (απαρριθμεί όμως και άλλους παράγοντες εκτός από τη CYPRA. Σχετικό είναι και Σημείωμα το οποίο κατέθεσε κατά την εν λόγω συζήτηση και αποτελεί μέρος του **ΒΑ κ-1**).

Στην ίδια συζήτηση, ο Γενικός Ελεγκτής προέβαλε μία πιο προσεκτική διατύπωση αναφέροντας ότι η CYPRA «ουσιαστικά οδήγησε με νομικό τρόπο στο κλείσιμο του σφαγείου», αναφερόμενος στα διάφορα ένδικα μέσα που είχε χρησιμοποιήσει.

- 2.3.18. Έχουμε επίσης λάβει υπ' όψιν **Σημείωμα ημερ. 17/3/2015 (ΥΠΕΣ κ-7)** το οποίο είχε υποβάλει ο **M.12, Ελευθέριος Χατζηστερκώτης**, προς τον τότε Υπουργό Εσωτερικών Σ. Χάσικο. Στο εν λόγω Σημείωμα ο **M.12** αναφέρει ότι είχαν περάσει 5 χρόνια από την υποβολή του Σχεδίου Αναδιάρθρωσης του ΚΣΚ για να απαντήσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή «κυρίως λόγω των επανειλημμένων αρνητικών παρεμβάσεων του *Cypra Ltd*, που μας ενέπλεξε σε μια συνεχή χρονοβόρα διαδικασία και αλληλογραφία με την Επιτροπή».

Κατά την κατάθεσή του ενώπιον της Επιτροπής ως **M.12**, ερωτηθείς σχετικά με την πιο πάνω τοποθέτηση, ανέφερε ότι, συνεχώς η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επανερχόταν με νέα ερωτήματα και υπήρχε η απορία από πού εύρισκε τα στοιχεία. Δεν μπορεί όμως να αναφέρει από πού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντλούσε τα στοιχεία της, απλώς υπήρχε η υπόνοια ότι υπήρχαν

παρεμβάσεις από τη CYPRA. Η δε άποψή του ήταν ότι, ως παρεμβάσεις θεωρούσε τις δικαστικές διαδικασίες.

2.3.19. Η δε θέση του **M.18, Γιώργου Γεωργίου**, Διευθύνοντος Συμβούλου της CYPRA, όπως την προέβαλε τόσο δια μέσου της Κατάθεσής του, **T.A74**, όσο και στη μαρτυρία του ενώπιον της Επιτροπής ήταν ότι, η εταιρεία του ενεργούσε διεκδικώντας, κάθε φορά, με τα νόμιμα μέσα, τα δικαιώματά της και την εφαρμογή των αρχών του υγιούς ανταγωνισμού.

2.3.20. **Συμπέρασμα**: Μελετώντας όλες τις πιο πάνω θέσεις και μαρτυρίες, δεν θεωρούμε ότι υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν αθέμιτες παρεμβάσεις της CYPRA στο Σχέδιο Αναδιάρθρωσης του ΚΣΚ. Μόνο υπόνοιες προς την κατεύθυνση αυτή υπάρχουν, τις οποίες η Επιτροπή δεν μπορεί να λάβει υπ' όψιν.

Ούτε η Επιτροπή θεωρεί ότι οι παρεμβάσεις της CYPRA προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενώ εξεταζόταν το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης, ήταν αυτές που συνέβαλαν στην καθυστέρηση. Εναπόκειται στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει την ταχεία εξέταση και απόφασή της επί του Σχεδίου, όσες παρεμβάσεις και εάν υπήρχαν.

Οι Δύο Αγωγές που καταχώρισε η CYPRA εναντίον του ΚΣΚ, δεν αποτελούν αθέμιτες παρεμβάσεις

2.3.21. Οι 2 αγωγές (**5141/13 και 5954/15, Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας**), καθώς και η πορεία τους περιγράφονται πιο πάνω στο παρόν Κεφάλαιο.

2.3.22. Επειδή έχουν εγερθεί ισχυρισμοί ότι οι 2 πιο πάνω αγωγές αποτελούν παρεμβάσεις στη λειτουργία και πορεία του ΚΣΚ, η Επιτροπή τονίζει με έμφαση ότι ουδόλως συμμερίζεται αυτή την άποψη.

2.3.23. Το **Άρθρο 30, του Συντάγματος**, κατοχυρώνει το απόλυτο δικαίωμα προσφυγής στα Δικαστήρια. Τα δε Δικαστήρια θα αποφανθούν τελεσίδικα, κατά πόσον, οι απαιτήσεις της CYPRA είναι δικαιολογημένες και θα πρέπει να εκδοθεί απόφαση υπέρ της. Όμως η καταχώριση των αγωγών, έστω και

εάν αυτές, τελικά, κριθούν αδικαιολόγητες, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αθέμιτη παρέμβαση.

Εκκαθάριση και ενοικίαση ΚΣΚ

- 2.3.24. Στην **Ενότητα 2.2.**, πιο πάνω, καταγράφονται κάποιες ενέργειες που λήφθηκαν μετά την αναστολή της λειτουργίας του ΚΣΚ, στις 30/10/2013.
- 2.3.25. Εκείνο που διαπιστώνεται είναι ότι, ενώ υπήρχε η θέληση να βρεθούν κάποιες λύσεις για το ΚΣΚ, που ήταν μία μεγάλη επένδυση αξίας εκατομμυρίων Ευρώ, υπήρχε σύγχυση για το τι δέον γενέσθαι. Το δε αποτέλεσμα, όπως θα διαφανεί πιο κάτω, ήταν θλιβερό.
- 2.3.26. Ενώ από τη μια το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσιζε στις 7/1/2014 να βρεθούν τρόποι αξιοποίησης της κινητής και ακίνητης περιουσίας του ΚΣΚ, από την άλλη, αποφάσιζε στις 26/3/2014, την εκκαθάρισή του. Ακολούθως, στις 12/11/2014, αποφάσιζε την προώθηση διαδικασίας ενοικίασης, για 5 έτη, με δικαίωμα ανανέωσης για ακόμη 5 έτη.
- 2.3.27. Στην προσπάθεια για ενοικίαση, αντέδρασε ο Γενικός Ελεγκτής ο οποίος με Επιστολή του ημερ. 18/11/2015 εξέφραζε σοβαρές αμφιβολίες, κατά πόσο, η μακρόχρονη ενοικίαση και λειτουργία του ΚΣΚ ήταν συμβατή με την Απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ημερ. 16/1/2015, για το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης του ΚΣΚ.
- 2.3.28. Τελικά η λύση δόθηκε στις 20/1/2016 οπότε η Διευθύντρια της Γενικής Διεύθυνσης Γεωργίας και Αγροτικής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, πληροφορούσε τη Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Κύπρου ότι, η μη εκκαθάριση και πώληση των περιουσιακών στοιχείων του ΚΣΚ με βάση τους όρους της, αγοράς, και η καθ'αυτής κίνηση διαδικασίας ενοικίασης των εγκαταστάσεών του, φαίνεται να μην είναι σύμφωνη με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 2.3.29. Αναφερόμαστε σε σύγχυση για το τι δέον γενέσθαι, αφού η απόφαση για εκκαθάριση, δυνάμει των αντίστοιχων προνοιών του **Περί Εταιρειών Νόμου, Κεφ.113, Μέρος V**, σημαίνει την έναρξη διαδικασίας η οποία

τελικά θα οδηγούσε στη διάλυση του ΚΣΚ ως προνοείται στο **Άρθρο 19, του Περί Σφαγείων Νόμου, 26(Ι)/2003**. Θα ήταν αντιφατικό από τη μία να προωθείται εκκαθάριση και διάλυση του ΚΣΚ και από την άλλη να γίνονται συμφωνίες για μακρόχρονη ενοικίαση και λειτουργία του.

- 2.3.30. Στο σημείο αυτό δικαιώθηκε η θέση του Γενικού Ελεγκτή ο οποίος είχε εκφράσει σοβαρές επιφυλάξεις για τη διαδικασία που τηρείτο. Θέση του η οποία εν τέλει επιβεβαιώθηκε και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κατά συνέπεια, δεν γίνεται δεκτή ούτε η θέση του Σ.Χάσικου, ότι ο Γενικός Ελεγκτής παρενέβαλλε εμπόδια στην εκμετάλλευση του ΚΣΚ.
- 2.3.31. Αναφορικά με το γεγονός ότι, μέχρι σήμερα παρόλον που έχουν παρέλθει πέραν των 7 ετών, δεν έχει συμπληρωθεί η εκκαθάριση του ΚΣΚ για την οποία είχε αρχικά οριστεί περίοδος 6 μηνών, καθοριστική και ορθή είναι η θέση του **Μ.11, Αντώνη Χατζήκκου**. Ο εν λόγω μάρτυρας ήταν το άτομο στο οποίο είχε, ευθύς εξαρχής, ανατεθεί η συμπλήρωση της εκκαθάρισης του ΚΣΚ και μέχρι σήμερα κατέχει αυτή τη θέση. Αυτό που κατέθεσε στην Επιτροπή, θέση που θεωρούμε, είναι και νομικά ορθή, είναι ότι η ύπαρξη του **Ενδιάμεσου Διατάγματος στην Αγωγή αρ. 5141/13**, το οποίο περιγράφεται στην παράγραφο 2.2.5., πιο πάνω, εμποδίζει και παρεμβάλλει ανυπέβλητα εμπόδια στη συμπλήρωση της εκκαθάρισης.
- 2.3.32. **Συμπέρασμα:** Με βάση όλα τα πιο πάνω, η Επιτροπή καταλήγει ότι, δεν υπήρξε οποιαδήποτε αθέμιτη ανάμειξη ή παρέμβαση στη διαδικασία ενοικίασης ή εκκαθάρισης του ΚΣΚ.

Μαρτυρία που δόθηκε κατά τις ακροάσεις για κατ'ισχυρισμόν παρεμβάσεις της CYPRA και διαρροές προς αυτήν

- 2.3.33. Από τα στοιχεία που περισυνέλλεξε η Επιτροπή, προσπάθησε να εξεύρει μάρτυρες οι οποίοι, κατά καιρούς και με διαφορετική ιδιότητα, είχαν ανάμειξη με το ΚΣΚ. Τούς κλήτευσε δε για να καταθέσουν όσα γνώριζαν για πιθανές αθέμιτες παρεμβάσεις της CYPRA στο ΚΣΚ, παρεμβάσεις που είχαν επίδραση στην εύρυθμη λειτουργία του και που πιθανόν να συνέτειναν, καθ'οιονδήποτε τρόπο, στην αναστολή της λειτουργίας του,

στις 30/10/2013. Επίσης, κατά πόσο γνώριζαν, για πιθανές διαρροές εμπιστευτικών πληροφοριών προς τη CYPRA, διαρροές που είχαν να κάμουν με τη Γενική Λογίστρια, η οποία είναι σύζυγος του Διευθύνοντος συμβούλου της CYPRA Γεώργιου Γεωργίου.

2.3.34. Όπως όμως θα διαφανεί από τα σχετικά σημεία της μαρτυρίας τους που καταγράφεται πιο κάτω, πλην κάποιων εύλογων υπονοιών, σκέψεων και συγκυριών γεγονότων, όλοι αυτοί οι μάρτυρες δεν μπορούσαν να καταθέσουν θετικά, με αποδεικτικά στοιχεία ότι η CYPRA, όντως προέβαινε σε τέτοιες παρεμβάσεις.

2.3.35. Ο **Μ.3, Ανδρέας Μουσέως**, διετέλεσε Μέλος του Συμβουλίου του ΚΣΚ κατά την περίοδο 2002 – 2006, με Πρόεδρο τον τότε Δήμαρχο Λευκωσίας, αείμνηστο Μιχαλάκη Ζαμπέλα, ενώ κατά την περίοδο 2006-2011, ενώ ήταν Δήμαρχος Λάρνακας, διετέλεσε Πρόεδρος του Συμβουλίου του ΚΣΚ.

Ήταν κατά τη διάρκεια της δικής του προεδρίας που είχε ληφθεί η απόφαση και υπεβλήθη το Σχέδιο Αναδιάρθρωσης του ΚΣΚ. Αποδείχθηκε όμως, όπως κατέθεσε, δύσκολο εγχείρημα λόγω των πολλών απαιτήσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, παρόλον ότι πάντοτε υπήρχε θέληση από πλευράς Κυπριακής Κυβέρνησης για στήριξη του ΚΣΚ, παρά τα προβλήματα που αυτό αντιμετώπιζε.

Το αίσθημα που επικρατούσε, γενικά, ήταν ότι, σε όλες τις ενέργειες που έκανε το Συμβούλιο του ΚΣΚ, η CYPRA ήταν ένα βήμα μπροστά και ήγειρε διάφορες ενστάσεις, και παρενέβαλλε εμπόδια. Σε όλους ήταν φανερό ότι υπήρχαν διαρροές και αυτές πρέπει να γίνονταν από πρόσωπα που υπηρετούσαν στη Δημόσια Υπηρεσία και είχαν πρόσβαση στις πληροφορίες αυτές. Γίνονταν σχόλια μέσα στο Συμβούλιο ότι αυτό ίσως να οφειλόταν στη σχέση του Διευθύνοντος Συμβούλου της CYPRA, με τη Γενική Λογίστρια.

Ήταν όμως ξεκάθαρη η τοποθέτησή του ότι, δεν γνωρίζει κάτι συγκεκριμένο, ούτε γνωρίζει τον τρόπο που οι διάφορες ενέργειες του Συμβουλίου του ΚΣΚ περιέρχοντο στην αντίληψη της CYPRA.

2.3.36. Μαρτυρία με το ίδιο περιεχόμενο έδωσαν και οι **Μ.4, Σταύρος Γερολατσιτίης**, ο οποίος κατά την περίοδο 2002-Ιούλιο, 2012, ήταν Μέλος

του Συμβουλίου του ΚΣΚ, ενώ τον Ιούλιο, 2012, διορίστηκε Αντιπρόεδρος του ΚΣΚ, διορισμός ο οποίος, θεωρητικά, ισχύει μέχρι σήμερα και **M.5, Γιώργος Γαβριήλ**, ο οποίος εργαζόταν στο ΚΣΚ κατά την περίοδο 1996-2011, ενώ το 2011, διορίστηκε Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του ΚΣΚ, διορισμός ο οποίος, θεωρητικά, ισχύει μέχρι σήμερα.

Αμφότεροι αναφέρθηκαν σε περιρρέουσα ατμόσφαιρα για διαρροές προς τη CYPRA, χωρίς όμως να μπορούν να στοιχειοθετήσουν τα σημεία αυτά. Ούτε είχαν αντιληφθεί οποιεσδήποτε παρεμβάσεις από πλευράς της Γενικής Λογίστριας.

- 2.3.37. Ο **M.6, Νεοκλής Συλκιώτης**, ο οποίος είχε διατελέσει Υπουργός Εσωτερικών από 8/9/2005 μέχρι 15/7/2007 επί διακυβέρνησης Τάσσου Παπαδόπουλου και από 1/3/2008 μέχρι 20/3/2012 επί Διακυβέρνησης Δημήτρη Χριστόφια, κατέθεσε ότι σε όλη την πιο πάνω περίοδο, διαισθανόταν ότι υπήρχε ένας συνεχής πόλεμος εκ των έσω εναντίον του ΚΣΚ. Έβλεπε μία αυστηρότητα κυβερνητικών στελεχών έναντι του ΚΣΚ, ενώ αντίθετα, μία ανοχή έναντι του CYPRA.

Εξ αντικειμένου το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας κατείχε όλα τα οικονομικά στοιχεία που αφορούσαν στο ΚΣΚ, ενώ όλες οι κρατικές υπηρεσίες είναι, σε κάποιο βαθμό, εξαρτώμενες από το Γενικό Λογιστήριο, ενώ εκπρόσωποί του συμμετείχαν σε όλες τις συσκέψεις που αφορούσαν στο ΚΣΚ.

Όμως δεν ήταν σε θέση να δώσει στοιχεία για παρεμβάσεις ή διαρροές προς όφελος της CYPRA, είχε απλώς εύλογες υποψίες και διαίσθηση προς το σκοπόν αυτόν.

- 2.3.38. Ο **M.7, Στέλιος Γεωργιάδης**, ο οποίος διετέλεσε Αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής του ΚΣΚ από το 2000 μέχρι την αφυπηρέτησή του τον Οκτώβριο, 2011, κατέθεσε ότι μεταξύ 22/9/2009 και 3/10/2009, είχαν ληφθεί απεργιακά μέτρα στο ΚΣΚ, τα οποία χαρακτήρισε «όχι φυσιολογικά». Εξαιτίας αυτού, το ΚΣΚ απώλεσε πελατεία. Δεν έχει στοιχεία όμως, κατά πόσον, η εν λόγω απεργία ήταν υποκινούμενη.

- 2.3.39. Ο **M.8, Χαράλαμπος Κακογιάννης**, υπηρετούσε στις ΚΥ από το 1973 μέχρι τα μέσα του 2007, όταν και διορίστηκε ως Διευθυντής των ΚΥ, μέχρι την πρόωγη αφυπηρέτησή του το Σεπτέμβριο, 2009. Ο ίδιος δεν είχε ποιοσδήποτε παρεμβάσεις στο έργο του, απλώς έβλεπε δημοσιεύματα που έδειχναν προς την κατεύθυνση των διαρροών.
- 2.3.40. Ο **M.9, Γεώργιος Κυριακίδης**, εργαζόταν στις ΚΥ από το 1984 μέχρι το Καλοκαίρι, 2013, οπότε και αφυπηρέτησε. Κατά την περίοδο Φθινοπώρου, 2011 μέχρι το Καλοκαίρι, 2013, ήταν Διευθυντής των ΚΥ. Καθόλη την περίοδο που ήταν Διευθυντής δεν είχε παρέμβαση από οποιοδήποτε για τα θέματα που αφορούσαν στο ΚΣΚ.
- 2.3.41. Ο **M.10, Γιώργος Δημητρίου**, είναι Διευθυντής της εταιρείας G.D. Positive Consulting Ltd, με έδρα τη Λεμεσό. Είχε γνωρίσει σε επαγγελματικό επίπεδο τόσο τη Γενική Λογίστρια όσο και το σύζυγό της.

Τον Ιούλιο, 2015, του είχε ανατεθεί από το Υπουργείο Εσωτερικών όπως προβεί σε εκτίμηση του αγοραίου ενοικίου του ΚΣΚ. Παρέδωσε την Έκθεσή του, στις 22/9/2015. Στο διάστημα αυτό, δεν είχε οποιαδήποτε παρέμβαση από τη Ρέα Γεωργίου, ούτε θυμάται να είχε λάβει οποιοδήποτε τηλεφώνημα από το σύζυγό της.

- 2.3.42. Ο **M.11, Αντώνης Χατζήκκος**, στον οποίο είχε ανατεθεί η διαδικασία εκκαθάρισης του ΚΣΚ, καθήκον που έχει μέχρι σήμερα, κατέθεσε ότι δεν είχε οποιαδήποτε έξωθεν παρέμβαση στο έργο του. Υπήρχαν όμως συνεχή αιτήματα από το Γενικό Λογιστήριο, όχι από την ίδια τη Γενική Λογίστρια, αλλά από άλλους Λειτουργούς, με τα οποία ζητούσαν ενημέρωση για την πρόοδο της εκκαθάρισης.
- 2.3.43. **Συμπεράσματα:** Καταγράφονται, πιο κάτω, τα Συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η Επιτροπή, κατά την έρευνα που διεξήγαγε αναφορικά με, κατ'ισχυρισμόν, ανεπίτρεπτες παρεμβάσεις στο ΚΣΚ από πλευράς και/ή για λογαριασμό της CYPRA, διαρροές εμπιστευτικών πληροφοριών και/ή εγγράφων, καθώς και το, κατά πόσον, εάν τα πιο πάνω επεσυνέβησαν, συνέβαλαν καθ'οιονδήποτε τρόπο στο κλείσιμο του ΚΣΚ:

1. **Η Επιτροπή δεν μπορεί να καταλήξει σε ασφαλές συμπέρασμα για ύπαρξη διαρροών εγγράφων και/ή εμπιστευτικών πληροφοριών προς τη CYPRA.**

Κανένας από τους μάρτυρες που κατέθεσαν κατά την ακροαματική διαδικασία και των οποίων, η σχετική μαρτυρία, καταγράφεται πιο πάνω, δεν ήταν σε θέση να αναφέρει θετικά για την ύπαρξη διαρροών. Εκείνο που εξέφρασαν, ήταν η πεποίθησή τους ότι υπήρχαν τέτοιες διαρροές αφού η CYPRA είχε στην κατοχή της τέτοια έγγραφα. Όσο γενικές και εάν είναι αυτές οι σκέψεις και δηλώσεις, η Επιτροπή θα πρέπει να ενεργεί με βάση τα αποδεδειγμένα γεγονότα που κατατίθενται ενώπιόν της και όχι στη βάση υπονοιών των μαρτύρων, όσο λογικές και εάν είναι αυτές.

Ο **Μ.18, Γ.Γεωργίου**, Διευθύνων Σύμβουλος της CYPRA έδωσε τις δικές του εξηγήσεις για τις πηγές πληροφοριών της CYPRA που ήταν επίσημα κυβερνητικά έγγραφα που δημοσιεύονταν σε εκθέσεις και στο διαδίκτυο, αλλά και από δημοσιεύματα στον Τύπο.

2. **Στην Επιτροπή δεν έχει δοθεί μαρτυρία για ανεπίτρεπτες παρεμβάσεις της CYPRA στο ΚΣΚ που να επηρέασαν αρνητικά την εύρυθμη λειτουργία του και να οδήγησαν, τελικά, στην αναστολή λειτουργίας του στις 30/10/2013.**

Όλοι οι μάρτυρες, των οποίων η σχετική μαρτυρία καταγράφεται πιο πάνω, κατέθεσαν τις απόψεις και υποψίες τους χωρίς να έχουν να καταθέσουν κάτι το θετικό προς αυτή την κατεύθυνση.

3. **Η πορεία του ΚΣΚ, φαίνεται να ήταν προδιαγεγραμμένη.**

Πολλοί από τους πιο πάνω μάρτυρες οι οποίοι είχαν ανάμειξη στη λειτουργία του ΚΣΚ ή στις προσπάθειες διάσωσής του, μας μετέφεραν έντονα το πόσο νοιάζονταν γι' αυτό και για τη βιωσιμότητά του ως επιχείρησης που επιτελούσε κοινωνικό έργο.

Εκείνο όμως που διαφαίνεται έντονα, είναι ότι το ΚΣΚ αντιμετώπιζε ανέκαθεν σοβαρά οικονομικά προβλήματα με χρέη συνεχώς διογκούμενα, τα οποία ήταν αδύνατο να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά ιδιαίτερα με τον έλεγχο και απαγορεύσεις που επιβάλλει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Παραθέτουμε ενδεικτικά ότι, στις 31/12/2007, καταγράφονταν χρέη του ύψους €21.676.683, τα οποία μέχρι τις 31/7/2010 είχαν αυξηθεί στα €30.600.000 και με το κλείσιμό του στις 31/10/2013 είχαν καταλήξει σε συνολικό ποσό €41.355.182.

Αλλά ακόμη και μετά την αναστολή της λειτουργίας του στις 31/10/2013, υπήρχε μια σύγχυση ως προς τον τρόπο διαχείρισης μιας τόσο μεγάλης επιχείρησης αξίας δεκάδων εκατομμυρίων Ευρώ. Λεπτομέρειες καταγράφουμε πιο πάνω.

Παρόλον ότι αυτό είναι εκτός των όρων εντολής μας, δεν μπορεί παρά να εκφράσουμε τη λύπη μας για το ότι, τελικά, το ΚΣΚ μετά την αναστολή λειτουργίας του, ενώ αρχικά φρουρείτο, μετά εγκαταλείφθηκε και αυτή η φρούρησή του, με αποτέλεσμα, όπως έχει κατατεθεί, να αφηθεί αφύλακτο στο έλεος του χρόνου. Σήμερα η κατάστασή του μόνο θλιβερή μπορεί να χαρακτηριστεί, αφού οι κλοπές και η λεηλασία έχουν προκαλέσει την ουσιαστική μείωση της αξίας του ως επιχείρησης.

4. **Τέλος, αναφορικά με τη Γενική Λογίστρια, Ρέα Γεωργίου**, όχι μόνο δεν δόθηκε οποιαδήποτε μαρτυρία για δική της ανάμειξη, αλλά κάποιοι μάρτυρες ήταν κατηγορηματικοί ότι δεν είχε έρθει σε οποιαδήποτε επικοινωνία μαζί τους για το υπό εξέταση θέμα.

Δεν μας διαφεύγει το γεγονός ότι το Γενικό Λογιστήριο, καθηκόντως, είχε σχεδόν όλα τα σχετικά έγγραφα στην κατοχή του και ήταν αναμειγμένο σε σχεδόν όλες τις διαδικασίες που αφορούσαν στο ΚΣΚ, αλλά θα επαναλάβουμε αυτό που αναφέρουμε πιο πάνω ότι, η Επιτροπή, ενεργεί στη βάση αποδείξεων και όχι ενδείξεων και υπονοιών.

3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΤΕΛΗ ΓΙΑ ΕΞΟΔΑ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΝ

- 3.1.** Με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, ήτοι τον **Περί Κτηνιατρικών Τελών Νόμο, 239(I)/2002**, οι ΚΥ επιβάλλουν στα σφαγεία τέλη για έξοδα ελέγχων και επιθεωρήσεων ήτοι για την απασχόληση κτηνιατρικών λειτουργών οι οποίοι εποπτεύουν τη διαδικασία σφαγής.
- 3.2.** Η πιο πάνω νομοθεσία δεν προνοεί για επιβολή τόκου σε περίπτωση καθυστέρησης καταβολής των τελών. Αυτό, σ' αντιπαραβολή με τα τέλη που επιβάλλονται για την καταστροφή ζωικών αποβλήτων όπου οι σχετικοί κανονισμοί, οι **Περί της Υγείας των Ζώων (Τέλη Καταστροφής Ζωικών Αποβλήτων) Κανονισμοί, ΚΑΠ 177/2009**, για τα οποία προνοείται επιβολή τόκου σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής των τελών.
- 3.3.** Ο λόγος που η Επιτροπή προέβη σε έρευνα και εξέταση γεγονότων που αφορούν σ' αυτό το Κεφάλαιο είναι επειδή διαφάνηκε ότι τόσο το ΚΣΚ όσο και η CYPRA, αλλά και άλλα σφαγεία, είχαν καθυστερημένες οφειλές για τέλη επιθεωρήσεων. Οι δε ΚΥ προχώρησαν σε συμβιβασμό με τη CYPRA για καταβολή των καθυστερημένων τελών δια μηνιαίων δόσεων, κάτι που, εκ πρώτης όψεως, δημιουργούσε εύλογες υποψίες για ευνοιοκρατική της μεταχείριση.
- 3.4.** Με τα οικονομικά προβλήματα του ΚΣΚ να συσσωρεύονται, το ΚΣΚ, από την 1/1/2008, έπαυσε να καταβάλλει τα τέλη σφαγής τα οποία συνολικά για το έτος 2008, ανήλθαν σε €355.968,03, ενώ κατά τις 3 Σεπτεμβρίου, 2013, ήτοι λίγο πριν την αναστολή των εργασιών του ΚΣΚ, ανέρχονταν σε €1.350.240,83 (**ΚΥ κ-1**). Μέχρι σήμερα, το εν λόγω ποσό παραμένει απλήρωτο.
- 3.5.** Αναφορικά με τα τέλη επιθεώρησης τα οποία όφειλε η CYPRA, θεωρούμε ότι τα γεγονότα αποτυπώνονται με σαφήνεια στο **Τ.Α69** που είναι η Κατάθεση του Γενικού Ελεγκτή στην Επιτροπή, γι' αυτό και μεταφέρουμε αυτούσιο το σχετικό κείμενο:

« 2. Διαπιστώσαμε ότι, από τον Απρίλιο του 2011, αρχικά δύο ιδιωτικά σφαγεία (ένα εκ των οποίων είναι το σφαγείο CYPRA) και στη συνέχεια και τα τρία αδειοδοτημένα ιδιωτικά σφαγεία, σταμάτησαν να καταβάλλουν στις Κτηνιατρικές Υπηρεσίες τα υπό αναφορά τέλη που εισέπρατταν. Εφόσον αντικείμενο της διερεύνησης από την Ερευνητική Επιτροπή είναι το εν λόγω σφαγείο, παραθέτουμε πιο κάτω τα ποσά της οφειλής του (που είναι, εν πάση περιπτώσει, ήταν και σημαντικά μεγαλύτερες σε σχέση με εκείνες των άλλων, μικρότερων, σφαγείων), όπως διαμορφώθηκε διαχρονικά:

Υπόλοιπο 31.12	€	Σχόλια
31.12.2011	134.598	
31.12.2012	784.176	
31.12.2013	969.594	
31.12.2014	936.108	Το σφαγείο ξεκίνησε να αποπληρώνει την οφειλή, από τον 6/2014, με μηνιαίες δόσεις ύψους €10.000
31.12.2015	827.113	
31.12.2016	723.468	
31.12.2017	568.528	Από τον Ιούνιο 2017 το μηνιαίο ποσό που καταβάλλεται αυξήθηκε σε €15.000
31.12.2018	403.474	
31.12.2019	224.387	

»

- 3.6. Σημειώνουμε ότι η CYPRA, το Δεκέμβριο, 2020 και προτού η παρούσα Επιτροπή αναλάβει τα καθήκοντά της, εξόφλησε όλα τα οφειλόμενα υπόλοιπα.
- 3.7. Σημειώνουμε επίσης ότι, ο Διευθύνων Σύμβουλος της CYPRA, **M.18, Γ.Γεωργίου**, έδωσε τη δική του εκδοχή για τους λόγους που η CYPRA είχε σταματήσει να καταβάλλει τα τέλη επιθεώρησης, προβάλλοντας τα οικονομικά της προβλήματα τα οποία προέρχονταν από την οικονομική κρίση και επικαλούμενη πολιτική δύο μέτρων και δύο σταθμών και άνιση μεταχείριση της CYPRA από πλευράς ΚΥ σε σχέση με το ΚΣΚ.
- 3.8. Στις 29/12/2014, και ενώ τα οφειλόμενα τέλη επιθεώρησης από τη CYPRA, ανέρχονταν σε περίπου €936.108,00, ως καταγράφεται πιο πάνω, οι ΚΥ αποδέχτηκαν αίτημα της CYPRA για διακανονισμό των καθυστερημένων οφειλών της δια μηνιαίων δόσεων εκ €10.000. Στην ίδια επιστολή αναφερόταν ότι οι ΚΥ, κατόπιν της εν λόγω διευθέτησης, θα

ανέστελλαν τη λήψη νομικών μέτρων (**KY, κ-11, NY κ-18, Επιστολή ημερ. 29/12/2014**).

- 3.9.** Την πιο πάνω Επιστολή ημερ. 29/12/2014 (**KY κ-11, NY κ-18**) υπογράφει ο τότε Αναπληρωτής Διευθυντής των KY, **M.13, Ανδρέας Παπαευσταθίου**, λίγες μέρες πριν αφυπηρετήσει, αφού είχε διατελέσει Αναπληρωτής Διευθυντής από τον Ιούλιο, 2013 μέχρι το τέλος του 2014, οπότε και αφυπηρέτησε πρόωρα.
- 3.10.** Αυτό οδήγησε την Επιτροπή να εξετάσει το θέμα εφόσον, εκ πρώτης όψεως, ο εν λόγω διακανονισμός φαινόταν πολύ ευνοϊκός προς τη CYPRA αφού της παρείχε πάρα πολύ χρόνο να αποπληρώσει ένα τόσο μεγάλο ποσό, τη στιγμή, μάλιστα, που αυτό δεν έφερε τόκο και πιθανό η διευθέτηση να θεωρείτο ως κρατική ενίσχυση. Ο δε διακανονισμός έγινε καθ' ον χρόνο οι KY απέστελλαν αυστηρές προειδοποιήσεις προς το ΚΣΚ για αποπληρωμή των δικών του οφειλών, παρά το γεγονός ότι υπήρχε προηγούμενη απόφαση της Κυβέρνησης για επίδειξη ανοχής προς τα χρέη του ΚΣΚ.
- 3.11.** Ο **M.13, Ανδρέας Παπαευσταθίου**, κατέθεσε ότι με τους Διευθύνοντες Συμβούλους των CYPRA και SIGAN, γνωρίζεται μόνο επαγγελματικά, χωρίς να υπάρχει η οποιαδήποτε προσωπική σχέση. Ερωτηθείς, με ποιο σκεπτικό, οι KY είχαν καταλήξει στο ποσό των €10.000, ανέφερε, ότι δεν θυμόταν, αλλά αυτό είχε γίνει σε συνεργασία «με άλλους». Στην Επιστολή ημερ. 29/12/2014 (**KY κ-11, NY κ-18**) γίνεται αναφορά σε συνάντηση την ίδια ημέρα, η οποία είχε προηγηθεί της σύνταξης της εν λόγω Επιστολής. Και πάλι ο μάρτυρας δεν ήταν σε θέση να θυμηθεί ποιοι είχαν λάβει μέρος στην εν λόγω συνάντηση.

Εκείνο το οποίο όμως τόνισε είναι ότι, όταν ανέλαβε Αναπληρωτής Διευθυντής των KY, υπήρχε μεγάλο πρόβλημα στην είσπραξη των οφειλόμενων τελών επιθεώρησης, γι' αυτό και ο ίδιος άρχισε μία «εκστρατεία είσπραξης», αποστέλλοντας διάφορες επιστολές. Ο δε διακανονισμός με τη CYPRA επετεύχθη στα πλαίσια αυτής της προσπάθειας και σε συνεννόηση με εκπροσώπους του Γενικού Λογιστηρίου. Ανέφερε δε ότι πάντοτε το Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας έχει δικούς του αντιπροσώπους στις KY για να χειρίζονταν τέτοια θέματα. Ο μάρτυρας, δεν ήταν σε θέση να θυμηθεί ποια ήταν τα

άτομα του Γενικού Λογιστηρίου που είχαν ανάμειξη στο εν λόγω θέμα, αναφέροντας ενδεικτικά [REDACTED] ονόματα, [REDACTED], χωρίς όμως να δύναται να προσδιορίσει επακριβώς το ρόλο του καθενός.

- 3.12.** Ο Μ.14, Χρ. Πίπης, όταν εκτελούσε καθήκοντα Αναπληρωτή Διευθυντή ΚΥ, προσπάθησε με επιστολή του ημερ. 28/7/2016 (ΚΥ κ-14) να αυξήσει το ποσό των μηνιαίων δόσεων, εισηγούμενος €25.000 μηνιαίως, πλην όμως η CYPRA με δική της επιστολή ημερ. 16/8/2016 (Τ. Α67), καταγράφοντας σε έκταση διάφορους παράγοντες, δεν ανταποκρίθηκε θετικά.
- 3.13.** Συμπέρασμα: Παρόλον ότι η περαιτέρω έρευνα θα είχε πλέον πρακτική σημασία εφόσον η CYPRA έχει καταβάλει και μάλιστα πρόωρα, σε σχέση με τον πιο πάνω διακανονισμό όλα τα οφειλόμενα ποσά, είναι γεγονός ότι, η μαρτυρία που δόθηκε, για τις συνθήκες του πιο πάνω διακανονισμού, αφήνει κενά και δημιουργεί αναπάντητα ερωτηματικά.

Θεωρούμε ότι, δεν τίθεται θέμα ενδεχόμενων ποινικών ευθυνών, ενώ ούτε για πειθαρχικές αφήνονται περιθώρια λόγω αφυπηρέτησης του ατόμου που υπέγραψε το διακανονισμό και ασάφειας για το ρόλο που διαδραμάτισαν άλλοι σ' αυτόν, ιδιαίτερα άτομα που υπηρετούσαν στο Γενικό Λογιστήριο της Δημοκρατίας.

4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΓΕΙΡΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ, ΜΕΤΑΦΟΡΑ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΘΕΣΗ ΖΩΙΚΩΝ ΥΠΟΠΡΟΙΟΝΤΩΝ (ΖΥΠ)

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- 4.1.1. Για το Κεφάλαιο κατατέθηκαν πολλά έγγραφα και μαρτυρία, υπήρξε δε έντονη αντιπαράθεση, κυρίως μεταξύ ΚΥ και ΕΥ. Αντιπαράθεση, η οποία, όπως διαφάνηκε στην Επιτροπή, μερικές φορές ξεπερνούσε τα όρια της επαγγελματικής και άγγιζε τα όρια της προσωπικής, μεταξύ κάποιων ατόμων.
- 4.1.2. Στην προσπάθειά της η Επιτροπή, να εξετάσει το θέμα, έπρεπε να είναι σε συνεχή εγρήγορση όπως μη εκφύγει των όρων εντολής της, αφού πολλή μαρτυρία η οποία δόθηκε, η πλείστη θα λέγαμε στο Κεφάλαιο αυτό, ήταν εκτός όρων εντολής και δεν θα ήταν ορθό να εξεταστεί ούτε η Επιτροπή να αποφανθεί επ' αυτής. Καταγράφονται όμως τα κύρια σημεία της και κάποιες εισηγήσεις οι οποίες έγιναν, χωρίς περαιτέρω ανάλυση.
- 4.1.3. Αναφέρουμε χαρακτηριστικά τους ισχυρισμούς που, διαχρονικά εγείρονταν από την ΕΥ, για επίδειξη εύνοιας από πλευράς ΚΥ προς τη SIGAN, κάτι το οποίο απασχόλησε την Επιτροπή, σ' αντιπαραβολή με ισχυρισμούς για ευνοιοκρατική μεταχείριση της CYPRA.
- 4.1.4. Στο Κεφάλαιο αυτό, καταγράφεται πρώτα ένα σύντομο ιστορικό των διαδικασιών και προσφορών για ΖΥΠ και ακολούθως η Επιτροπή εξετάζει κάποια εξειδικευμένα θέματα τα οποία εγέρθηκαν, όπου δε αυτά, εμπίπτουν στους όρους εντολής της, αποφαινεται σχετικά.

4.2. ΣΥΝΤΟΜΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΖΥΠ

- 4.2.1. Το 2004, οι ΚΥ ανέθεσαν τη Σύμβαση αρ.20/2004, στη SIGAN, για τη συλλογή, μεταφορά, επεξεργασία και τελική διάθεση των ΖΥΠ

Κατηγορίας 1 και 2, έναντι κάποιου ετήσιου ποσού, το οποίο θα αναπροσαρμόζετο ανάλογα με την αύξηση της τιμής των καυσίμων. Οι υπηρεσίες άρχισαν να παρέχονται την 1/12/2006, αφού, εν τω μεταξύ, η Ανάδοχος Εταιρεία, SIGAN, ετοίμασε την απαραίτητη υποδομή και εξασφάλισε τις προβλεπόμενες άδειες. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τότε είχε δοθεί, με βάση την αρχική συμφωνία, το περιθώριο των 2 χρόνων για ετοιμασία των εγκαταστάσεων και αδειών της εν λόγω εταιρείας. Η διάρκεια της Σύμβασης ήταν για 5 συν 2 έτη και έληξε στις 30/11/2013.

4.2.2. Εν τω μεταξύ, στις 21 Οκτωβρίου, 2009, θεσπίστηκε ο **Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1069/2009, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, περί υγειονομικών κανόνων για ζωικά υποπροϊόντα και παράγωγα προϊόντα που δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο**, ο οποίος εφαρμόζεται από τις 4 Μαρτίου, 2011. Ο εν λόγω **ΕΚ**, είχε καταργήσει τον **ΕΚ 1774/2002**, για τα ΖΥΠ, είχε όμως διατηρήσει τις κατηγορίες ΖΥΠ όπως ήταν ήδη καταγεγραμμένες από τον **ΕΚ 1774/2002**.

4.2.3. Συγκεκριμένα, ως «ζωικά υποπροϊόντα», ορίζονται οτιδήποτε προέρχεται από ζώα, αλλά δεν προορίζεται για ανθρώπινη κατανάλωση όπως ολόκληρα πτώματα ζώων ή μέρη πτωμάτων ζώων και ο **ΕΚ 1069/2009**, καθορίζει τους υγειονομικούς κανόνες αναφορικά με τη διαχείρισή τους.

4.2.4. Σύμφωνα με τους πιο πάνω **ΕΚ**, τα ΖΥΠ, κατατάσσονται σε 3 κατηγορίες, ανάλογα με την επικινδυνότητά τους, ως ακολούθως:

Κατηγορία 1: Τα ΖΥΠ τα οποία είναι υψηλού κινδύνου για την υγεία των ζώων και των ανθρώπων όπως, όλα τα μέρη του σώματος, συμπεριλαμβανομένων των δορών και των δερμάτων. (**ΕΚ 1774/2002, Άρθρο 4**).

Κατηγορία 2: Τα ΖΥΠ τα οποία είναι χαμηλότερου κινδύνου από την προηγούμενη κατηγορία, όπως κόπρος και περιεχόμενο του πεπτικού συστήματος και όλα τα υλικά ζωικής προέλευσης που συλλέγονται κατά την επεξεργασία λυμάτων από σφαγεία. (**ΕΚ 1774/2002, Άρθρο 5**).

Κατηγορία 3: Τα λιγότερο επικίνδυνα, όπως τα μέρη σφαγέντων ζώων, τα οποία είναι κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο, σύμφωνα με

την κοινοτική νομοθεσία, αλλά δεν προορίζονται για κατανάλωση από τον άνθρωπο για εμπορικούς λόγους. **(ΕΚ 1774/2002, Άρθρο 6)**.

Όλα τα πιο πάνω, μεταφέρονται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και διατίθενται αμέσως ως απόβλητα μέσω αποτέφρωσης ή συναποτέφρωσης, ή μεταποιούνται σε συγκεκριμένες μονάδες. «Συναποτέφρωση», είναι η διαδικασία της αποτέφρωσης κατά την οποία το υλικό καίγεται μαζί με καύσιμο και ανακτάται ενέργεια για ωφέλιμο σκοπό.

4.2.5. Στις 31/1/2013, η ΕΥ, με Επιστολή της προς τον Διευθυντή ΚΥ την οποία υπέγραψε ο **M.16, Ανδρέας Χασαπόπουλος**, τότε Ανώτερος Διευθυντής Τεχνικού Ελέγχου, εισηγήθηκε όπως, οι ΚΥ προκηρύξουν διαγωνισμό για την παροχή υπηρεσιών για τη συλλογή, μεταφορά, επεξεργασία και τελική χρήση ή απόρριψη ΖΥΠ Κατηγορίας 1 και 2, για 10 χρόνια, παρέχοντας στον επιτυχόντα προσφοροδότη τον αναγκαίο χρόνο (1-2 χρόνια) για τη δημιουργία της αναγκαίας υποδομής και εξασφάλιση των σχετικών αδειών **(ΓΕ κ-13, ΚΥ κ-43)**.

4.2.6. Στις 18/2/2013, έγινε σύσκεψη στην οποία συμφωνήθηκε όπως, οι ΚΥ προχωρήσουν σε ετοιμασία πρότασης προς το Συμβούλιο Προσφορών του Υπουργείου Γεωργίας Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος για προκήρυξη διαγωνισμού για επεξεργασία ΖΥΠ Κατηγορίας 1, με τη διαδικασία της διαπραγματεύσεως. Στο διαγωνισμό, θα καλείτο να λάβει μέρος η SIGAN η οποία ήταν η μόνη αδειοδοτημένη μονάδα στην Κύπρο για επεξεργασία ΖΥΠ Κατηγορίας 1. Η διάρκεια της συγκεκριμένης σύμβασης θα ήταν 2 συν 1 χρόνια. Ταυτόχρονα, θα προκήρυσσαν διαγωνισμό με ανοιχτή διαδικασία διάρκειας 2 συν 1 χρόνια για την επεξεργασία ΖΥΠ Κατηγορίας 2.

4.2.7. Οι ΚΥ, μετά από έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών, θα προχωρούσαν σε προκήρυξη νέου διαγωνισμού διάρκειας 10 χρόνων με το συμβόλαιο να ξεκινά με τη λήξη των συμβολαίων των πιο πάνω διαγωνισμών, για να δοθεί χρόνος στους ενδιαφερομένους να δημιουργηθεί η υποδομή, ώστε να αυξηθεί ο ανταγωνισμός. **(ΓΕ, κ-65, Πρακτικά Σύσκεψης ημερ. 18/2/2013)**.

4.2.8. Παρά τις συνεχείς προσπάθειες και συσκέψεις, οι διαδικασίες εν μέσω διαφωνιών, κυρίως μεταξύ ΚΥ και ΕΥ, δεν προχώρησαν, ενώ στις **22/10/2013, σε Συνεδρία του Συμβουλίου Προσφορών (ΚΥ κ-44)**, ο κ. Χασαπόπουλος ως Παρατηρητής ανέφερε ότι η συλλογή και επεξεργασία των ΖΥΠ για τις Κατηγορίες 1 και 2, πρέπει να γίνει χωριστά με βάση τη νομοθεσία.

Το ίδιο σκηνικό με διαφωνίες και αντιπαραθέσεις συνεχίστηκε μεταξύ της ΕΥ και ΚΥ κατά τη συζήτηση για κατακύρωση των προσφορών 13/2014 και 14/2014, για τις οποίες έγιναν σωρεία συσκέψεων και ανταλλαγή επιστολών. Εν τέλει, οι εν λόγω προσφορές ακυρώθηκαν και προκηρύχθηκε νέος διαγωνισμός με αριθμό 1-4 και 5/2015.

4.2.9. Στις 31/12/2015, υπεγράφη η **Σύμβαση αρ. 1-4/2015, για την Παροχή Υπηρεσιών για την Επεξεργασία και Τελική Χρήση ή Απόρριψη των Ζωικών Υποπροϊόντων Κατηγορίας 1 και 2, μεταξύ ΚΥ και BIOENERGY**. Το προβλεπόμενο ποσό ήταν €540.000 ανά έτος πλέον Φ.Π.Α. και με δυνατότητα ανανέωσης για ακόμη 1 έτος, για το ίδιο ποσό. (Ήταν γι' αυτή τη Σύμβαση που δόθηκε η Εγγυητική των €54.000 η οποία όμως είναι εκτός όρων εντολής της παρούσας Επιτροπής και η οποία αποτέλεσε αντικείμενο χωριστής έρευνας).

Η Σύμβαση τέθηκε σε εφαρμογή από την ημερομηνία της υπογραφής της, αλλά η ημερομηνία έναρξης της εκτέλεσης του αντικειμένου της, καθοριζόταν, το αργότερο, εντός 6 μηνών από την ημερομηνία υπογραφής της, νοουμένου ότι ο ανάδοχος (**BIOENERGY**) θα έχει εξασφαλίσει όλες τις απαραίτητες άδειες/εγκρίσεις για την εκτέλεση του αντικειμένου του διαγωνισμού.

4.2.10. Στις 27/7/2016, η ΚΕΑΑ παραχώρησε παράταση 6 μηνών στην **BIOENERGY** για να προσκομίσει τις απαιτούμενες άδειες για την ενεργοποίηση της εν λόγω σύμβασης, εφόσον μέχρι τότε δεν τις είχε εξασφαλίσει (**ΓΛ κ-15, Πρακτικά ΚΕΑΑ 27/7/2016**).

4.2.11. Στις 18/1/2017, η ΚΕΑΑ σε νέα Συνεδρία της, αποφάσισε να παραχωρήσει παράταση στην **BIOENERGY** μέχρι τις 17/2/2017, (**ΓΛ κ-18, Πρακτικά Συνεδρίας ΚΕΑΑ 18/1/2017**), ενώ σε νέα Συνεδρία στις 10/3/2017, η οποία ήταν θυελλώδης και στην οποία, γίνεται αναφορά πιο

κάτω στο Κεφάλαιο αυτό, αποφασίστηκε νέα παράταση 2 μηνών (**ΓΛ κ-25 Πρακτικά Συνεδρίας ΚΕΑΑ 10/3/2017**).

4.2.12. Τελικά η σύμβαση με την **BIOENERGY** δεν τέθηκε σε ισχύ επειδή, ούτε με τη λήξη της εν λόγω περιόδου, είχε τις σχετικές άδειες.

4.2.13. Εν τω μεταξύ, για κάλυψη του κενού που δημιουργείτο με τη μη ενεργοποίηση της Σύμβασης με τη **BIOENERGY**, οι ΚΥ, προέβαιναν σε ανανέωση της σύμβασης με τη SIGAN. Ταυτοχρόνως, στις άνω αναφερόμενες συνεδρίες, δίδοταν από την ΚΕΑΑ παράταση και στη σύμβαση με τη SIGAN. Στη Συνεδρία της ΚΕΑΑ ημερ. 10/5/2017 και αφού οι ΚΥ ενημέρωσαν ότι η SIGAN είχε προσκομίσει όλες τις απαιτούμενες άδειες, αποφασίστηκε να δοθεί περαιτέρω παράταση ενός μηνός στη σύμβαση με τη SIGAN (**ΓΛ κ – 28, Πρακτικά Συνεδρίας ΚΕΑΑ 10/5/2017**).

4.2.14. Στη συνέχεια, οι ΚΥ προχώρησαν με τη διεξαγωγή νέου διαγωνισμού με αρ. 14/2017 με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης. Στη διαπραγμάτευση κλήθηκε η SIGAN, με την οποία οι ΚΥ στις 5/7/2017 σύναψαν τη σύμβαση 14/2017 διάρκειας 2 συν 1 έτη (**μέρος του ΓΛ κ – 36**). Πριν τη λήξη της εν λόγω σύμβασης 14/2017 στις 31/7/2020, οι ΚΥ είχαν προχωρήσει με τη διεξαγωγή νέου διαγωνισμού με διαδικασία διαπραγμάτευσης με αρ. 14/2020, ο οποίος σύμφωνα με τον **M.18, Γενικό Ελεγκτή** κατακυρώθηκε στη SIGAN το 2021 μέχρι το 2024 (**Γ. Α71**).

4.3. ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΞΕΤΑΣΘΕΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΠ’ ΑΥΤΩΝ

4.3.1. Παραθέτουμε πιο κάτω τα κυριότερα θέματα τα οποία εξέτασε η Επιτροπή και τα οποία εμπίπτουν εντός του πεδίου του παρόντος Κεφαλαίου, καθώς και τα συμπεράσματά μας επί αυτών.

Καθεστώς Παρατηρητή

4.3.2. Έχουμε θεωρήσει ορθό, για τους λόγους που θα διαφανούν πιο κάτω, στην επόμενη ενότητα, να εξετάσουμε το καθεστώς του Παρατηρητή, τις εξουσίες και καθήκοντα που αυτός έχει και το βαθμό στον οποίο δύναται να παρεμβαίνει σε διαδικασίες.

4.3.3. Ο **M.17, Γενικός Ελεγκτής**, πληροφόρησε την Επιτροπή ότι, το θέμα της συμμετοχής της ΕΥ ως Παρατηρητή σε διάφορα συμβούλια, φαίνεται να ανάγεται στο 1981 όταν, υπήρξε για πρώτη φορά η εγκαθίδρυση του λεγόμενου Κεντρικού Συμβουλίου Προσφορών.

4.3.4. Στον **Κανονισμό 19, των Περί του Συντονισμού των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων Προμηθειών, Έργων και Υπηρεσιών (Γενικών) Κανονισμών του 2007 (ΚΔΠ 201/2007)**, θεσμοθετείται ο θεσμός του Παρατηρητή, αφού σ' αυτόν προνοούνται τα ακόλουθα:

« Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, ο Γενικός Ελεγκτής της Δημοκρατίας και ο Γενικός Λογιστής της Δημοκρατίας, ως προϊστάμενος της Αρμόδιας Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων ή ο εκπρόσωπος εκάστου εξ' αυτών, έχουν δικαίωμα να παρακάθονται στις συνεδρίες των Συμβουλίων Προσφορών, των Επιτροπών Αξιολόγησης, και των Διαχειριστικών Επιτροπών ως ανεξάρτητοι παρατηρητές, να εκφράζουν τις απόψεις τους και να ζητούν όπως αυτές καταγράφονται, ανάλογα με την περίπτωση, στα δυνάμει των Κανονισμών 7, 11 ή/και 17 τηρούμενα πρακτικά ή στην έκθεση αξιολόγησης που προβλέπεται στον Κανονισμό 33.»

4.3.5. Ερωτήθηκε ο **M.17, Γενικός Ελεγκτής**, ως προς τον ακριβή ρόλο που διαδραματίζει ένας Παρατηρητής και διευκρίνισε ότι, αυτός σ' αντίθεση προς τα μέλη των Συμβουλίων, έχει δικαίωμα να παρίσταται ή να μην παρίσταται στις συνεδρίες και δεν θεωρείται ότι επηρεάζει την απαρτία. Δεν έχει δικαίωμα ψήφου, έχει δικαίωμα όμως να εκφράζει την άποψή του και αυτή να καταγράφεται στα πρακτικά.

- 4.3.6. Ο Γενικός Ελεγκτής, θεωρεί όμως ότι η ΕΥ, ως Παρατηρητής έχει ακόμη ένα ρόλο να διαδραματίσει μέσω των κανονισμών. Της κοινοποιούνται τα έγγραφα των διαγωνισμών και έχει το δικαίωμα να εκφράσει απόψεις επί των εγγράφων αυτών.
- 4.3.7. Η Επιτροπή ζήτησε περαιτέρω διευκρινήσεις ως προς τον προληπτικό έλεγχο που έχει δικαίωμα να κάνει η ΕΥ. Ο Γενικός Ελεγκτής ανέφερε ότι, προηγουμένως η ΕΥ ήταν έντονη στο να εκφράσει τις παρατηρήσεις της εκ των προτέρων και στο να εισηγηθεί εναλλακτική επιλογή στην Αναθέτουσα Αρχή. Με την πάροδο του χρόνου όμως, έγινε πολύ επιφυλακτική στο να διατυπώνει εισηγήσεις επί της οδού που, κατ' αυτήν, θα μπορούσε να ακολουθήσει η Αναθέτουσα Αρχή. Τώρα, στις επιστολές που αποστέλλει πριν τη λήψη απόφασης, επισημαίνει ότι, την τελική ευθύνη τη φέρει το αρμόδιο όργανο για τη λήψη της απόφασης, και ο έλεγχος θα γίνει εκ των υστέρων.
- 4.3.8. Ένας από τους λόγους που μετριάστηκε το λεκτικό των επιστολών στον προληπτικό στάδιο, σύμφωνα με το Γενικό Ελεγκτή, είναι επειδή «κακόπιστα αρμόδια όργανα», ενώ τα ίδια δεν είχαν σκοπό να λάβουν μια απόφαση, όταν δεν την λάμβαναν «απλά τα φόρτωναν» στην ΕΥ.

Ο Μ.16, Ανδρέας Χασαπόπουλος ως Παρατηρητής-Κατηγορίες για αντιδεοντολογική συμπεριφορά του

- 4.3.9. Μελετώντας τα έγγραφα και προφορική μαρτυρία που προσκομίστηκαν στην Επιτροπή, διαπιστώνεται ότι, τουλάχιστον από το 2013, άρχισαν διαφωνίες μεταξύ ΕΥ και ΚΥ οι οποίες συνεχώς εντείνοντο και εξακολουθούν να υπάρχουν μέχρι σήμερα, μάλιστα πιο έντονες από ποτέ. Διαπιστώνεται επίσης ότι, κάποιες φορές οι διαφορές υπερέβαιναν τα όρια των απλών επαγγελματικών διαφοριών και επεκτείνονταν σε προσωπικές διαφορές και αντεγκλήσεις.
- 4.3.10. Ο **Μ.16, Α. Χασαπόπουλος**, ήταν το άτομο που ανέκαθεν εκπροσωπούσε την ΕΥ ως Παρατηρητής στα θέματα που αφορούσαν στις ΚΥ και ιδιαίτερα στις προσφορές των ΖΥΠ. Μάλιστα, συμμετείχε σε όλες σχεδόν

τις συνεδρίες, ενώ υπήρχαν πάμπολλες επιστολές του για τα εν λόγω θέματα. Ο ρόλος του, θα λέγαμε, ότι ήταν πρωταγωνιστικός.

- 4.3.11. Καταλογίζεται σ' αυτόν από πλευράς ΚΥ, επιθετική, απρεπής και προσβλητική συμπεριφορά, κατά παράβαση της ισχύουσας δεοντολογίας, σε βαθμό μάλιστα που του αποδίδεται ότι ήταν αυτός που κλόνησε τις σχέσεις ΕΥ με τις ΚΥ, κάτι που επηρέασε τη συνεργασία μεταξύ τους. Παρόλον ότι, όπως κατατέθηκε από το **M.17, Γενικό Ελεγκτή**, ο Κώδικας Δεοντολογίας της ΕΥ υιοθετήθηκε το 2015, μετά που είχε αναλάβει ο ίδιος, είναι αυτονόητο ότι, πάντοτε υπήρχε η υποχρέωση επίδειξης καλής συμπεριφοράς και σεβασμού στους συναδέλφους.
- 4.3.12. Ο ίδιος ο **M.16, Α. Χασαπόπουλος**, ερωτηθείς σχετικά, προσπάθησε να δώσει κάπως διαφορετική εικόνα, ισχυριζόμενος ότι, ναι μεν σε κάποιες συνεδρίες υπήρχε κάποια ένταση, αλλά αυτή οφειλόταν σε διαφορετικές απόψεις και δεν υπήρχε οτιδήποτε άλλο, πέραν αυτού.
- 4.3.13. Ο **M.17, Γενικός Ελεγκτής**, παραδέχθηκε ότι, είχε περιέλθει στην αντίληψή του ότι σε, κάποιες περιπτώσεις ο Α.Χασαπόπουλος, ήταν έντονος, αλλά του παρείχε πλήρη κάλυψη.
- 4.3.14. Παρόλον ότι η έντονη συμπεριφορά που καταλογίζεται στον Α. Χασαπόπουλο, αρχίζει από τουλάχιστον το 2013, ήτοι πριν ο Γενικός Ελεγκτής αναλάβει καθήκοντα στις 11/4/2014, ήταν φανερό η προσπάθειά του να μην καταλογίσει οποιεσδήποτε ευθύνες στο άτομό του το οποίο θεωρούσε έντιμο και αποτελεσματικό στα καθήκοντά του και, σε τελική ανάλυση, ως ένα πολύ καλό συνεργάτη σε όλη την περίοδο που είχαν συνεργαστεί μέχρι την αφυπηρέτηση του Α.Χασαπόπουλου (2014-2018). Μάλιστα, ανέφερε ότι παρά τις έντονες παρεμβάσεις του Α.Χασαπόπουλου, οι απόψεις του δεν εισακούονταν και οι ΚΥ έκαμναν πάντοτε αυτό που οι ίδιες ήθελαν.
- 4.3.15. Ο Γενικός Ελεγκτής μάλιστα προχώρησε ένα βήμα παρακάτω αναφέροντας ότι ο Α. Χασαπόπουλος, δεν υπήρχε περίπτωση να ενεργήσει χωρίς να το γνωρίζει ο ίδιος. Όλες οι ενέργειες του Α. Χασαπόπουλου είχαν τύχει της δικής του έγκρισης και ανέφερε χαρακτηριστικά ότι, δεν φεύγει από την ΕΥ επιστολή χωρίς να την προσυπογράψει ο ίδιος.

4.3.16. Ο Γενικός Ελεγκτής, μάλιστα, καταλόγισε το μεγαλύτερο μέρος της ευθύνης στο νυν Διευθυντή ΚΥ, **M.15, Χριστόδουλο Πίπη**, για τον οποίο ανέφερε χαρακτηριστικά ότι επεδείκνυε αναιδέστατη συμπεριφορά. Ανέφερε ως παράδειγμα, δήλωση [REDACTED] τότε εκπροσώπου της Νομικής Υπηρεσίας [REDACTED] φέρεται να είχε δηλώσει ότι δεν επιθυμούσε να παρευρίσκεται σε συνεδρίες που ήταν παρών ο **M.14, Χρ. Πίπης**.

Για [REDACTED], είχε αναφερθεί και ο A. Χασαπόπουλος, αποδίδοντας όμως τη δήλωση αυτή ότι αφορούσε το **M.13, A. Παπαευσταθίου**, πρώην Διευθυντή των ΚΥ, όχι τον Χρ. Πίπη. Ο Γενικός Ελεγκτής, αργότερα κατά την κατάθεσή του, ανασκεύασε ότι η δήλωση [REDACTED] δεν αφορούσε στον Χρ. Πίπη αλλά, σε άλλο «προκάτοχο του».

4.3.17. Από την άλλη η μαρτυρία που δόθηκε για την απρεπή συμπεριφορά του A.Χασαπόπουλου, προήλθε από αρκετά άτομα που είχαν υπηρετήσει ή υπηρετούν μέχρι σήμερα στις ΚΥ. Διότι, ο A.Χασαπόπουλος, αντιπροσώπευε πάντοτε την ΕΥ στα θέματα των ΚΥ, αλλά στις ΚΥ διορίζονταν εκ περιτροπής διάφορα άτομα για να εκτελούν καθήκοντα Διευθυντή τους.

Αναφέρουμε χαρακτηριστικά, τη δήλωση της πρώην Γενικής Διευθύντριας του ΥΓΑΑΠ **M.15, Ολυμπίας Στυλιανού**, η οποία με πολύ ήπιο τρόπο μετέφερε στην Επιτροπή την άποψη και/ή γνώση της ότι ο A.Χασαπόπουλος, ήταν γνωστός για τις ακραίες θέσεις του. Δεν του απέδωσε όμως οποιαδήποτε αλλότρια κίνητρα στην υιοθέτηση τέτοιων θέσεων ιδιαίτερα στη στάση που τηρούσε υπέρ της CYPRA.

4.3.18. Ο **M13 A.Παπαευσταθίου** πρώην Αναπληρωτής Διευθυντής ΚΥ, κατέθεσε ότι είχε δει πολλές φορές τον A. Χασαπόπουλο να συμπεριφέρεται επιθετικά και να επιβάλλει κλίμα εκφοβισμού. Μάλιστα ο Κτηνιατρικός Λειτουργός [REDACTED], είχε υποβάλει σχετικά παράπονα και είχε ζητήσει όπως απαλλαγεί των καθηκόντων του αναφορικά με τη συμμετοχή του σε επιτροπές αξιολόγησης και ΚΕΑΑ, κάτι που δεν έγινε αποδεκτό. Τα παράπονά του στρέφονταν κατά της συμπεριφοράς του A.Χασαπόπουλου και καταγράφονται σε Επιστολές του ημερ. 23/10/2013 και 21/11/2013 (**ΚΥ κ-45**) και μεταγενέστερα στις

30/6/2016 (**ΚΥ κ-29**). Με τις εν λόγω επιστολές, ο Λειτουργός ισχυρίζεται ότι με τη συμπεριφορά του ο Α.Χασαπόπουλος έθιγε την τιμή και την αξιοπρέπειά του. Σημειώνεται ότι οι 2 πιο πάνω επιστολές, έχουν χρονική απόσταση μεταξύ τους πέραν των 2 ½ ετών.

- 4.3.19. Εάν τα πιο πάνω μπορεί να θεωρηθούν ως υποκειμενικές εκφράσεις, διαπιστώνουμε ότι, ούτε η γλώσσα που χρησιμοποιούσε ο Α.Χασαπόπουλος φαίνεται να ήταν ενδεδειγμένη. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η Επιστολή ημερ. 21/9/2015 την οποία απέστειλε στην Αναπληρώτρια Διευθύντρια ΚΥ (**ΓΕ κ-19**) στην οποία καταλογίζει λάθη και παραλείψεις στις ΚΥ που «αποτελούν μνημείο κακοδιαχείρισης και διασπάθισης δημοσίου χρήματος».
- 4.3.20. Άλλο παράδειγμα κατακριτέας συμπεριφοράς του Α.Χασαπόπουλου είναι αποτυπωμένο στα Πρακτικά έκτακτης Συνεδρίας της ΚΕΑΑ ημερ. 10/3/2017 (**ΓΛ κ-25**). Στην εν λόγω Συνεδρία είχαν παραστεί ως Παρατηρητές, ο Γενικός Ελεγκτής και ο ίδιος. Όπως μας μεταδόθηκε από όλους, υπήρχε μεγάλη ένταση. Θέμα της Συνεδρίας ήταν το, κατά πόσον, θα έπρεπε να δοθεί παράταση στις συμβάσεις της BIOENERGY και SIGAN. Ο Γενικός Ελεγκτής, αρχικά έφερε ένσταση στην παράταση, αλλά μετά λόγω άλλων ανειλημμένων υποχρεώσεων αποχώρησε, αφήνοντας μόνο ως Παρατηρητή τον Α.Χασαπόπουλο. Τότε καταγράφεται η ακόλουθη τοποθέτηση στα πρακτικά:

« Ο κ. Α. Χασαπόπουλος ανέφερε ότι η Υπηρεσία του θεωρεί ότι δεν πρέπει να δοθεί παράταση σε κανένα προσφοροδότη, να δημιουργηθεί κρίση και να διαφανούν οι ευθύνες του Υπουργείου Γεωργίας που δεν μπόρεσε να δημιουργήσει συνθήκες ανταγωνισμού. Ο Πρόεδρος της Επιτροπής ανέφερε στον κ. Α. Χασαπόπουλο ότι ο Γενικός Ελεγκτής προτού φύγει του είπε τη θέση της Υπηρεσίας του η οποία είναι διαφορετική και εισηγήθηκε να επικοινωνήσει με τον Γενικό Ελεγκτή. Ο κ. Α. Χασαπόπουλος ανέφερε ότι η θέση της Υπηρεσίας του είναι αυτή και θεωρεί ότι η ΚΕΑΑ αποφάσισε ήδη και αποχώρησε από τη συνεδρία.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής ανακοίνωσε ότι διακόπτεται η συνεδρία καθώς είχε δημιουργηθεί ένταση, και εξερχόμενος της συνεδρίας

ανέφερε στη Γενική Διευθύντρια του Υπουργείου και στους παρευρισκόμενους τα δεδομένα οι οποίοι στη συνέχεια αποχώρησαν.»

Δηλαδή ο Α.Χασαπόπουλος επέδειξε τιμωρητική συμπεριφορά έναντι του ΥΓΑΑΠ, για να το εκθέσει αντί να προσπαθήσει να βρει μία λύση.

Ο Γενικός Ελεγκτής, αναφερόμενος στα πιο πάνω, ανέφερε στις σελ. 547-548 των Πρακτικών:

« Α. Να σας πω κύριε Πρόεδρε. Επειδή ήταν και μια συνεδρία με αρκετή ένταση --

Ε. Γράφεται στα πρακτικά.

Α. Δεν αποτυπώνεται απόλυτα η ένταση η οποία υπήρχε. Όντως κάποια στιγμή αποχώρησα. Μετά, όταν είδα τα πρακτικά, είδα ότι έγινε αυτή η συζήτηση, ο κύριος Χασαπόπουλος με τον κύριο Ματθαίου, ενδεχομένως να μην ήταν και απόλυτα σαφές όντως πριν φύγω τι ήταν ακριβώς αυτό που ήταν η θέση μας, αν και είχα πει σίγουρα όμως κάθετα εναντίον της επέκτασης της Sigan. Ακριβώς πώς λέχθηκε εδώ δεν μπορώ να σας το πω ως μαρτυρία, γιατί δεν ήμουν μπροστά σε αυτές τις τρεις γραμμές εδώ που αναφέρθηκε ή ο κύριος Χασαπόπουλος ή ο κύριος Ματθαίου, αλλά μπορώ να σας πω το είδα μετά στα πρακτικά ή το διάβασα, είδα ότι έγινε αυτή η στιχομυθία αλλά δεν είχε σημασία, γιατί εκεί διακόπηκε ουσιαστικά. Μετά ειδοποιήθηκα και επαναρχίσαμε. Δεν είχε και τόση σημασία για να το ψάξω περαιτέρω, πώς ακριβώς λέχθηκε και τι... δεν ξέρω εάν σας κάλυψα, επειδή είναι γεγονότα, δεν μπορώ να καταθέσω ως μαρτυρία γεγονότων που δεν ήμουν μπροστά.»

Στο σημείο αυτό καταγράφουμε την αντίστοιχη θέση της **M.15, Ο. Στυλιανού** ότι με βάση την Ευρωπαϊκή νομοθεσία θα έπρεπε οπωσδήποτε να βρεθεί κάποια λύση και η λύση που πρότεινε το ΥΓΑΑΠ, ήταν να συνεχιστεί επί του παρόντος η υφιστάμενη κατάσταση για να δοθεί χρόνος να εξασφαλιστούν οι απαιτούμενες άδειες.

4.3.21. Ο **M.14, Χρ.Πίπης**, κατέθεσε ότι τόσο η συμπεριφορά του Α. Χασαπόπουλου, όσο και η συμπεριφορά του Γενικού Ελεγκτή, κάθε άλλο

από συμπεριφορά Παρατηρητή ήταν, αφού ήθελαν πάντοτε να επιβάλλουν τις απόψεις τους, ιδιαίτερα υπέρ της CYPRA. Αναφέρθηκε δε σε περιστατικό όπου, ο Α.Χασαπόπουλος, με το χειρότερο τρόπο τού είχε ζητήσει να βγει από το γραφείο του. Διαφορετική διάσταση στο περιστατικό δίνει ο Α.Χασαπόπουλος, ο οποίος κατέθεσε ότι δεν γνώριζε τον Χρ.Πίπη και όταν τον είδε στο γραφείο του και διαπίστωσε ότι ήταν αναρμόδιος να συμμετέχει στη σύσκεψη, του ζήτησε να εγκαταλείψει το γραφείο του.

- 4.3.22. Πρέπει όμως να τονιστεί ότι, σε σχέση με τον Χρ.Πίπη υπήρξε πολύ έντονος και ο Γενικός Ελεγκτής. Τον κατηγορεί ότι αλλοίωνε τα γεγονότα στην προσπάθειά του αυθαίρετα να βοηθήσει τη SIGAN και ότι για αυτή τη βοήθεια «*επιβραβεύθηκε*» πρόσφατα με προαγωγή του, ως Διευθυντής ΚΥ. Χωρίς να τον κατηγορεί για διαφθορά, τόνισε ότι, η περίπτωση του είναι εξαιρετικά υψηλού κινδύνου για κάθε ελεγκτή και όταν ελέγχονται τέτοιες περιπτώσεις πρέπει να υπάρχει αυξημένος «επαγγελματικός σκεπτικισμός» (“professional skepticism”).
- 4.3.23. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι και ο τόνος που χρησιμοποιούσε κάποιες φορές ο Χρ.Πίπης ήταν έντονος και φορτισμένος κάτι που παραδέχεται και η M.15, Ο. Στυλιανού σε Έκθεση που είχε υποβάλει στις 18/1/2016, προς τον τότε Υπουργό κ. Ν.Κουγιάλη (T. A66).
- 4.3.24. Ερχόμαστε τώρα σε ένα ακόμη θέμα το οποίο είχε θίξει ο αείμνηστος Σ.Χάσιος κατά τη Συνεδρία της Επιτροπής της Βουλής στις 26/11/2020 (BA κ-1). Ήγειρε θέμα αυθαίρετης συμπεριφοράς του Α. Χασαπόπουλου, ως προς την ερμηνεία νομικών όρων, με σκοπό να υποβοηθήσει την BIOENERGY.
- 4.3.25. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης των προσφορών 13/2014 και 14/2014 και συγκεκριμένα στις 14/10/2014, ο Α.Χασαπόπουλος απέστειλε Επιστολή προς τη Γενική Λογίστρια (ΓΕ κ-6) με την οποία έκανε αναφορά σε παράλειψη της BIOENERGY να υποβάλει το απαιτούμενο Έντυπο 2 «Δήλωση Πιστοποίησης Προσωπικής Κατάστασης» για τη CYPRA στην οποία θα στηριζόταν εάν έπαιρνε την προσφορά ως προσφοροδότης. Στην ίδια επιστολή, έκανε αναφορά σε αποφάσεις της Αναθεωρητικής Αρχής Προσφορών (ΑΑΠ). (Απόφαση 7/13 και 43/10), όπου είχε κριθεί ότι,

γενικά η παράλειψη αυτή είναι ουσιώδης. Παρόλα αυτά, προβαίνει σε δική του νομική ερμηνεία, παρά το γεγονός ότι δεν είναι νομικός και, καταλήγει ότι η παράλειψη αυτή είναι επουσιώδης.

- 4.3.26. Ζητήθηκε γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία η οποία στις 10/11/2014 (**ΝΥ κ-1**), αποφάνθηκε ότι η πιο πάνω παράλειψη, συνιστά λόγο αποκλεισμού της **BIOENERGY** από το διαγωνισμό. Στο τέλος της γνωμάτευσης, η Νομική Υπηρεσία, καταγράφει και την πιθανότητα μη αποκλεισμού της **BIOENERGY** υπό κάποιες προϋποθέσεις.
- 4.3.27. Στις 19/11/2014, ο **Α.Χασαπόπουλος** σε επιστολή του προς τον Αναπληρωτή Διευθυντή ΚΥ (**ΓΕ κ-7**), επαναλαμβάνει την αρχική του θέση, ερμηνεύοντας με αυτό τον τρόπο την πιο πάνω γνωμάτευση, ενώ στις 16/1/2015, επαναλαμβάνει την ίδια θέση σε νέα επιστολή προς τον Αναπληρωτή Διευθυντή ΚΥ (**ΓΕ κ-8**) αναφέροντας μάλιστα ότι, τυχόν κωλυσιεργία θα δεικνύει πρόθεση εξυπηρέτησης συμφερόντων άλλων από αυτά του Δημοσίου και εάν συμβεί, θα αναζητηθούν ευθύνες.
- 4.3.28. **Συμπέρασμα:** Υπενθυμίζοντας ότι όλες οι πιο πάνω ενέργειες και συμπεριφορά του **Α.Χασαπόπουλου** γίνονταν στα πλαίσια των καθηκόντων του ως Παρατηρητή, θεωρούμε ότι, με τον τρόπο που ενεργούσε επιχειρούσε να επιβάλει τις δικές του απόψεις και υπερέβαινε τα όρια του Παρατηρητή όπως καθορίζονται από τους κανονισμούς και πρακτική.

Προαγωγή Α. Χασαπόπουλου

- 4.3.29. Ο αείμνηστος **Σ. Χάσικος**, κατά τη συζήτηση στην Επιτροπή της Βουλής στις 26/11/2020 (**ΒΑ κ-1**), ισχυρίστηκε ότι, η προαγωγή του **Α. Χασαπόπουλου** στη θέση του Διευθυντή Τεχνικού Ελέγχου, ΕΥ, από τις 11/5/2015, έγινε ως επιβράβευση των ενεργειών του υπέρ της **CYPR/BIOENERGY**. Αυτό αφού η Τμηματική Επιτροπή που αποφάσισε για την προαγωγή του, αποτελείτο από τη **Γενική Λογίστρια**, το **Γενικό Ελεγκτή**, το Βοηθό Γενικό Λογιστή και το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Συγκοινωνιών και Έργων.

- 4.3.30. Η Επιτροπή έχει μελετήσει το φάκελο της εν λόγω διαδικασίας (**ΕΔΥ κ-1**) και η προαγωγή του Α. Χασαπόπουλου δεν έχει αμφισβητηθεί καθ' οιονδήποτε τρόπο ενώπιον του αρμόδιου Δικαστηρίου, που είναι το Διοικητικό Δικαστήριο.
- 4.3.31. Για τον πιο πάνω λόγο, θεωρούμε ότι δεν μπορεί η Επιτροπή να υποκαταστήσει το αρμόδιο Δικαστήριο και να υπεισέλθει στην ουσία των διαδικασιών που έλαβαν χώραν και οδήγησαν στην προαγωγή του Α.Χασαπόπουλου.
- 4.3.32. Για όλους τους πιο πάνω λόγους, θεωρούμε ότι δεν μπορούμε να αποδώσουμε οποιαδήποτε βαρύτητα στους πιο πάνω ισχυρισμούς του Σ.Χάσικου.

Διαρροή Επιστολής ΚΥ ημερ. 25/7/2016 προς τη CYPRA

- 4.3.33. Στις 13/7/2016, [REDACTED], είχε αποστείλει κατεπείγουσα επιστολή προς τον Αναπληρωτή Διευθυντή ΚΥ, με την οποία ζητούσε όπως του αποσταλούν οι άδειες/εγκρίσεις που κατείχε η SIGAN. Το αίτημα αυτό υπεβλήθη μετά από αναφορά της BIOENERGY σε επιστολή της ημερ. 8/7/2016. (**ΚΥ κ-29, Επιστολές ημερ. 8/7/2016, 13/7/2016**).
- 4.3.34. Οι ΚΥ απάντησαν στις 25/7/2016, με σχετική επιστολή την οποία υπογράφει ο Αναπληρωτής Διευθυντής τους και η οποία απευθύνεται προσωπικά [REDACTED]. (**ΚΥ κ-29, Επιστολή 25/7/2016**).
- 4.3.35. Στις 4/8/2016, (δέκα μέρες μετά τις 25/7/2016) η BIOENERGY, και συγκεκριμένα ο ιδιοκτήτης/Διευθυντής της Γ.Γεωργίου, σε επιστολή του κάνει αναφορά στην πιο πάνω επιστολή σε δική του επιστολή επισυνάπτοντας την επιστολή των ΚΥ ημερ. 25/7/2016, την οποία φαίνεται ότι είχε στην κατοχή της και έκανε σύγκριση των αδειών BIOENERGY και SIGAN. (**ΚΥ κ-29, Επιστολή 4/8/2016**).

- 4.3.36. Το γεγονός αυτό, προβλημάτισε την Επιτροπή, για το πώς, μία υπηρεσιακή επιστολή, βρέθηκε στην κατοχή της BIOENERGY. Προς το σκοπόν διερεύνησης, υποβλήθηκαν σχετικές ερωτήσεις [REDACTED] ο οποίος ήταν, προσωπικά, ο αποδέκτης της εν λόγω επιστολής, αλλά και στον Γενικό Ελεγκτή και τον ιδιοκτήτη/Διευθυντή της BIOENERGY.
- 4.3.37. [REDACTED] αρνήθηκε κατηγορηματικά ότι διέρρευσε την εν λόγω επιστολή προς τη BIOENERGY, ισχυριζόμενος ότι την είχε λάβει και το ΥΓΑΑΠ, οι ΚΥ και το Γενικό Λογιστήριο. Την ίδια άποψη συμμερίζεται και ο Γενικός Ελεγκτής απορρίπτοντας το ενδεχόμενο να την είχε διαρρεύσει [REDACTED].
- 4.3.38. Από την πλευρά του, ο M.18, Γ.Γεωργίου, Διευθύνων Σύμβουλος της BIOENERGY, ερωτηθείς σχετικά, είπε ότι δεν θυμάται αφού έχουν περάσει πολλά χρόνια.
- 4.3.39. Διαπιστώνουμε, ως Επιτροπή, ότι επί του εν λόγω θέματος υπάρχουν κάποια κενά τα οποία ίσως χρήζουν κάποιας περαιτέρω διερεύνησης από αρμόδιο όργανο. Σημειώνουμε όμως ότι, η εν λόγω επιστολή ημερ. 25/7/2016, δεν ταξινομείται ως «εμπιστευτική». Θέμα δε πειθαρχικής έρευνας δεν τίθεται αφού [REDACTED] έχει αφυπηρετήσει.
- 4.3.40. Θα πρέπει τέλος να αναφερθεί ότι παρά το γεγονός ότι οι ΚΥ «φωτογράφιζαν» [REDACTED], ως το άτομο που διέρρευσε την εν λόγω επιστολή αυτό δεν κατέστη δυνατό να διαπιστωθεί.

Εμπλοκή Γενικής Λογίστριας Ρέας Γεωργίου

- 4.3.41. Στις 15/10/2014, η Γενική Λογίστρια απέστειλε επιστολή προς τον Αναπληρωτή Διευθυντή ΚΥ (ΓΛ κ-4) στην οποία ανέφερε ότι, αναφορικά με την Προσφορά αρ. 14/2014, επειδή το θέμα αφορά σε εταιρεία η οποία έχει σχέση με το σύζυγό της, η Υπηρεσία της δεν θα είχε οποιαδήποτε εμπλοκή με το συγκεκριμένο διαγωνισμό.
- 4.3.42. Η M.15, Ο.Στυλιανού, θεώρησε την πιο πάνω τοποθέτηση κάπως υπερβολική. Κατά τη γνώμη της, και σύμφωνα με τη δεοντολογία και τη

νομοθεσία περί Διοικητικού Δικαίου, θα μπορούσε να αποφύγει τη δική της προσωπική ανάμειξη, αλλά όχι της Υπηρεσίας της. Λόγω του ότι το Γενικό Λογιστήριο έχει την Προεδρία της ΚΕΑΑ.

- 4.3.43. Από τη μελέτη όλων των εγγράφων αλλά και τη μαρτυρία που τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής, είναι γεγονός ότι δεν διαφαίνεται προσωπική ανάμειξη της Ρέας Γεωργίου σε οποιαδήποτε διαδικασία, ανάμειξη ή οποία να δημιουργούσε υποψίες για επίδειξη εύνοιας προς όφελος των εταιρειών του συζύγου της.
- 4.3.44. Η υπηρεσία της όμως και ιδιαίτερα ο Βοηθός Γενικός Λογιστής Α. Ζαχαριάδης είχε εμπλοκή στην όλη διαδικασία των προσφορών, γεγονός όμως που δεν φανερώνει οποιανδήποτε ύποπτη πράξη ή ενέργεια.
- 4.3.45. Εν κατακλείδι και παρά τους υπαινιγμούς και υποψίες που είχαν αφηθεί κατά του προσώπου της Γενικής Λογίστριας και παρά τις προσπάθειες της Επιτροπής για διαλεύκανση του όλου θέματος δεν προέκυψε μαρτυρία που να καταδεικνύει την οποιανδήποτε προσπάθεια της Γενικής Λογίστριας για επίδειξη ευνοϊκής μεταχείρισης προς τις εταιρείες του συζύγου της.

4.4. ΑΛΛΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

- 4.4.1. Έχοντας καταγράψει τα συμπεράσματα της Επιτροπής σε κάθε ενότητα, πιο πάνω, καταγράφουμε άλλα συμπεράσματα μας και θέματα τα οποία έχουν εγερθεί κατά τη μελέτη του παρόντος κεφαλαίου.

Θέματα που εγείρονται από Γενικό Ελεγκτή για Μονοπώλια Ομίλου Γαλαταριώτη

- 4.4.2. Ο Γενικός Ελεγκτής θέτει επίμονα θέμα για τα μονοπώλια εταιρειών του Ομίλου Γαλαταριώτη. Παρόμοια είχε αναφέρει και κατά τη συζήτηση στην

Επιτροπή της Βουλής στις 26/11/2020 (**BA κ-1**). Σ' αυτά περιλαμβάνει και το θέμα των υπηρεσιών στενοτύπισης στα Δικαστήρια, υπηρεσίες που παρέχει μονοπωλιακά εταιρεία του εν λόγω Ομίλου.

- 4.4.3. Αποτελεί έντονη άποψη του Γενικού Ελεγκτή ότι, οι ΚΥ προωθούσαν πάση θυσία τη σύναψη συμφωνίας για τα ΖΥΠ με τη SIGAN και μεταχειρίζονταν άνισα την BIOENERGY έναντι της SIGAN. Ενώ το 2004 είχαν παραχωρήσει χρόνο 2 ετών στη SIGAN για να προετοιμάσει τη σχετική υποδομή, στη BIOENERGY «με το ζόρι, της έδωσαν 6 μήνες». Σημειώνουμε εδώ, ότι τελικά δόθηκαν παρατάσεις στη BIOENERGY με συνολικό χρόνο 18 μηνών, αλλά ούτε με την πάροδο αυτού του διαστήματος είχε εξασφαλίσει τις άδειες/εγκρίσεις.

Σε τοποθετήσεις του ότι οι ΚΥ, με τη στάση τους, δεν προωθούσαν τον ανταγωνισμό, η Επιτροπή διερωτήθηκε πώς θα δύνατο να εξασφαλιστεί ο ανταγωνισμός για ένα τόσο εξειδικευμένο θέμα, για το οποίο απαιτείται επένδυση πολλών εκατομμυρίων, σε μια τόσο μικρή χώρα όπως η Κύπρος. Παραδέχθηκε τις δυσκολίες τέτοιου εγχειρήματος, αλλά θα μπορούσε να γίνει προσπάθεια με το να κατακυρώνεται η σύμβαση και μετά να δίνεται ο απαραίτητος χρόνος για ετοιμασία της σχετικής υποδομής, όπως είχε γίνει με τη SIGAN.

- 4.4.4. Οι προσπάθειες της ΕΥ ήταν για να σπάσει το μονοπώλιο της SIGAN και να δημιουργήσει συνθήκες ανταγωνισμού. Και η προσφορά της BIOENERGY ήταν πολύ χαμηλότερη από αυτή της SIGAN.

Οι λόγοι που ο Γενικός Ελεγκτής και Α.Χασαπόπουλος ευνοούσαν την προσφορά της BIOENERGY ήταν η διασφάλιση συνθηκών ανταγωνισμού και η εξοικονόμηση δημοσίου χρήματος

- 4.4.5. Από όλα τα τεθέντα ενώπιόν μας στοιχεία, θεωρούμε ότι στις διαχρονικές παρεμβάσεις των 2 πιο πάνω αξιωματούχων υπέρ της BIOENERGY, τα μοναδικά τους κίνητρα ήταν, τόσο η διασφάλιση συνθηκών ανταγωνισμού, αλλά πολύ περισσότερο η εξοικονόμηση δημοσίου χρήματος.

4.4.6. Τα 2 πιο πάνω πρόσωπα ήταν σαφέστατα στην τοποθέτησή τους ότι δεν είχαν οποιαδήποτε προσωπική σχέση με τους Ρέα Γεωργίου και Γ.Γεωργίου. Η μοναδική τους σχέση ήταν επαγγελματική.

Εισήγηση Γενικού Ελεγκτή για έρευνα για μονοπώλιο SIGAN

4.4.7. Ο Γενικός Ελεγκτής χαρακτήρισε την κατακύρωση των συμβάσεων για τα ΖΥΠ στη SIGAN, μονοπωλιακά από το 2004 μέχρι και το 2024, ως τεράστιο σκάνδαλο και ότι θα έπρεπε αυτό να συμπεριληφθεί στους όρους εντολής της Επιτροπής.

4.4.8. Σ' αυτό το θέμα ο Γενικός Ελεγκτής, θα λέγαμε είναι πολύ έντονος γι' αυτό και η χαρακτηριστική του τοποθέτηση ότι οι ΚΥ ευνοούν τον Όμιλο Γαλαταριώτη, ένα όνομα, όχι κάποιου φτωχού βιοπαλαιστή, αλλά κάποιου με μεγάλη οικονομική επιφάνεια.

4.4.9. Η Επιτροπή, αφ' ης στιγμής ένα τέτοιο θέμα δεν περιλαμβάνεται στους όρους εντολής της, το μόνο που δύναται να πράξει, είναι να το καταγράψει στην παρούσα Έκθεση.

Ισχυρισμοί για κακές διαπροσωπικές σχέσεις και συγκρουόμενα συμφέροντα

4.4.10. Όπως αναφέρεται πιο πάνω στην αρχή του παρόντος κεφαλαίου, κατατέθηκε πολλή μαρτυρία, για κακές διαπροσωπικές σχέσεις μεταξύ διαφόρων ατόμων και συγκρουόμενα συμφέροντα τα οποία επηρέασαν, κατ' ισχυρισμόν, την έκβαση διαφόρων διαδικασιών.

4.4.11. Μάλιστα ο **M.18, Γ.Γεωργίου**, ήταν εμφαντικός ότι, θεωρεί τον εαυτό του το θύμα αυτών των κακών σχέσεων. Αναφέρθηκε σε κακές σχέσεις Σ.Χάσικου με το Γενικό Ελεγκτή και τη Γενική Λογίστρια, σε εμπάθεια του Χρ.Πίπη έναντι του προσώπου του, σε σύγκρουση Χρ.Πίπη με τη Γενική Λογίστρια.

4.4.12. Παρόλον ότι δόθηκαν κάποιοι λόγοι για τις εν λόγω κακές σχέσεις, θεωρούμε ότι αυτά που ανέφερε ο Γ.Γεωργίου δεν στοιχειοθετούνται

επαρκώς, ιδιαίτερα στον αντίκτυπο που αυτές οι κακές σχέσεις είχαν στα συμφέροντα των εταιρειών που διευθύνει.

5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΘΕΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΔΙΕΡΕΥΝΩΜΕΝΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ

5.1. ΑΔΕΙΕΣ

Άδειες CYPRA

5.1.1. Πολεοδομική άδεια – Άδεια οικοδομής

Στις 11/7/2005 εκδόθηκε από τον Έπαρχο Λευκωσίας άδεια οικοδομής υπ' αρ. 53687 (**ΕΔΛ κ – 2**), κατόπιν αίτησης ημερ. 15/4/2005 του κ. Γεώργιου Ι. Γεωργίου για ανέγερση σφαγείου, εργαστηρίου κοπής κρέατος, ψυγείου και βιολογικού σταθμού στους Αγίους Ηλιόφωτες και αφού είχε προηγουμένως εξασφαλιστεί η Πολεοδομική Άδεια υπ' αρ. ΛΕΥ/2050/2000, η οποία χορηγήθηκε κατά παρέκκλιση των προνοιών της Δήλωσης Πολιτικής (μέρος του **ΤΠΟΙΚ κ – 1**). Με την εκδοθείσα άδεια οικοδομής καλύπτεται το μεγαλύτερο μέρος της υφιστάμενης ανάπτυξης που αφορά το σφαγείο.

5.1.2. Μεταγενέστερες Αιτήσεις της CYPRA στην Πολεοδομική Αρχή

Η CYPRA είχε υποβάλει στην Πολεοδομική Αρχή αιτήσεις για χορήγηση Πολεοδομικών Αδειών, με σκοπό την νομιμοποίηση των αντίστοιχων αναπτύξεων. Συγκεκριμένα, στις 30/7/2009 είχε υποβάλει την αίτηση υπ' αρ. ΛΕΥ/1677/2009 για ανέγερση Αναερόβιου Σταθμού και την αίτηση υπ' αρ. ΛΕΥ/1678/2009 για Σταθμό Αερόβιας Επεξεργασίας Λυμάτων. Στις 7/4/2011 υπέβαλε την αίτηση υπ' αρ. ΛΕΥ/706/2011 για ανέγερση οικισμού, στις 15/4/2011 την αίτηση με αρ. ΛΕΥ/767/2011 για Μονάδα Μεταποίησης και στις 21/4/2011 την αίτηση με αρ. ΛΕΥ/736/2011 για Ψυκτικούς Θαλάμους. Όλες οι πιο πάνω αιτήσεις απορρίφθηκαν από την Πολεοδομική Αρχή στις 22/1/2013 [οι προσφυγές 576/2013 – 580/2013 εναντίον της απόρριψης των εν λόγω αιτήσεων απορρίφθηκαν και εκκρεμεί σχετικά η Αναθεωρητική Έφεση Αρ. 11/2018 (**ΝΥ κ – 15**)]. Η ΕΔΛ προώθησε δικαστικά μέτρα για τις πιο πάνω αναπτύξεις με τις υπ' αρ. 18823/2013, 17158/2014 και 17159/2014 ποινικές υποθέσεις, ως πιο κάτω αναλύεται, μετά τη γνωστοποίηση της άρνησης χορήγησης των πιο πάνω αδειών από την Πολεοδομική Αρχή (**ΕΔΛ κ - 6**).

5.1.3. Ποινικές Υποθέσεις υπ' αρ. 5895/2010 (ΕΔΔ κ – 3) και 17158/2014 (ΕΔΔ κ – 8)

Στις 5/3/2010 καταχωρήθηκε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας η ποινική υπόθεση υπ' αρ. 5895/2010 εναντίον της CYPRA και του κ. Γεωργίου Γεωργίου, οι οποίοι, σύμφωνα με τις λεπτομέρειες του αδικήματος, κατηγορούνταν ότι κατείχαν 5 ψυκτικούς θαλάμους χωρίς πιστοποιητικό τελικής έγκρισης. Στις 27/2/2013, κατόπιν παραδοχής, το Δικαστήριο επέβαλε σε έκαστο εκ των κατηγορουμένων χρηματική ποινή €200 και εξέδωσε διάταγμα κατεδάφισης των 5 ψυκτικών θαλάμων. Στις 24/05/2013 στάληκε επιστολή από την ΕΔΔ προς την CYPRA και τον κ. Γεωργίου, με την οποία κλήθηκαν να κατεδαφίσουν τους 5 ψυκτικούς θαλάμους, εντός προθεσμίας 3 μηνών, με την προειδοποίηση ότι θα λαμβάνονταν δικαστικά μέτρα για παρακοή διατάγματος.

Στις 7/8/2014, εφόσον δεν υπήρξε συμμόρφωση, καταχωρήθηκε από την ΕΔΔ ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας η ποινική υπόθεση υπ' αρ. 17158/14 εναντίον της CYPRA και του κ. Γεωργίου Γεωργίου, οι οποίοι κατηγορούνταν ότι παρέλειψαν να συμμορφωθούν με το διάταγμα κατεδάφισης, που είχε εκδοθεί στα πλαίσια της υπ' αρ. 5895/2010 υπόθεσης. Η υπόθεση υπ' αρ. 17158/14, κατόπιν ακροαματικής διαδικασίας, απορρίφθηκε από το Δικαστήριο στις 2/6/2017, καθότι στο Διάταγμα που εκδόθηκε στην υπόθεση υπ' αρ. 5895/2010 δεν καθορίστηκε ο χρόνος έναρξης ισχύος αυτού. Το Δικαστήριο ανέφερε περαιτέρω στην απόφασή του ότι κακώς η κατηγορούσα αρχή ζήτησε το διάταγμα κατεδάφισης και κακώς οι κατηγορούμενοι το αποδέχθηκαν.

5.1.4. Ποινικές Υποθέσεις υπ' αρ. 27761/2010 (ΕΔΔ κ – 4) και 17159/2014 (ΕΔΔ κ – 9)

Στις 29/10/2010 καταχωρήθηκε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας η ποινική υπόθεση υπ' αρ. 27761/2010 εναντίον της CYPRA και του κ. Γεωργίου Γεωργίου, οι οποίοι κατηγορούνταν για παράνομη ανέγερση 22 προκατασκευασμένων κατοικιών τύπου ΗΛΥΜΕΤ, χωρίς άδεια οικοδομής από την Αρμόδια Αρχή, στα τεμάχια 973 και 914 Φ/σχ. 29/36, 37 στο χωριό Κάτω Μονή της Επαρχίας Λευκωσίας. Στις 15/5/2013, μετά από παραδοχή των κατηγορουμένων, το Δικαστήριο εξέδωσε διάταγμα

κατεδάφισης των οικοδομών και επέβαλε χρηματική ποινή €200 σε έκαστο κατηγορούμενο.

Στις 7/8/2014 καταχωρήθηκε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας η ποινική υπόθεση υπ' αρ. 17159/2014 εναντίον της CYPRA και του κ. Γεώργιου Γεωργίου, οι οποίοι κατηγορούνταν ότι παρέλειψαν να συμμορφωθούν με το διάταγμα κατεδάφισης, που το Δικαστήριο είχε εκδώσει στο πλαίσιο της υπόθεσης υπ' αρ. 27761/10, βάσει του οποίου όφειλαν να κατεδαφίσουν τις 22 προκατασκευασμένες κατοικίες τύπου ΗΛΥΜΕΤ στο χωριό Κάτω Μονή. Ενώ εκκρεμούσε η ακρόαση της εν λόγω υπόθεσης, η ΕΔΔ διαπίστωσε ότι στην αρχική υπόθεση υπ' αρ. 27761/10, στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε διάταγμα κατεδάφισης, εκ παραδρομής καθοριζόταν ως τόπος διάπραξης του αδικήματος η κοινότητα Κάτω Μονής και όχι οι Άγιοι Ηλιόφωτες. Ως εκ τούτου και κατόπιν εισήγησης της ΕΔΔ στο Γενικό Εισαγγελέα, η υπόθεση αναστάληκε.

5.1.5. Ποινικές υποθέσεις υπ' αρ. 37459/2010 (ΕΔΔ κ – 5) και 16896/2015 (ΕΔΔ κ – 10)

Στις 23/12/2010 καταχωρήθηκε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας η ποινική υπόθεση υπ' αρ. 37459/2010 εναντίον της CYPRA και του κ. Γεώργιου Γεωργίου, οι οποίοι σύμφωνα με τις λεπτομέρειες του αδικήματος, είχαν αρχίσει την ανέγερση δεξαμενής χοιρολυμάτων, στο τεμάχιο 98 Φ/σχ. 29/29 στο χωριό Μένοικο, χωρίς άδεια οικοδομής από την Αρμόδια Αρχή. Στις 2/5/2011 το Δικαστήριο εξέδωσε διάταγμα αναστολής των περαιτέρω εργασιών σε σχέση με την κατασκευή της εν λόγω οικοδομής, εξαιρουμένων των εργασιών που ήταν απαραίτητες για την προστασία του περιβάλλοντος και την ασφάλεια και υπό την προϋπόθεση λήψης γραπτής έγκρισης του Επάρχου Λευκωσίας. Στις 15/05/2013 εκδόθηκε από το Δικαστήριο, κατόπιν παραδοχής, διάταγμα κατεδάφισης της εν λόγω χωμάτινης δεξαμενής και επιπρόσθετα επιβλήθηκε χρηματική ποινή €200 σε έκαστο κατηγορούμενο.

Στις 10/12/2015 καταχωρήθηκε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας η ποινική υπόθεση υπ' αρ. 16896/2015 εναντίον της CYPRA και του κ. Γεώργιου Γεωργίου, οι οποίοι κατηγορούνταν ότι παρέλειψαν να συμμορφωθούν με το διάταγμα του Δικαστηρίου, το οποίο εκδόθηκε στο πλαίσιο της υπόθεσης υπ' αρ. 37459/2010 και αφορούσε την κατεδάφιση δεξαμενής χοιρολυμάτων. Λόγω της απόφασης του Δικαστηρίου στην

ποινική υπόθεση υπ' αρ. 17158/2014, όπου το εκδοθέν διάταγμα κατεδάφισης είχε κριθεί ως ασαφές, η ΕΔΔ έκρινε ότι και το διάταγμα κατεδάφισης που είχε εκδοθεί στο πλαίσιο της υπ' αρ. 37459/2010 υπόθεσης έπασχε για τους ίδιους λόγους και ως εκ τούτου η υπόθεση αναστάληκε, κατόπιν σχετικής εισήγησης της ΕΔΔ στο Γενικό Εισαγγελέα.

5.1.6. Ποινική Υπόθεση υπ' αρ. 18823/2013 (ΕΔΔ κ – 7)

Στις 14/8/2013 καταχωρήθηκε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας η ποινική υπόθεση υπ' αρ. 18823/2013 εναντίον της CYPRΑ και του κ. Γεώργιου Ιωάννη Γεωργίου, οι οποίοι κατηγορούνταν ότι προέβησαν στην ανέγερση ή/και ότι ανέχθηκαν την ανέγερση άνευ αδείας οικοδομής από την Αρμόδια Αρχή και ότι κατείχαν και χρησιμοποιούσαν χωρίς πιστοποιητικό έγκρισης από την Αρμόδια Αρχή, δύο χωμάτινες δεξαμενές που χρησιμοποιούνται για τη λειτουργία/δημιουργία του βιολογικού σταθμού, μονάδα μεταποίησης ζωικών υποπροϊόντων/εγκατάσταση κτιρίου αδρανοποίησης και αερόβιου σταθμού επεξεργασίας λυμάτων, μονάδα αναερόβιας επεξεργασίας αποβλήτων που αποτελείται από δύο δεξαμενές χώνεψης (digesters), υποστατικό ανοικτού τύπου που χρησιμοποιείται ως χώρος αναμονής/σταβλισμού χοίρων και χωμάτινη δεξαμενή που χρησιμοποιείται για τις ανάγκες του σφαγείου.

Στις 24/3/2017 εκδόθηκε από το Δικαστήριο, κατόπιν ακροαματικής διαδικασίας, καταδικαστική απόφαση και στις 25/4/2017 εκδόθηκαν διατάγματα κατεδάφισης και τερματισμού της χρήσης των πιο πάνω οικοδομών υπό όρους και επιβλήθηκε συνολικά χρηματική ποινή €9.000. Σύμφωνα με την ΕΔΔ, η εν λόγω υπόθεση αφορούσε το κυριότερο τμήμα των αυθαίρετων οικοδομών της CYPRΑ και το πρόστιμο που επιβλήθηκε είναι το μεγαλύτερο που έχει επιβληθεί, μέχρι σήμερα, σε υποθέσεις που έχουν καταχωρηθεί από την ΕΔΔ.

5.1.7. Ποινική υπόθεση υπ' αρ. 16894/2015 (ΕΔΔ κ – 11)

Στις 10/12/2015 καταχωρήθηκε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας η υπ' αρ. 16894/2015 ποινική υπόθεση εναντίον της CYPRΑ και των Διευθυντών της, οι οποίοι κατηγορούνταν ότι κατείχαν χωμάτινη δεξαμενή αποβλήτων χωρίς πιστοποιητικό έγκρισης από την Αρμόδια Αρχή. Το κατηγορητήριο της ως άνω υπόθεσης κρίθηκε ότι έπασχε, καθότι ενώ καταγράφονταν σε αυτό οι αριθμοί και τα Φ/Σχ των τεμαχίων γης, επί των

οποίων υφίστατο η δεξαμενή, λανθασμένα καταγράφηκε ότι όλα τα εν λόγω τεμάχια ευρίσκονταν εντός της Κοινότητας Αγίων Ηλιοφώτων, ενώ αυτά χωριοθετούνται εντός των διοικητικών ορίων των κοινοτήτων Αγίων Ηλιοφώτων και Μενοίκου. Περαιτέρω, δεν περιλήφθηκαν στο κατηγορητήριο και τα πρόσωπα που κατείχαν, με σύμβαση μίσθωσης, τα τουρκοκυπριακής ιδιοκτησίας τεμάχια γης που αφορούσε το κατηγορητήριο, καθώς και οι ιδιοκτήτες ιδιωτικών τεμαχίων. Πέραν των πιο πάνω, το κατηγορητήριο δεν επιδόθηκε σε όλους τους κατηγορουμένους.

Κατόπιν εισήγησης της ΕΔΛ στον Γενικό Εισαγγελέα, στον οποίο αποτάθηκε και η υπεράσπιση, η υπόθεση αναστάληκε.

5.1.8. Ποινική υπόθεση υπ' αρ. 2821/2020 (ΕΔΛ κ – 12)

Στις 31/12/2020 καταχωρήθηκε ενώπιον του Επαρχιακού Δικαστηρίου Λευκωσίας η υπ' αρ. 2821/2020 ποινική υπόθεση εναντίον της CYPRA και των Διευθυντών της, οι οποίοι κατηγορούνταν ότι άρχισαν την τοποθέτηση προκατασκευασμένου τύπου οικοδομών και βρίσκονταν σε εξέλιξη υποδομές για την τοποθέτηση επιπρόσθετων οικοδομών, χωρίς άδεια από την Αρμόδια Αρχή, σε τεμάχια γης που συνορεύουν με την υφιστάμενη ανάπτυξη του σφαγείου.

Στις 4/1/2021 εκδόθηκε από το Δικαστήριο, κατόπιν μονομερούς αίτησης του Επάρχου Λευκωσίας, διάταγμα αναστολής κάθε περαιτέρω εργασίας στα επίδικα τεμάχια. Την 1/2/2021 το εν λόγω Διάταγμα έγινε απόλυτο εκ συμφώνου. Η κυρίως υπόθεση ήταν ορισμένη για ακρόαση στις 19/3/2021.

5.1.9. Ιστορικό αναστολής των ποινικών υποθέσεων υπ' αρ. 17159/2014, 16896/2015 και 16894/2015 (Σχετικό το ΕΔΛ κ – 13)

Ο δικηγόρος των κατηγορουμένων, με επιστολή του ημερ. 25/8/2016, ζήτησε από το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας την αναστολή των ποινικών υποθέσεων υπ' αρ. 18823/2013, 17158/2014, 17159/2014, 16894/2015 και 16896/2015. Η ΕΔΛ, με επιστολή ημερ. 3/3/2017, προς το Γενικό Εισαγγελέα εισηγήθηκε την αναστολή των εν λόγω ποινικών διώξεων. Το ως άνω αίτημα των κατηγορουμένων απορρίφθηκε από το Γενικό Εισαγγελέα, με επιστολή του ημερ. 15/3/2017.

Μετά την ολοκλήρωση στις 2/6/2017 της εκδίκασης της υπόθεσης υπ' αρ. 17158/2014, η οποία απορρίφθηκε από το Δικαστήριο, η ΕΔΛ μελέτησε εκ

νέου τα εκδοθέντα διατάγματα του Δικαστηρίου στις υποθέσεις υπ' αρ. 17159/2014 και 16896/2015, καθώς και το κατηγορητήριο στην υπόθεση υπ' αρ. 16894/2015 και έκρινε ότι αυτά έπασχαν λόγω παραλείψεων ή/και λαθών. Η εκδίκαση της υπόθεσης 18823/2013 είχε ολοκληρωθεί προγενέστερα.

Ο Γενικός Εισαγγελέας αποφάσισε την αναστολή των τριών ως άνω αναφερόμενων ποινικών διώξεων, αλλά ενόψει του ότι η αναστολή ζητήθηκε λόγω λαθών και παραλείψεων που έγιναν από την Κατηγορούσα Αρχή, με επιστολή του ημερομηνίας 2/11/2017 προς το Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, ζήτησε τη διενέργεια έρευνας για τον τρόπο χειρισμού των εν λόγω υποθέσεων.

Στο πλαίσιο διεξαγωγής της έρευνας από τον Γενικό Διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, διευθετήθηκε συνάντηση στο γραφείο του και στις 25/1/2018, η ΕΔΛ τού απέστειλε προσχέδιο απαντητικής επιστολής προς το Γενικό Εισαγγελέα, το οποίο αποτελούσε και έκθεση γεγονότων και το οποίο καταλήγει ότι δεν προέκυψαν από την έρευνα οιοσδήποτε ευθύνες, καθότι επρόκειτο για καλόπιστα λάθη. Από την έρευνα των φακέλων δεν φαίνεται οποιαδήποτε περαιτέρω εξέλιξη για το θέμα.

5.1.10. Εκκρεμούσα Αίτηση της CYPRA υπ' αρ. ΛΕΥ/108/2015 για Πολεοδομική Άδεια, κατά Παρέκκλιση των προνοιών της Δήλωσης Πολιτικής, σύμφωνα με στοιχεία του ΤΠΟΙΚ (μέρος του ΤΠΟΙΚ κ – 4)

Η Αίτηση υπ' αρ. ΛΕΥ/108/2015 υποβλήθηκε στις 6/2/2015 στο ΤΠΟΙΚ και αφορούσε την αδειοδότηση αυθαίρετων επεκτάσεων και την προσθήκη νέων χρήσεων στις υφιστάμενες εγκαταστάσεις της CYPRA, κατά παρέκκλιση των προνοιών της Δήλωσης Πολιτικής. Συγκεκριμένα, αφορούσε την επέκταση του σφαγείου και την ανέγερση νέων εγκαταστάσεων επεξεργασίας/ μεταποίησης σφαγίων και ζωικών υποπροϊόντων, χοιρολυμάτων κλπ., με σκοπό την παραγωγή και ενεργειακή εκμετάλλευση βιοαερίου, διαχείρισης των αποβλήτων (μονάδες αερόβιας και αναερόβιας επεξεργασίας), οικίσκων προσωπικού, χωμάτων δεξαμενών λυμάτων, καθώς και διαφόρων βοηθητικών οικοδομών.

Το ΤΠΟΙΚ στις 30/1/2018 αποφάσισε, σύμφωνα με το έντυπο μελέτης και τα πρακτικά της απόφασης, την προώθηση της αίτησης προς το Συμβούλιο

Μελέτης Παρεκκλίσεων (εφεξής «ΣΥΜΕΠΑ») με θετικές εισηγήσεις, αφού μελέτησε τις εισηγήσεις των αρμόδιων Τμημάτων και Υπηρεσιών με τα οποία έγιναν διαβουλεύσεις και τα οποία αντιμετώπισαν θετικά την ανάπτυξη, θέτοντας όμως όρους και προϋποθέσεις, που δύνανται να ενσωματωθούν στην πολεοδομική άδεια ή/και να τεθούν ως αντισταθμιστικά μέτρα. Στις 15/2/2018 το ΤΠΟΙΚ απέστειλε τη σχετική Έκθεσή του προς τον Πρόεδρο του ΣΥΜΕΠΑ.

Ο Πρόεδρος του ΣΥΜΕΠΑ στις 10/5/2018 κάλεσε τα αρμόδια Τμήματα και Υπηρεσίες να παραστούν σε Δημόσια Ακρόαση, η διεξαγωγή της οποίας θα λάμβανε χώρα στις 8/6/2018. Ωστόσο, ο Πρόεδρος του ΚΣΚΜ, με επιστολή του ημερ. 1/6/2018, εξέθεσε τους προβληματισμούς του για τη λειτουργία των εγκαταστάσεων της CYPRA και για την έλλειψη ελέγχων από τα αρμόδια τμήματα. Η θέση της CYPRA, σύμφωνα με επιστολή της ημερ. 25/7/2018 προς το ΣΥΜΕΠΑ, ήταν ότι θα λάμβανε όλα τα μέτρα που απαιτούνται, ώστε να μην υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις στην περιοχή. Μετά την ολοκλήρωση της Δημόσιας Ακρόασης, το ΣΥΜΕΠΑ απέστειλε τη σχετική έκθεσή του προς το Υπουργείο Εσωτερικών, προκειμένου αυτό να τη διαβιβάσει στο Υπουργικό Συμβούλιο για λήψη απόφασης.

Στις 30/12/2020 το ΚΣΚΜ προέβη σε νέα καταγγελία αναφορικά με νέες αυθαίρετες οικοδομές της CYPRA, οι οποίες δεν περιλαμβάνονταν στην υπό αναφορά αίτηση. Ως εκ τούτου, στις 31/12/2020 το ΤΠΟΙΚ απέστειλε Ειδοποίηση επιβολής προς τη CYPRA, με την οποία την καλούσε να επαναφέρει τα τεμάχια στην πρότερη κατάστασή τους και να σταματήσει τη λειτουργία των εγκαταστάσεων, τις οποίες θα έπρεπε να μεταφέρει ή να αποσυναρμολογήσει, προκειμένου να μη ληφθούν δικαστικά μέτρα εναντίον της. Στις 15/1/2021 η CYPRA προέβη σε Ιεραρχική Προσφυγή εναντίον της ως άνω Ειδοποίησης επιβολής.

Στο πλαίσιο διαβούλευσης με την Πολεοδομική Αρχή διαβιβάστηκαν οι απόψεις της ΕΔΛ ως ακολούθως (**ΕΔΛ κ – 14**).

- (α) Με επιστολή ημερ. 1/12/2015, η ΕΔΛ επεσήμανε, μεταξύ άλλων, τα μέτρα που λήφθηκαν εναντίον της CYPRA για συγκεκριμένες αναπτύξεις που ανεγέρθηκαν αυθαίρετα, καθώς επίσης και το γεγονός

ότι υφίστανται αυθαίρετες δεξαμενές, οι οποίες χρησιμοποιούνται από την CYPRA, σε τεμάχια γης που δεν περιλαμβάνονται στην αίτηση. Οι απόψεις της ΕΔΛ σε σχέση με την αίτηση ήταν θετικές υπό συγκεκριμένους όρους.

- (β) Περαιτέρω, με επιστολή της ημερ. 30/7/2018, που στάληκε στην Πολεοδομική Αρχή, κατόπιν διεξαγωγής Δημόσιας Ακρόασης που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο εξέτασης της υποβληθείσας αίτησης, η ΕΔΛ επεσήμανε ότι εντοπίστηκαν και άλλες δεξαμενές σε τεμάχια γης που δεν περιλαμβάνονταν στην εν λόγω αίτηση και εισηγήθηκε να εξεταστεί, σε συνεργασία με το Τμήμα Περιβάλλοντος, η ποσότητα λυμάτων που θα μεταφέρονται στο Βιολογικό Σταθμό για επεξεργασία, ο τρόπος επεξεργασίας των λυμάτων αυτών, η επάρκεια του προτεινόμενου βιολογικού σταθμού και των προτεινόμενων δεξαμενών, ούτως ώστε για όσες δεξαμενές δεν αδειοδοτηθούν, να τεθεί όρος για κατεδάφιση τους.
- (γ) Προς το σκοπό χειρισμού των αυθαίρετων δεξαμενών που εντοπίστηκαν, η ΕΔΛ ζήτησε από το Τμήμα Κτηματολογίου την αποτύπωση των υφιστάμενων δεξαμενών που ευρίσκοντο σε Ελληνοκυπριακής και Τουρκοκυπριακής ιδιοκτησίας τεμάχια γης, εντός των κοινοτήτων Αγίων Ηλιοφώτων και Μενοίκου, η οποία διαβιβάστηκε στην ΕΔΛ στις 4/12/2018. Επιπροσθέτως, για σκοπούς συλλογής των απαραίτητων στοιχείων, ώστε να στοιχειοθετηθεί κατηγορία για κατοχή και χρήση δεξαμενών από την CYPRA, ζητήθηκε από τον Αρχηγό Αστυνομίας να προβεί σε σχετική διερεύνηση και σύμφωνα με την ΕΔΛ αναμένεται σχετική ενημέρωση για το αποτέλεσμα της έρευνας (ΕΔΛ κ – 14 και ΑΣΤ κ – 10).
- (δ) Επιπρόσθετα, η ΕΔΛ με επιστολή της ημερ. 9/12/2020 είχε ζητήσει καθοδήγηση από το Γενικό Εισαγγελέα, προκειμένου να τροχοδρομηθούν μέτρα και για τις αυθαίρετες αναπτύξεις με τους ψυκτικούς θαλάμους.

5.1.11. Λόγοι, σύμφωνα με την ΕΔΛ, για μη προώθηση περαιτέρω δικαστικών μέτρων

- (α) Οι αναπτύξεις για τις οποίες λήφθηκαν δικαστικά μέτρα στις ποινικές υποθέσεις υπ' αρ. 18823/2013, 17158/2014 και 17159/2014 περιλαμβάνονται στην αίτηση υπ' αρ. ΛΕΥ/108/2015, που υποβλήθηκε από την CYPRA στην Πολεοδομική Αρχή στις 6/2/2015 και η οποία εκκρεμεί. Η καταχώρηση των ως άνω υποθέσεων προηγήθηκε της υποβολής της αίτησης εκ μέρους της CYPRA. Αποτελεί πάγια πολιτική της ΕΔΛ να μη προβαίνει σε λήψη δικαστικών μέτρων για παρακοή Διαταγμάτων Δικαστηρίου για οικοδομές για τις οποίες εκκρεμούν αιτήσεις για εξασφάλιση των απαιτούμενων αδειών (Πολεοδομικής και Άδειας Οικοδομής) και έχουν σοβαρή πιθανότητα έγκρισης. Ειδικά στην προκείμενη περίπτωση, όπου η αίτηση υποβλήθηκε από τον αιτητή το 2015 και οι απόψεις τόσο της ΕΔΛ όσο και των εμπλεκόμενων Τμημάτων και Υπηρεσιών ήταν θετικές υπό όρους.
- (β) Όσον αφορά τις αναπτύξεις σχετικά με χωμάτινες δεξαμενές, για τις οποίες λήφθηκαν δικαστικά μέτρα στις υποθέσεις υπ' αρ. 16894/2015 και 16896/2015, αριθμός αυτών περιλαμβάνεται σε μεταγενέστερη αίτηση με αρ. ΛΕΥ/751/2011/Α που υπέβαλε η CYPRA στην Πολεοδομική Αρχή, η οποία επίσης εκκρεμεί. Η ΕΔΛ εισηγήθηκε στην Πολεοδομική Αρχή όπως η εν λόγω αίτηση εξεταστεί παράλληλα με την αίτηση για χορήγηση Πολεοδομικής Άδειας κατά παρέκκλιση των προνοιών της Δήλωσης Πολιτικής.
- (γ) Σε περίπτωση που η αίτηση υπ' αρ. ΛΕΥ/108/2015 για χορήγηση Πολεοδομικής Άδειας κατά παρέκκλιση των προνοιών της Δήλωσης Πολιτικής απορριφθεί, η ΕΔΛ θα προβεί στη λήψη δικαστικών μέτρων για παρακοή διαταγμάτων του Δικαστηρίου, τα οποία εκδόθηκαν στο πλαίσιο της ποινικής υπόθεσης υπ' αρ. 18823/2013.

5.1.12. Περιβαλλοντικές Άδειες

Σύμφωνα με τον M.18, Γ. Γεωργίου η CYPRA κατείχε Άδεια Εκπομπής Αέριων Αποβλήτων του 2007 και του 2013 με αρ. 30/2013 (παράρτημα 74.22-2 του Τ. Α74) και Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων του 2007 και του 2014 με αρ. 5/2014/01 (παράρτημα 74.23-2 του Τ. Α74). Η εταιρεία

λειτουργεί, μέχρι την έκδοση της ΑΒΕ, βάσει επιστολής βεβαίωσης από το Τμήμα Περιβάλλοντος ημερ. 18/12/2020 (παράρτημα 74.24 του Τ. Α74).

5.1.13. Άδειες από ΚΥ

Όπως ήδη προαναφέρθηκε, στις 27/7/2006, η εταιρεία CYPRA, έλαβε Άδεια για λειτουργία σφαγείου αιγοπροβάτων και χοίρων, Άδεια η οποία επεκτάθηκε στις 20/8/2012 και στα βοοειδή (ΚΥ κ - 34).

Άδειες BIOENERGY

5.1.14. Πολεοδομική Άδεια – Άδεια Οικοδομής

Στις 3/9/2014 εκδόθηκε από τον Πρόεδρο του Δημοτικού Συμβουλίου Αραδίππου άδεια οικοδομής υπ' αρ. 7190, κατόπιν αίτησης ημερ. 2/3/2012 της BIOENERGY για ανέγερση βιολογικού σταθμού αναερόβιας και αερόβιας επεξεργασίας και παραγωγής βιοαερίου και αφού είχε προηγουμένως εξασφαλιστεί η Πολεοδομική Άδεια υπ' αρ. ΛΑΡ/00131/2012 (ΚΥ κ - 29, μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ημερ. 31/1/2017).

5.1.15. Περιβαλλοντικές άδειες

Ο Δήμος Αραδίππου στις 10/4/2017 απέρριψε το αίτημα της BIOENERGY, λόγω πιθανής περιβαλλοντικής επιβάρυνσης και γενικότερα λόγω των κινδύνων που ελλοχεύει η επεξεργασία νεκρών ζώων (μέρος του ΤΠΟΙΚ κ - 9). Σύμφωνα με τον Μ.18, Γ. Γεωργίου η BIOENERGY καταχώρησε την Προσφυγή 806/2017 εναντίον της απορριπτικής απόφασης του Δήμου Αραδίππου, η οποία εκκρεμεί.

Στις 27/12/2018 η BIOENERGY υπέβαλε εκ νέου αίτηση για Πιστοποιητικό Τελικής Έγκρισης, το οποίο απορρίφθηκε από το Δήμο Αραδίππου, με την εισήγηση η εταιρεία να αποταθεί στο Τμήμα Πολεοδομίας για εξασφάλιση νέας άδειας, η οποία να ανταποκρίνεται στην ανάπτυξη όπως αυτή είχε στο μεταξύ διαμορφωθεί. Στις 3/5/2019 η BIOENERGY υπέβαλε στο Τμήμα Πολεοδομίας την αίτηση με αρ. ΛΑΡ/0220/2019 για προσθηκομετατροπές σε υφιστάμενο σταθμό παροχής ηλεκτρικής ενέργειας. Ο Δήμος Αραδίππου τοποθετήθηκε

αρνητικά σε σχέση με την εν λόγω αίτηση, με την αιτιολογία ότι με τις προτεινόμενες προσθηκομετατροπές επιχειρείται πολύ σημαντική αλλαγή στη χρήση της μονάδας σε σχέση με την αρχική άδεια (μέρος του **ΤΠΟΙΚ κ – 10**). Η εξέταση της εν λόγω αίτησης εκκρεμεί.

5.1.16. Άδειες από ΚΥ

Στις 28/4/2017 η BIOENERGY εξασφάλισε την προσωρινή κτηνιατρική έγκριση της εγκατάστασης μεταποίησης ΖΥΠ Κατηγορίας 1 υπό όρους (**Τ. Α68**), με αποτέλεσμα να υπολείπεται το Πιστοποιητικό Τελικής Έγκρισης από το Δήμο Αραδίππου, το οποίο αποτελούσε προαπαιτούμενο για την εξασφάλιση ΑΒΕ, λόγω του ότι επρόκειτο για νέα εγκατάσταση.

Τεμάχια Τουρκοκυπριακής ιδιοκτησίας – Παραβιάσεις STEMARIO LTD (ΕΔΛ κ-16)

5.1.17. Όπως προκύπτει από την επιστολή ημερομηνίας 8/2/2021 της ΕΔΛ προς τον Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εσωτερικών διαπιστώθηκαν παράνομες εκμεταλλεύσεις και επεμβάσεις σε 18 Τ/Κ τεμάχια, άρθθηκε η παρανομία για 2 από αυτά και στις 22/1/2020 υποβλήθηκε στην ΕΔΛ αίτηση με αρ. 49980 της STEMARIO LTD για μίσθωση των υπολοίπων Τ/Κ τεμαχίων (**παράγραφος 23, ΕΔΛ κ-16**) για επαγγελματικούς σκοπούς, η οποία εκκρεμεί. Το ΚΣΚΜ τοποθετήθηκε θετικά σε σχέση με την υπό αναφορά αίτηση, νοουμένου ότι και οι προκαταρκτικές απόψεις του ΤΠΟΙΚ, οι οποίες δεν έχουν ακόμα σταλεί στην ΕΔΛ, θα ήταν θετικές.

Περαιτέρω, η STEMARIO LTD, με επιστολή της ημερ. 12/1/2021 αιτήθηκε εκ νέου αλλαγή χρήσης του εκμισθωμένου Τ/Κ τεμαχίου 321 του Φ/Σχ. 29/37 στους Αγίους Ηλιόφωτους, από γεωργική σε επαγγελματική χρήση, αίτηση η οποία επίσης εκκρεμεί.

5.1.18. **Πολεοδομικές Άδειες – Οικοδομικές Άδειες – Σχετικές ποινικές διαδικασίες:** Το μεγαλύτερο μέρος του CYPRA, φαίνεται να διαθέτει τις απαιτούμενες άδειες. Εκεί που διαπιστώνονται παρανομίες είναι στις επεκτάσεις του σφαγείου. Παρόλον ότι καταχωρίστηκαν ποινικές διαδικασίες για τις εν λόγω παρανομίες από πλευράς ΕΔΛ, δε φαίνεται,

μέχρι σήμερα, να υπάρχει σημαντικό αποτέλεσμα. Κάποιες διαδικασίες αναστάληκαν λόγω λαθών και/ή παραλείψεων, ενώ κάποιες δεν προχώρησαν με τη δέουσα σπουδή. Διαπιστώνεται κάποια ολιγωρία στο θέμα αυτό από πλευράς ΕΔΛ. Υπενθυμίζουμε ότι, κάποια αδικήματα θεωρούνται συνεχόμενα γι' αυτό λάθη σε μία διαδικασία δεν εμποδίζουν την καταχώριση άλλης, για διαφορετικό χρονικό διάστημα. Η δε νομοθεσία, παρέχει πολλές εξουσίες στην αρμόδια αρχή, ως κατηγορούσα αρχή, να καταδείξει τις παρανομίες, είτε εν τη γενέσει τους, είτε μετά την καταδίκη, με διαδικασία, παρακοής δικαστικού διατάγματος.

5.1.19. **Καθυστέρηση στην εξέταση αίτησης της CYPRA για Πολεοδομική Άδεια κατά παρέκκλιση:** Διαπιστώνεται ότι η CYPRA υπέβαλε από τις 6/2/2015 την πιο πάνω Αίτηση για αδειοδότηση των αυθαίρετων επεκτάσεων και την προσθήκη νέων χρήσεων και μέχρι σήμερα δεν έχει υπάρξει αποτέλεσμα. Μάλιστα, η ΕΔΛ επικαλείται αυτή την εκκρεμότητα και δεν καταχωρίζει νέες ποινικές υποθέσεις. Θεωρούμε αυτήν την καθυστέρηση αδικαιολόγητη και ως επιτρέπουσα την εκμετάλλευσή της από πλευράς CYPRA.

5.1.20. **Συμπεράσματα:** Δεν φαίνεται να διαπιστώθηκε αρμοδίως οποιαδήποτε ευθύνη για τα λάθη των λειτουργών της ΕΔΛ που οδήγησαν στην αναστολή ποινικής δίωξης σε τρεις ποινικές υποθέσεις που καταχωρήθηκαν εναντίον της CYPRA και του κ. Γ. Γεωργίου αλλά η συνολική στάση της ΕΔΛ θεωρείται επιλήψιμη.

Δεν υπήρξε συμμόρφωση από τη CYPRA και τον κ. Γ. Γεωργίου στα εκδοθέντα διατάγματα της ποινικής υπόθεσης υπ' αρ. 18823/2013, ούτε και λήφθηκαν δικαστικά μέτρα από την ΕΔΛ για παρακοή των διαταγμάτων αυτών.

Μέχρι και σήμερα οι διαμορφωμένες εγκαταστάσεις της CYPRA λειτουργούν χωρίς τις απαιτούμενες άδειες της Πολεοδομικής Αρχής και της ΕΔΛ.

5.2. ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΥΔΑΤΑ

5.2.1. Ο λόγος που η Επιτροπή προέβη σε έρευνα και εξέταση γεγονότων που αφορούν σ' αυτό το Κεφάλαιο είναι επειδή διαφάνηκε από Έκθεση της ΕΥ, κατόπιν διερεύνησης καταγγελιών, ότι προκύπτουν παραβιάσεις της νομοθεσίας από τη CYPRA, αναφορικά με την άντληση νερού για την κάλυψη των αναγκών της, κάτι που, εκ πρώτης όψεως, δημιουργούσε εύλογες υποψίες για ευνοιοκρατική της μεταχείριση.

5.2.2. **Καταγγελίες για παραχώρηση νερού στην CYPRA**

Η ΕΥ στις 16/4/2021 εξέδωσε την Ειδική Έκθεση υπ' αρ. ΤΑΥ/01/2021 (**ΓΕ κ – 69**), κατόπιν διερεύνησης καταγγελιών, που υποβλήθηκαν σε αυτή το Νοέμβριο του 2020 από το Βουλευτή του Κινήματος Οικολόγων – Συνεργασία Πολιτών κ. Γιώργο Περδίκη, σε σχέση με την παροχή νερού στην εταιρεία CYPRA και σε συνδεδεμένες με αυτή επιχειρήσεις και τον έλεγχο που διενεργεί το ΤΑΥ, αναφορικά με την άντληση νερού από ιδιωτικές γεωτρήσεις για την κάλυψη των αναγκών της CYPRA.

5.2.3. **Νομικό πλαίσιο**

Από τις 15/11/2010, η ενιαία διαχείριση των υδάτων ανατέθηκε στο ΤΑΥ, βάσει του περί της Ενιαίας Διαχείρισης Υδάτων Νόμου (Ν. 79(I)/2010), ενώ μέχρι τότε αρμόδια Αρχή ήταν ο Έπαρχος. Για την παραχώρηση νερού από τα Κυβερνητικά Υδατικά Έργα (εφεξής «ΚΥΕ») ανέκαθεν υπεύθυνο ήταν το ΤΑΥ. Το άρθρο 23 του Συντάγματος διαφυλάσσει το δικαίωμα της Δημοκρατίας επί των υπόγειων υδάτων.

5.2.4. **Ιστορικό**

Κατά τα έτη 2014, 2017 και 2018 υπήρξαν καταγγελίες προς το ΤΑΥ από το Κοινοτικό Συμβούλιο Αγίου Ιωάννη και από το Βουλευτή του Κινήματος Οικολόγων – Συνεργασία Πολιτών κ. Γιώργο Περδίκη (**A – 48, A – 51, A – 54**) αναφορικά με υπεράντληση νερού από τις ιδιωτικές γεωτρήσεις της Εταιρείας.

Σύμφωνα με το ΤΑΥ έχουν παραχωρηθεί συγκεκριμένες ποσότητες νερού στην CYPRA (συνολικά 165.000 κ.μ. νερού/χρόνο) από το ΚΥΕ φράγμα Ευλιάτου (εφεξής το «φράγμα»), από δύο γεωτρήσεις στην περιοχή Κάτω Μονή και από δύο γεωτρήσεις στην περιοχή Αγίου Ιωάννη. Η άδεια

υδροληψίας που δόθηκε στην CYPRA αναφέρει ότι κατά προτεραιότητα θα χρησιμοποιείται το νερό του φράγματος, έπειτα το νερό από τις γεωτρήσεις στην Κάτω Μονή και σαν τελευταία επιλογή το νερό από τις γεωτρήσεις στον Άγιο Ιωάννη.

Η ΕΥ, στα πλαίσια διερεύνησης του εν λόγω θέματος, ζήτησε, μεταξύ άλλων, από το ΤΑΥ τις αιτήσεις που υποβλήθηκαν, τις αντίστοιχες εγκρίσεις που παραχωρήθηκαν και στοιχεία σχετικά με τις ετήσιες ποσότητες νερού που αντλήθηκαν για τα έτη 2010 έως 2020. Στις 2/2/2021 η ΕΥ απέστειλε επιστολή προς το ΤΑΥ (**ΓΕ κ – 26**), ζητώντας τις θέσεις του επί ορισμένων θεμάτων που εντόπισε και το ΤΑΥ, ανταποκρινόμενο στο αίτημα της ΕΥ, απέστειλε τις θέσεις του με επιστολή του ημερ. 8/3/2021, (**ΤΑΥ κ – 1**).

5.2.5. Παροχή νερού στην CYPRA από το φράγμα Ξυλιάτου (ΚΥΕ)

Στην περίπτωση παραχώρησης νερού από ΚΥΕ, οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν κάθε χρόνο έντυπο αίτησης προς το ΤΑΥ, το οποίο μετά την εξέταση των αιτημάτων, εξέδιδε μέχρι το 2016 σχετικό έντυπο έγκρισης, ενώ από το 2017, η έγκριση αναγράφεται στο έντυπο της αίτησης. Το ΤΑΥ καταγράφει τις ποσότητες νερού που καταναλώνονται σε δελτία καταγραφής νερού και στη συνέχεια καταχωρεί τα εν λόγω στοιχεία στο Σύστημα Τιμολόγησης Νερού (εφεξής «ΣΤΝ»), στις αντίστοιχες καρτέλες καταναλωτή, βάσει των οποίων διενεργείται η τιμολόγηση και η είσπραξη των χρεώσεων των καταναλωτών.

Κατά τον έλεγχο της ΕΥ, διαπιστώθηκε ότι οι εγκρίσεις για παροχή νερού για τα έτη 2010, 2011, 2012, 2014 και 2016 δεν έφεραν υπογραφή εξουσιοδότησης από τον Αρμόδιο Λειτουργό του ΤΑΥ, με αποτέλεσμα να μην καθίσταται δυνατή η επιβεβαίωση της ορθότητας της εγκεκριμένης ποσότητας νερού, όπως παρουσιάζεται στην καρτέλα καταναλωτή στο ΣΤΝ, με την οποία συγκρίνεται η καταναλωθείσα ποσότητα και υπολογίζεται τυχόν υπερκατανάλωση.

Το ΤΑΥ δεν προσκόμισε για έλεγχο την αίτηση που υπέβαλε η CYPRA για το 2010. Επίσης, το ΤΑΥ δεν προσκόμισε για έλεγχο τις αντίστοιχες εγκρίσεις που είχε παραχωρήσει για τα έτη 2013 και 2015, ούτε και τις εγκρίσεις που είχαν παραχωρηθεί σε συνδεδεμένη με την CYPRA επιχείρηση για τα έτη 2010 έως 2016. Το ΤΑΥ ενημέρωσε την ΕΥ ότι δεν

υπάρχουν αντίγραφα των εγκρίσεων, καθότι τα εν λόγω έντυπα αποστέλλονταν στους αιτητές, χωρίς το Τμήμα να τηρεί αντίγραφα.

Σύμφωνα με το ΤΑΥ, στις περιπτώσεις υπερχείλισης του φράγματος και μετά από γραπτές οδηγίες της Διεύθυνσης, οι ποσότητες που καταναλώνονται χρεώνονται με βάση την τιμή υπερχείλισης και προστίθενται σε εκείνες τις αρχικής έγκρισης. Ωστόσο, το ΤΑΥ δεν προσκόμισε στην ΕΥ στοιχεία/γραπτές οδηγίες της Διεύθυνσης που να τεκμηριώνουν την αναπροσαρμογή της αρχικής εγκεκριμένης ποσότητας κατανάλωσης νερού, που παραχωρήθηκε κατά το 2012 στην CYPRA, λόγω της υπερχείλισης του φράγματος.

5.2.6. Άντληση νερού από Γεωτρήσεις

(α) Γεώτρηση με αρ. 2.11.100.02.02/83.12

Η εν λόγω γεώτρηση αδειοδοτήθηκε στην CYPRA και ανορύχθηκε στην Κάτω Μονή για κτηνοτροφικούς σκοπούς και για την κάλυψη των αναγκών της CYPRA. Σύμφωνα με τους όρους της άδειας έργου υδροληψίας και της άδειας υδροληψίας, οι οποίες εκδόθηκαν στις 20/12/2012 και 25/10/2016 αντίστοιχα, η μέγιστη εγκεκριμένη ποσότητα άντλησης νερού ανέρχεται στα 60.000 κ.μ. κατ' έτος και η συνολική άντληση από αυτήν την γεώτρηση και τις γεωτρήσεις υπ' αρ. 83.13,121.29 και 118.47 δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 90.000 κ.μ. το χρόνο.

Σε σχέση με την εν λόγω γεώτρηση, η ΕΥ διαπίστωσε υπέρβαση στην ετήσια ποσότητα νερού που αντλήθηκε τόσο συνολικά (από αυτήν και τις άλλες γεωτρήσεις) όσο και μεμονωμένα.

(β) Γεώτρηση με αρ. 2.11.100.02.02/83.13

Η υπό αναφορά γεώτρηση στην Κάτω Μονή ανήκε σε ιδιώτη και εκμισθώθηκε στην CYPRA στις 1/10/2009 για περίοδο δέκα συνεχόμενων ετών. Περί το 2010, ο τότε ιδιοκτήτης υπέβαλε αίτηση για ανόρυξη γεώτρησης στον Έπαρχο Λευκωσίας, που ήταν τότε αρμόδιος να επιληφθεί του ζητήματος. Η εν λόγω αίτηση απορρίφθηκε, μετά από εισήγηση του ΤΑΥ, το οποίο επισήμανε ότι το σημείο, για το οποίο υποβλήθηκε η αίτηση, βρίσκεται σε περιοχή που είχε χαρακτηριστεί ως «ευρισκόμενη σε κίνδυνο»/«υπεραντλούμενη» και ότι η χορήγηση της αιτούμενης άδειας θα

είχε ως αποτέλεσμα πρόσθετες δεσμεύσεις για το υπόγειο νερό της περιοχής. Επίσης, το ΤΑΥ επεσήμανε ότι ο υφιστάμενος λάκκος βρισκόταν σε λειτουργία, ότι μεταφερόταν παράνομα νερό στην CYPRA και εισηγήθηκε τη λήψη ανάλογων μέτρων.

Στις 20/9/2012 υποβλήθηκε εκ νέου στο ΤΑΥ αίτηση για άδεια υδροληψίας για ανόρυξη γεώτρησης από τον ιδιοκτήτη του τεμαχίου και στις 29/11/2012 το ΤΑΥ εξέδωσε την άδεια, καθορίζοντας ως μέγιστη εγκεκριμένη ποσότητα άντλησης νερού τα 60.000 κ.μ. ετησίως και θέτοντας ως όρο την εγκατάσταση ηλεκτρονικού υδρομετρητή.

Το ΤΑΥ, σε ελέγχους που διενήργησε στις 22/2/2013 και 4/7/2016, διαπίστωσε ότι ο ιδιοκτήτης δεν είχε εγκαταστήσει υδρομετρητή και παρά την μη συμμόρφωση του ιδιοκτήτη για χρονικό διάστημα πέραν των τριών ετών, περιορίστηκε στην αποστολή επιστολής προς αυτόν με την οποία ζητούσε την εγκατάσταση υδρομετρητή εντός 30 ημερών, χωρίς ωστόσο να υπάρχουν αναφορές για την παρακολούθηση του θέματος.

Οι επόμενοι έλεγχοι που διενήργησε το ΤΑΥ κατά το 2018 και 2019, όταν υπήρχε πλέον εγκατεστημένος υδρομετρητής, καταδείκνυαν σημαντική υπεράντληση, κατά παράβαση των όρων της άδειας υδροληψίας, η οποία υπολογίστηκε κατ' αναλογία, εφόσον δεν υπήρχαν στοιχεία σχετικά με την ακριβή ημερομηνία εγκατάστασης του υδρομετρητή. Ο αρμόδιος Λειτουργός δεν κατέγραψε οποιαδήποτε σχόλια αναφορικά με την τήρηση των όρων της άδειας, κατά τη διενέργεια των εν λόγω ελέγχων.

(γ) Γεώτρηση με αρ. 2.11.100.02.02.118.47

Η εν λόγω γεώτρηση στην Κοινότητα Μενοίκου αδειοδοτήθηκε σε ιδιώτη και το ΤΑΥ στις 23/11/2012 εξέδωσε καλυπτική άδεια έργου υδροληψίας και μεταφοράς νερού στα τεμάχια της CYPRA, θέτοντας ως μέγιστη συνολική ποσότητα άντλησης τα 55.000 κ.μ. νερού ετησίως. Στις 24/7/2013 εκδόθηκε και η άδεια υδροληψίας με τους ίδιους όρους. Σε έλεγχο που διενήργησε το ΤΑΥ στις 4/3/2016 διαπίστωσε ότι η αδειοδοτημένη γεώτρηση λειτουργούσε χωρίς υδρομετρητή, ενώ υπήρχε και δεύτερη γεώτρηση, η οποία δεν ήταν αδειοδοτημένη. Στις 30/5/2016 το ΤΑΥ εξέδωσε άδεια υδροληψίας και για τις δυο γεωτρήσεις.

Το ΤΑΥ δεν προέβη σε έλεγχο της γεώτρησης από τις 24/7/2013 μέχρι τις 4/3/2016, ενώ σε προηγούμενο έλεγχο είχε διαπιστώσει ότι δεν υπήρχε

εγκατεστημένος υδρομετρητής, παρά την ύπαρξη αντλητικών μηχανημάτων. Σε έλεγχο στις 2/4/2020, ήτοι τέσσερα χρόνια μετά, το ΤΑΥ ανέφερε πως δεν διαπίστωσε υπέρβαση, χωρίς όμως να τεκμηριώσει τη θέση αυτή και παρά την προηγούμενη διαπίστωσή του περί ανυπαρξίας υδρομετρητή.

(δ) Γεώτρηση με αρ. 2.11.100.02.02.121.29

Η υπό αναφορά γεώτρηση στην Κοινότητα Μιτσερού είχε αδειοδοτηθεί σε ιδιώτη και στις 9/11/2011 το ΤΑΥ διαπίστωσε ότι υπήρχαν εγκατεστημένα αντλητικά μηχανήματα και μεταφερόταν νερό προς την CYPRA, χωρίς άδεια υδροληψίας. Το ΤΑΥ στις 23/11/2012 εξέδωσε άδεια υδροληψίας, καθορίζοντας ως μέγιστη ετήσια ποσότητα άντλησης τα 40.000 κ.μ. ετησίως και θέτοντας ως όρο την εγκατάσταση υδρομετρητή, ενώ παρείχε και έγκριση για τη μεταφορά νερού προς την CYPRA.

Σε έλεγχο που διενήργησε το ΤΑΥ στις 6/10/2015 διαπίστωσε ότι η γεώτρηση ήταν αχρησιμοποίητη και στις 4/12/2020 διαπίστωσε ότι αυτή είχε εγκαταλειφθεί και επιχωθεί. Για την περίοδο από 23/11/2012 έως 6/10/2015 δεν υπάρχουν οιαδήποτε στοιχεία στο ΤΑΥ που να επιβεβαιώνουν την τήρηση των όρων της άδειας υδροληψίας.

(ε) Γεωτρήσεις με αρ. 2.11.100.02.02.12.21, σημεία Α, Β και Γ

Οι υπό αναφορά γεωτρήσεις ανορύχθηκαν στο τεμάχιο 99 Φ. Σχ. 29/39 Ε1 στην Κοινότητα Αγίου Ιωάννη Μαλούντας, που ανήκει στην οικογένεια του ιδιοκτήτη της CYPRA και σύμφωνα με τα στοιχεία του ΤΑΥ, η CYPRA τουλάχιστον από το 2008 προμηθευόταν νερό από τις γεωτρήσεις στα σημεία Β και Γ. Συγκεκριμένα, κατά το 2008, διαπιστώθηκε από το ΤΑΥ ότι στο εν λόγω τεμάχιο γινόταν σημαντική υπεράντληση, με αποτέλεσμα το υδρόστρωμα να κινδυνεύει άμεσα να υπεραντληθεί και να επηρεάζονται διπλανές γεωτρήσεις επαγγελματιών γεωργών, οι οποίοι είχαν υποβάλλει και σχετικά παράπονα.

Στις 4/8/2008 και 16/11/2009 ο αρμόδιος Λειτουργός του ΤΑΥ υπέβαλε απόψεις προς τον Έπαρχο, με τις οποίες συνιστούσε την παραχώρηση καλυπτικής άδειας για ανόρυξη γεώτρησης στο σημείο Γ θέτοντας ως μέγιστη ποσότητα άντλησης νερού τα 20.000 κ.μ. ετησίως, με σκοπό τη μεταφορά νερού στην CYPRA, ωστόσο για τα σημεία Α και Β η εισήγηση

του ήταν όπως αυτά εγκαταλειφθούν και σφραγιστούν. Στις 18/12/2009 ο Έπαρχος εξέδωσε καλυπτική άδεια ανόρυξης για το σημείο Γ, ενώ στις 29/11/2012 ο Διευθυντής του ΤΑΥ εξέδωσε καλυπτική άδεια έργου υδροληψίας για το σημείο Β, θέτοντας ως μέγιστη συνολική ποσότητα άντλησης νερού τα 20.000 κ.μ. ετησίως για τα σημεία Β και Γ, χωρίς όμως να υπάρχουν στοιχεία που να τεκμηριώνουν τους λόγους που το ΤΑΥ διαφοροποίησε τις απόψεις του σε σχέση με το σημείο Β.

(στ) Γεώτρηση με αρ. 2.11.100.02.02.148.205

Η υπό αναφορά γεώτρηση στο τεμάχιο 525 Φ. Σχ. 29/12 στην Περιστερώνα είχε αδειοδοτηθεί στις 15/5/2018 από το ΤΑΥ, το οποίο εξέδωσε άδεια έργου υδροληψίας και άδεια υδροληψίας, θέτοντας ως μέγιστη ποσότητα άντλησης νερού τα 25.000 κ.μ. ετησίως, η οποία αυξήθηκε σε 60.000 κ.μ. ετησίως, μετά την έκδοση τροποποιητικής άδειας στις 10/12/2018. Σε ελέγχους που διενήργησε το ΤΑΥ στις 11/10/2019, 9/9/2020 και 12/10/2020 διαπίστωσε την ύπαρξη δύο παροχών πριν τον υδρομετρητή με αποτέλεσμα να μην καταμετράται ορθά η αντλούμενη ποσότητα.

Στις 26/11/2020 το ΤΑΥ ζήτησε από το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας τη λήψη νομικών μέτρων εναντίον του ιδιοκτήτη του τεμαχίου για άντληση νερού χωρίς να καταμετράται (λόγω του ότι ο υδρομετρητής ήταν εκτός λειτουργίας) ή χωρίς να καταμετράται ορθά (λόγω εγκατεστημένων παροχών πριν τον υδρομετρητή) η άντληση νερού από την εν λόγω γεώτρηση. Παρά το γεγονός ότι η εν λόγω παρανομία εντοπίστηκε από τον έλεγχο που διενεργήθηκε στις 11/10/2019, το ΤΑΥ προώθησε την υπόθεση ένα χρόνο μετά, χωρίς να υπάρξει οποιαδήποτε διαφοροποίηση στο μεσοδιάστημα αναφορικά με τη φύση ή/και τη σοβαρότητα της παρανομίας.

(ζ) Γεώτρηση με αρ. 2.11.100.02.02.83.71

Η εν λόγω γεώτρηση στο τεμάχιο 919 Φ. Σχ. 29/43 στην Κάτω Μονή αδειοδοτήθηκε στις 31/3/2014 στην CYPRA, με όρο η συνολική ποσότητα νερού να μην υπερβαίνει τα μηδέν κυβικά μέτρα. Σύμφωνα με το ΤΑΥ, αυτό συμβαίνει στην περίπτωση όπου υποβάλλεται αίτηση για άδεια

υδροληψίας, η οποία δεν μπορεί να εγκριθεί, αλλά ταυτόχρονα αποφεύγεται το κλείσιμο της γεώτρησης, ούτως ώστε αυτή να μπορεί να χρησιμοποιηθεί μελλοντικά.

5.2.7. **Συμπεράσματα:** Το ΤΑΥ διενεργούσε ελέγχους σε ακανόνιστα χρονικά διαστήματα, με αποτέλεσμα να μην καθίσταται δυνατή η παρακολούθηση της τήρησης των όρων των αδειών της CYPRA, αναφορικά με την άντληση νερού από ιδιωτικές γεωτρήσεις για την κάλυψη των αναγκών της, καθώς και η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με τη σύννομη λειτουργία των γεωτρήσεων και, κατά τη διενέργεια ελέγχων, δεν επιδείκνυε την απαιτούμενη επιμέλεια και προσοχή, ούτε οι αρμόδιοι λειτουργοί κατέγραφαν πάντοτε τα ευρήματά τους.

Οι παραλείψεις του ΤΑΥ στην αρχειοθέτηση των συναφών με τις αιτήσεις/εγκρίσεις εγγράφων καθιστούν αδύνατη την επιβεβαίωση της ορθότητας των εγκεκριμένων ποσοτήτων νερού της κάθε γεώτρησης, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εξακριβωθεί τυχόν υπερκατανάλωση.

5.2.8. Υιοθετώντας τη θέση της ΕΥ, θεωρούμε ότι:

- (α) Η αναιτιολόγητη αλλαγή στάσης του ΤΑΥ ως προς την έκδοση της άδειας υδροληψίας για τη γεώτρηση 83.13 δημιουργεί ερωτηματικά, καθότι το ίδιο το ΤΑΥ, δυο χρόνια πριν την παραχώρηση της άδειας στην CYPRA, είχε εκφράσει αρνητικές απόψεις προς τον Έπαρχο. Επίσης, το ΤΑΥ δεν έλαβε οιαδήποτε μέτρα εναντίον του ιδιοκτήτη για την πολύ σημαντική υπέρβαση της μέγιστης επιτρεπόμενης ποσότητας άντλησης νερού ούτε για την λειτουργία, ενδεχομένως για χρόνια, της εν λόγω γεώτρησης χωρίς άδεια.
- (β) Σε σχέση με τη γεώτρηση 118.47, το ΤΑΥ δεν έλαβε οιαδήποτε μέτρα, πέραν της αποστολής σχετικής επιστολής στον ιδιοκτήτη, όσον αφορά την ανόρυξη και λειτουργία δεύτερης μη αδειοδοτημένης γεώτρησης και το γεγονός ότι η αδειοδοτημένη γεώτρηση λειτουργούσε χωρίς υδρομετρητή για περίοδο πέραν των τριών ετών.
- (γ) Αναφορικά με τη γεώτρηση 12.21, το ΤΑΥ εξέδωσε τροποποιητική άδεια υδροληψίας, με την οποία η μέγιστη συνολική ποσότητα άντλησης νερού

από το Σημείο Β αυξήθηκε, παρά το πρόβλημα υπεράντλησης του υδροφορέα της περιοχής και της συνεχιζόμενης άντλησης νερού από τις εν λόγω γεωτρήσεις, καθ' υπέρβαση της μέγιστης επιτρεπόμενης ποσότητας. Επίσης, δεν υπάρχουν στοιχεία που να επιβεβαιώνουν τη διερεύνηση από το ΤΑΥ πιθανών λύσεων για παροχή νερού στην CYPRA ή την υπόδειξη προς αυτή ότι η άντληση από τις εν λόγω γεωτρήσεις θα πρέπει να αποτελεί την έσχατη επιλογή, όπως το ΤΑΥ αναφέρει στην επιστολή του ημερ. 5/8/2014 προς το Κοινοτικό Συμβούλιο Αγίου Ιωάννη.

- (δ) Το ΤΑΥ προώθησε ενέργειες για λήψη νομικών μέτρων μόνο στην περίπτωση της γεώτρησης 148.205, από την οποία προμηθεύεται νερό η CYPRA, παρά το γεγονός ότι και στις άλλες γεωτρήσεις είχαν εντοπιστεί παρανομίες. Η θέση του ΤΑΥ επί του θέματος, είναι ότι στην παρούσα περίπτωση είχαν δοθεί επανειλημμένως προφορικές προειδοποιήσεις στον ιδιοκτήτη αλλά αυτός δεν είχε συμμορφωθεί, ενώ στις άλλες περιπτώσεις η CYPRA επιδείκνυε προσπάθεια συμμόρφωσης με τις υποδείξεις του ΤΑΥ και δεν φάνηκε να χρησιμοποιεί παράνομους τρόπους προμήθειας νερού για να παρουσιάζονται εικονικές ενδείξεις στους υδρομετρητές. Ωστόσο, οι παρανομίες της Εταιρείας ήταν εξίσου σημαντικές και μάλιστα κάποιες από αυτές συντελούνταν για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα σε σύγκριση με την εν λόγω γεώτρηση.

5.2.9. Γενικότερα, το ΤΑΥ επέδειξε υπερβολική και περίεργη ανοχή σε σχέση με τις παράνομες δραστηριότητες που σχετίζονται με την προμήθεια νερού στην CYPRA από τις ως άνω γεωτρήσεις, κυρίως όσον αφορά την υπεράντληση νερού από τις γεωτρήσεις, κατά παράβαση των σχετικών όρων των αδειών.

5.2.10. Η όλη στάση του ΤΑΥ τείνει να αποδεικνύει μια ευνοϊκή μεταχείριση προς τη CYPRA, χωρίς όμως να αποδεικνύεται πέραν πάσης αμφιβολίας.

5.3. ΟΧΛΗΡΙΕΣ – ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΑΡΑΒΑΣΕΙΣ

5.3.1. Αναφορικά με αυτό το μέρος του Κεφαλαίου, τέθηκαν ενώπιον της Επιτροπής σωρεία εγγράφων τόσο κατά το στάδιο της συλλογής έγγραφης μαρτυρίας, όσο και κατά το στάδιο των ακροάσεων και αποτελεί ένα από

τα ζητήματα που έχρηζε διερεύνησης, λόγω και της ύπαρξης πολλών καταγγελιών εναντίον της CYPRA διαχρονικά, κάτι που, εκ πρώτης όψεως, δημιουργούσε εύλογες υποψίες για ευνοιοκρατική της μεταχείριση.

- 5.3.2. Από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της CYPRA στην περιοχή Κάτω Μονής - Αγίων Ηλιοφώτων υπήρχαν συνεχή παράπονα των κατοίκων και οργανωμένων συνόλων που διέμεναν και διαμένουν εκεί για σοβαρής μορφής οχληρίες που παρατηρούντο ενώ καταγγελίες έγιναν και από το Κίνημα Οικολόγων – Περιβαλλοντιστών και την πρώην Βουλευτή, Ελένη Μαύρου (**ΥΥ κ – 6**).
- 5.3.3. Μεγάλος αριθμός εγγράφων κατατέθηκε από τον **M.2, Γιώργο Περδίκη**, (**T. A6 – A56**), ο οποίος αναφέρθηκε σε καταγγελίες των κατοίκων της Κάτω Μονής εναντίον της CYPRA για διαρροή υγρών και αερίων αποβλήτων και για τις οποίες ο ίδιος είχε αποστείλει σχετικές επιστολές στον Υπουργό Γεωργίας κ. Πολυνείκη (**T. A7, T. A12**). Ο **M.2, Γ. Περδίκης**, ως εκπρόσωπος του Κινήματος Οικολόγων, επεσήμανε διάφορες κατ' ισχυρισμόν παρανομίες της CYPRA από το 2008, για τις οποίες σαν Κίνημα είχαν προβεί και σε ανάλογες ανακοινώσεις, καθώς και σε αλληλογραφία με τις αρμόδιες αρχές, κατόπιν συναντήσεων και με οργανωμένες επηρεαζόμενες ομάδες κατοίκων, όπως ο Περιβαλλοντικός Όμιλος Κάτω Μονής που συστάθηκε το 2010.
- 5.3.4. Ο Υπουργός Γεωργίας ενημέρωσε τον **M.2, Γ. Περδίκη** ότι, κατά το 2008, σε έλεγχο που διενεργήθηκε στα υποστατικά της CYPRA από την Υπηρεσία Περιβάλλοντος, δεν διαπιστώθηκε διαρροή υγρών αποβλήτων. Ωστόσο, ανέφερε ότι στο παρελθόν είχαν υπάρξει προβλήματα δυσλειτουργίας του βιολογικού σταθμού και ότι είχε επιδοθεί εξώδικη ρύθμιση αδικήματος για υπέρβαση των ορίων των ποιοτικών χαρακτηριστικών που είχαν τεθεί στους όρους της Άδειας Απόρριψης Αποβλήτων (**T. A9**).
- 5.3.5. Αντιθέτως, κατά το 2009, ο Υπουργός Γεωργίας ενημέρωσε τον **M.2, Γ. Περδίκης** ότι οι επιθεωρητές της Υπηρεσίας Περιβάλλοντος, μετά από επίσκεψή τους στα υποστατικά της CYPRA, διαπίστωσαν προβλήματα στην ποιότητα των επεξεργασμένων αποβλήτων και προέβησαν σε

συστάσεις στον υπεύθυνο της CYPRA, προκειμένου αυτός να προβεί σε διορθωτικά μέτρα προς αποφυγή δικαστικών μέτρων εναντίον του (**T. A19**).

- 5.3.6. Κατόπιν επιθεώρησης από Αρμόδιο Λειτουργό του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, κατά το 2009, ενώ εντοπίστηκαν ελαφρές οσμές στο χώρο διαχωρισμού υγρών και στερεών αποβλήτων των εγκαταστάσεων της CYPRA, αυτές δεν εντοπίζονταν εκτός του χώρου των εγκαταστάσεων. Περαιτέρω, ο εν λόγω λειτουργός, σε επικοινωνία του με τον Πρόεδρο του ΚΣΚΜ, πληροφορήθηκε ότι γενικότερα το πρόβλημα της οχληρίας στην Κάτω Μονή είχε περιοριστεί σημαντικά (**T. A20, T. A21**).
- 5.3.7. Σύμφωνα με το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας, οι Άδειες Εκπομπής των εγκαταστάσεων της CYPRA δεν περιλαμβάνουν όρους για οσμές αλλά για συγκεκριμένους αέριους ρύπους όπως το υδρόθειο (**ΚΣΚΜ κ – 22**). Σε μετρήσεις που διενεργήθηκαν από λειτουργούς του Τμήματος Επιθεώρησης Εργασίας, κατά το 2014, στα υποστατικά της CYPRA διαπιστώθηκαν υπερβάσεις των ορίων εκπομπής αζώτου και υδρόθειου από τα φουγάρα των μηχανών εσωτερικής καύσης και στις 7/10/2014 καταχωρήθηκε ποινική δίωξη στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας. Παρ' όλα αυτά το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας δεν διενήργησε οποιεσδήποτε μετρήσεις αερίων εκπομπών στις εγκαταστάσεις της CYPRA από το 2014 μέχρι το 2017 (**T. A44**).
- 5.3.8. Κατά την εξέταση της αίτησης με αρ. ΛΕΥ/108/2015 της CYPRA για χορήγηση πολεοδομικής άδειας κατά παρέκκλιση των προνοιών της Δήλωσης Πολιτικής, η τοποθέτηση του Προέδρου του ΚΣΚΜ, ενόψει της Δημόσιας Ακρόασης στο ΣΥΜΕΠΑ, ήταν αρνητική, λόγω των διαχρονικών καταγγελιών των κατοίκων της Κάτω Μονής για δυσοσμία και εκπομπές υδρόθειου. Σε επιστολή του ημερ. 1/6/2018 προς το ΣΥΜΕΠΑ, ο Πρόεδρος του ΚΣΚΜ τονίζει ότι τα αρμόδια τμήματα εξαντλούσαν την εμπλοκή τους στη διαμόρφωση όρων που θα έπρεπε να τηρούνται από τη CYPRA, χωρίς όμως να διενεργούν ελέγχους προκειμένου να διακριβώσουν τις παραμέτρους δυνητικού επηρεασμού της κοινότητας από τη λειτουργία της CYPRA (**ΚΣΚΜ κ – 29**). Σχετικό είναι και το συμπέρασμα στο οποίο είχε καταλήξει ο Μ2, κατά την κατάθεσή του ενώπιον της Επιτροπής, ότι αποτελούσε πρόκληση το

γεγονός ότι στην περίπτωση της CYPRA υπήρχε, από πλευράς των αρμοδίων αρχών, μια «εξαιρετική χαλάρωση».

- 5.3.9. Αναφορικά με τα ανωτέρω, το ΚΣΚΜ προχώρησε στο διορισμό ιδιώτη τεχνικού συμβούλου, ο οποίος προχώρησε σε διαβουλεύσεις με τον τεχνικό σύμβουλο της CYPRA, προς το σκοπό άμβλυνσης των προβλημάτων που είχαν δημιουργηθεί στην κοινότητα και εξεύρεσης λύσεων, ούτως ώστε η λειτουργία των εγκαταστάσεων της CYPRA να μην επηρεάζει δυσμενώς την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Παρ' όλα αυτά η CYPRA, δεν υλοποίησε τους όρους που είχαν τεθεί από το ΚΣΚΜ και οι οποίοι είχαν υιοθετηθεί από το ΣΥΜΕΠΙΑ, με αποτέλεσμα η στάση του ΚΣΚΜ ως προς την αδειοδότηση των εγκαταστάσεων της CYPRA να παραμένει αρνητική, λόγω και των συνεχών παραπόνων από κατοίκους της κοινότητας (**ΚΣΚΜ κ – 33**). Σύμφωνα με τον τεχνικό σύμβουλο του ΚΣΚΜ, τα μέτρα στα οποία έχει προβεί η CYPRA δεν διασφαλίζουν τη συνεχή και αδιάλειπτη μη όχληση της κοινότητας (**ΚΣΚΜ κ – 47**).
- 5.3.10. Όσον αφορά στις Υγειονομικές Υπηρεσίες, παρά τις επανειλημμένες επισκέψεις που πραγματοποιούσαν, είτε δεν διαπιστώνονταν οι καταγγελίες είτε δεν υπήρχε η ανάλογη νομοθετική ρύθμιση για επιβολή μέτρων.
- 5.3.11. Επί τούτου πραγματοποιήθηκαν, επίσης, αρκετές συσκέψεις με όλους τους αρμόδιους φορείς, χωρίς όμως ουσιαστικά αποτελέσματα.
- 5.3.12. Καταγγελίες έγιναν επίσης για παράνομη τοποθέτηση προκατασκευασμένων κατοικιών, χωρίς και πάλι να διαπιστωθούν παραβάσεις από τις Υγειονομικές Υπηρεσίες. Κατόπιν ερώτησης του τότε βουλευτή του Κινήματος Οικολόγων – Συνεργασία Πολιτών κ. Γιώργου Περδίκη, αναφορικά με το κατά πόσο ελέγχθηκαν οι συνθήκες διαβίωσης των εργατών, η νομιμότητα των υποστατικών και αν τηρούνταν οι υγειονομικές προϋποθέσεις, οι Υγειονομικές Υπηρεσίες ενημέρωσαν την ΕΔΛ ότι δεν παρατηρήθηκε οποιοδήποτε πρόβλημα που άπτεται υγειονομικών θεμάτων (**Τ. Α23, Τ. Α24**).
- 5.3.13. Πέραν τούτου έγιναν περιβαλλοντικές μελέτες, οι οποίες παρουσιάστηκαν στα εμπλεκόμενα μέρη με τη συμμετοχή και όλων των

αρμοδίων υπηρεσιών του κράτους, όπου οι μελετητές αναφέρθηκαν στον καθορισμό της φέρουσας ικανότητας της κτηνοτροφικής ζώνης και των εγκαταστάσεων της περιοχής, τα δύσοσμα αέρια της περιοχής, αλλά και στην έλλειψη νομοθετικού πλαισίου και προνοιών έτσι ώστε να ρυθμίζεται το θέμα των οχληριών.

- 5.3.14. Εν ολίγοις, μέχρι σήμερα, δεν έχουν παρθεί ουσιώδεις αποφάσεις ως προς την επίλυση του προβλήματος. Όμως δεν φαίνεται να προκύπτουν ευθύνες για την πιθανή διάπραξη αδικημάτων ή/και για την μη επίλυση του προβλήματος.
- 5.3.15. Όσον αφορά στις καταγγελίες για τον τρόπο αντιμετώπισης των κρουσμάτων COVID – 19 στο σφαγείο CYPRA τον Νοέμβριου του 2020, από μελέτη των εγγράφων που περιήλθαν στην κατοχή της Επιτροπής, φαίνεται ότι έγιναν και λήφθηκαν όλα τα ενδεικνύμενα υπό τις περιστάσεις μέτρα. Συγκεκριμένα, έγινε μεγάλος αριθμός εξώδικων καταγγελιών με την εμπλοκή τόσο των Υγειονομικών Υπηρεσιών, της Αστυνομίας και άλλων φορέων και με τη συνεργασία της Διεύθυνσης του σφαγείου CYPRA και φυσικά των Ιατρικών Υπηρεσιών και των Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας. Για το όλο θέμα είχε υποβάλει σχετικό ερώτημα και η Μ.1, Ειρήνη Χαραλαμπίδου (ΥΥ κ – 11).
- 5.3.16. Χωρίς να ισχυρισθεί κάποιος ότι όλα κύλησαν με τον ορθότερο τρόπο δεν φάνηκε να προκύπτουν θέματα ευνοιοκρατικής μεταχείρισης ή/και απόκρυψης ή μη επαρκούς διερεύνησης του όλου θέματος.
- 5.3.17. **Συμπεράσματα:** Παρά το γεγονός ότι η CYPRA είχε προβεί σε κάποιες διορθωτικές ενέργειες οι οποίες περιγράφονται πιο πάνω, οι διαμαρτυρίες των κατοίκων της περιοχής για δυσσομία εξακολουθούν να υφίστανται.

Σημειώνουμε το τι καταγράφεται στο **T. A44** στο οποίο η Υπουργός Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε σχετική Απάντησή της ημερ. 12/1/2017 του **Μ.2, Γ.Περδίκη**, παραδέχεται ότι το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας δεν είχε διεξάγει οποιεσδήποτε μετρήσεις αερίων εκπομπών στο CYPRA από το 2014 μέχρι το 2017.

Θεωρούμε ότι το Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας θα έπρεπε να προβαίνει σε πιο τακτικούς ελέγχους αφ' ης στιγμής το θέμα αφορά σε μεγάλη επιχείρηση.

5.4. ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

- 5.4.1. Η Αστυνομία είναι ένας οργανισμός που σε γενικές γραμμές έχει ως σκοπό και στόχο την τήρηση και εφαρμογή του Νόμου και της τάξης στη χώρα, την πρόληψη και εξιχνίαση του εγκλήματος και την προσαγωγή των υπόπτων ενώπιον της Δικαιοσύνης. Με βάση της εξουσίες της που πηγάζουν από το Σύνταγμα, την Ποινική Δικονομία, τον **Ποινικό Κώδικα, (Κεφ. 154)** και τη λοιπή Νομοθεσία, έχει το δικαίωμα ελέγχου υποστατικών, ανοιχτών χώρων, καταστημάτων, κέντρων αναψυχής κτλ. με σκοπό τόσο την πρόληψη όσο και την εξιχνίαση του εγκλήματος.
- 5.4.2. Με την ύπαρξη εύλογης υπόνοιας, ο κάθε αστυνομικός δικαιούται να εισέρχεται και να ερευνά υποστατικά (εκτός από κατοικίες) χωρίς ένταλμα, όταν έχει μαρτυρία ή πληροφορία που δημιουργεί την εύλογη υπόνοια ότι σε αυτό διεπράχθη, διαπράττεται ή θα διαπραχθεί ποινικό αδίκημα.
- 5.4.3. Εφόσον, λοιπόν, περιέρχεται στην αντίληψη ή στην κατοχή οποιουδήποτε αστυνομικού μαρτυρία ή πληροφορία που δημιουργεί την εύλογη υπόνοια, όπως αναφέρεται πιο πάνω, ενεργεί με σκοπό την πρόληψη, αποτροπή ή/και εξιχνίαση αδικημάτων.
- 5.4.4. Εξουσία παρέχεται στην Αστυνομία, αλλά και σε άλλους λειτουργούς του κράτους να διενεργούν ελέγχους για την διαπίστωση διάπραξης ή μη ποινικών αδικημάτων.
- 5.4.5. Από την αρχή και έναρξη των εργασιών της Επιτροπής μεταξύ άλλων Υπηρεσιών του κράτους ζητήθηκε και από την Αστυνομία να μας πληροφορήσει για τυχόν δικές της ενέργειες σε σχέση με τις ερευνώμενες εταιρείες.
- 5.4.6. Πέραν τούτου, στη γραπτή κατάθεσή του που στάλθηκε στην Επιτροπή (**Τ. Α69**), αλλά και κατά τη διάρκεια της παρουσίας του ενώπιον της

Επιτροπής στις 7/6/2021 και στις 10/6/2021, ο **M. 17, Οδυσσέας Μιχαηλίδης**, έκανε αναφορά, μεταξύ άλλων και για πιθανή αδράνεια της Αστυνομίας σε σχέση με αδικήματα που προφανώς διαπράττονταν από τις πιο πάνω εταιρείες και το προσωπικό τους.

5.4.7. Επί του θέματος η Επιτροπή ασχολήθηκε με τους εν λόγω ισχυρισμούς και καταγράφει τα ακόλουθα:

5.4.8. Από το 2007 μέχρι και το 2021 υπήρξε μεγάλος αριθμός καταγγελιών εναντίον της CYPRA και του **M.18, Γ. Γεωργίου**, οι οποίες διερευνήθηκαν από την Αστυνομία. Ορισμένες υποθέσεις οδηγήθηκαν ενώπιον της δικαιοσύνης, κάποιες βρίσκονται υπό διερεύνηση, ενώ σε άλλες περιπτώσεις είτε υπήρξε συμμόρφωση είτε δεν προέκυψαν ή στοιχειοθετήθηκαν ποινικά αδικήματα.

5.4.9. Μεταξύ άλλων, υπήρξαν πολλές καταγγελίες για παράνομη επέμβαση σε τεμάχια γης, τα οποία γειτνιάζαν με τα τεμάχια στα οποία βρίσκονται οι εγκαταστάσεις της CYPRA και στα οποία πραγματοποιούνταν παράνομα εργασίες χωρίς τη γνώση ή/και τη συναίνεση των ιδιοκτητών τους. Στις πλείστες εξ αυτών των περιπτώσεων οι παραπονούμενοι λάμβαναν διαβεβαίωση από τον Γ. Γεωργίου ότι η επέμβαση στα τεμάχια θα αρθεί και απέσυραν τα παράπονα τους. Επίσης, υπήρξαν καταγγελίες αναφορικά με ανέγερση ή επέκταση των υποστατικών της CYPRA, χωρίς την προηγούμενη εξασφάλιση των απαιτούμενων αδειών από τα αρμόδια τμήματα και καταγγελίες σε σχέση με τη λειτουργία του σφαγείου και της μονάδας παραγωγής βιοαερίου (**ΑΣΤ κ-4**). Αναφορικά με το ζήτημα των παράνομων εργοδοτήσεων, αυτό αναπτύσσεται εκτενώς κατωτέρω.

5.4.10. Στα πλαίσια διεξαγωγής δημόσιου διαγωνισμού που αφορούσε στη διαχείριση ζωικών αποβλήτων, συγκεκριμένα του διαγωνισμού 14/2014 που είχαν προκηρύξει οι ΚΥ, η Αστυνομία διερεύνησε καταγγελία του **M.2, Γ. Περδίκη**, Βουλευτή του Κινήματος Οικολόγων, η οποία διαβιβάστηκε στην Αστυνομία μέσω της Νομικής Υπηρεσίας στις 6/12/2016. Η καταγγελία αφορούσε την υποβολή, εκ μέρους του Γ. Γεωργίου, Εντύπου πιστοποίησης προσωπικής κατάστασης, δια του οποίου δήλωνε ότι η CYPRA, την οποία θα αξιοποιούσε ως υπεργολάβο για την εκτέλεση του έργου, δεν είχε καταδικαστεί στο παρελθόν για ποινικά αδικήματα. Μετά από διερεύνηση του θέματος από την Αστυνομία

και σχετικό έλεγχο στο αρχείο ποινικών καταδικών, προέκυψε ότι η CYPRA είχε καταδικαστεί στο παρελθόν δυο φορές. Στον εν λόγω διαγωνισμό είχε υποβάλει προσφορά η BIOENERGY, η οποία όπως διαπιστώθηκε δεν βαρύνονταν με προηγούμενες καταδίκες (μέρος του ΑΣΤ κ – 2).

Μετά την ολοκλήρωση της έρευνας από πλευράς Αστυνομίας, ο φάκελος στάλθηκε στη Νομική Υπηρεσία, η οποία σε επιστολή της προς τον Μ.2, Γ. Περδίκη ημερ. 9/12/2020 ανέφερε ότι η υπόθεση δεν οδηγήθηκε σε ποινική δίωξη, λόγω μη στοιχειοθέτησης όλων των συστατικών στοιχείων των διερευνώμενων αδικημάτων. Ωστόσο, διαπίστωσε την ύπαρξη κενού στη νομοθεσία και προέβη σε εισήγηση προς την αρμόδια αρχή για θέσπιση ειδικού αδικήματος στην νομοθεσία περί δημοσίων συμβάσεων (μέρος του ΑΣΤ κ – 2). Η εν λόγω νομοθεσία πράγματι τροποποιήθηκε και εισήχθη ειδικό ποινικό αδίκημα με το άρθρο 3Α του Νόμου 73(Ι)/2016 που αφορά την υποβολή ψευδούς δήλωσης στα πλαίσια δημόσιων διαγωνισμών.

Αναφορικά με παραβίαση του περί Λοιμοκαθάρσεως Νόμου και των σχετικών διαταγμάτων, στις 13/1/2021 εκδόθηκε εξώδικο πρόστιμο της τάξης των €300 εναντίον του Γεώργιου Γεωργίου, ο οποίος στις 18/11/2020 μετέβη στις εγκαταστάσεις της CYPRA, κατά παράβαση των άνω διαταγμάτων, εφόσον έπρεπε κατά την εν λόγω ημερομηνία να βρίσκεται σε αυτοπεριορισμό (μέρος του ΑΣΤ κ – 8). Για το ίδιο θέμα γίνεται αναφορά κατωτέρω.

5.5. ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

5.5.1. Η Υπηρεσία Επιθεωρήσεων, η οποία υπάγεται στη Διοίκηση του Υπουργείου Εργασίας, συστάθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου το 2017 και κύριος στόχος της είναι ο έλεγχος για αδήλωτη εργασία και η τήρηση των όρων εργασίας. Πριν τη σύσταση της Υπηρεσίας Επιθεωρήσεων, αρμόδιοι για τις επιθεωρήσεις για αδήλωτη εργασία και τήρηση των όρων εργασίας ήταν οι Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων και το Τμήμα Εργασιακών Σχέσεων αντίστοιχα. Οι υπό αναφορά επιθεωρήσεις λαμβάνουν χώρα αυτεπάγγελα, κατόπιν

καταγγελίας ή σύμφωνα με ετήσιο πρόγραμμα που καλύπτει συγκεκριμένους κλάδους. Σύμφωνα με τον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας Επιθεωρήσεων, δεν είχαν ληφθεί οποιεσδήποτε καταγγελίες/πληροφορίες σχετικά με αδήλωτη εργασία στις εγκαταστάσεις της CYPRA (ΥΠΕΡ κ – 3).

- 5.5.2. Στις 6/11/2020 η Υπηρεσία Επιθεωρήσεων του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων παρέλαβε από το Υπουργείο Υγείας κατάσταση του προσωπικού της CYPRA, μετά από έλεγχο που είχε διενεργηθεί στο προσωπικό για COVID – 19.
- 5.5.3. Στις 10/11/2020, μετά από έλεγχο στο σύστημα των Υπηρεσιών Κοινωνικών Ασφαλίσεων και στα αρχεία του Τμήματος Αρχείου Πληθυσμού και Μετανάστευσης του Υπουργείου Εσωτερικών, διαπιστώθηκε ότι μεγάλος αριθμός εργαζομένων εργοδοτούνταν παράνομα, καθότι από τα 107 άτομα τα 61 ήταν αδήλωτα στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων και εκδόθηκε την ίδια ημέρα Ειδοποίηση Διαπίστωσης Παράβασης εναντίον της CYPRA από τις Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων. Στις 16/11/2020 οι Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων προχώρησαν σε Πράξη Επιβολής Προστίμου της τάξης των €213.500 εναντίον της CYPRA (μέρος του ΥΠΕΡ κ – 1).
- 5.5.4. Σύμφωνα με το ΑΣΤ κ – 4, στις 11/11/2020 βάσει ενημέρωσης που έλαβε το Αρχηγείο Αστυνομίας από το Υπουργείο Εσωτερικών, συστάθηκε ανακριτική ομάδα για διερεύνηση της υπό αναφορά υπόθεσης, η οποία ολοκληρώθηκε και σχηματίστηκε ο φάκελος Π.Φ. ΜΟΡ.ΠΕΡΙ/Μ/3/2021 (ΑΣΤ κ – 5). Ο εν λόγω φάκελος συμπληρώθηκε και στάληκε στη Νομική Υπηρεσία, η οποία έδωσε οδηγίες για ποινική δίωξη εναντίον της CYPRA και του κ. Γεωργίου Γεωργίου. Η υπόθεση καταχωρήθηκε στο Δικαστήριο και αναμένεται η εκδίκασή της (ΑΣΤ κ – 9).
- 5.5.5. Στις 18/11/2020 η Υπηρεσία Επιθεωρήσεων Λάρνακας και Λευκωσίας και η Υπηρεσία Αλλοδαπών και Μετανάστευσης (εφεξής «ΥΑΜ») Αρχηγείου μετέβησαν στις εγκαταστάσεις της CYPRA, μετά από πληροφορία για παράνομη εργοδότηση αλλοδαπών. Αφού το Τμήμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων επιβεβαίωσε ότι οι τρεις υπό έλεγχο εργαζόμενοι δεν ήταν δηλωμένοι, αυτοί συνελήφθησαν, όπως και ο κ. Γεώργιος Γεωργίου.

Ακολούθως σχηματίστηκε ο φάκελος Π.Φ. ΜΟΡ/ΠΕΡΙ/Μ/41/2020 και αναμένεται η εκδίκαση της υπόθεσης (ΑΣΤ κ – 6). Την ίδια ημέρα οι Υπηρεσίες Κοινωνικών Ασφαλίσεων εξέδωσαν Ειδοποίηση Διαπίστωσης Παράβασης και στις 24/11/2020 προχώρησαν στην έκδοση Πράξης Επιβολής Προστίμου της τάξης των €24.000 εναντίον της CYPRA (μέρος του ΥΠΕΡ κ – 2).

5.5.6. Συμπέρασμα:

Από τα πιο πάνω φαίνεται ότι η Αστυνομία, ενεργώντας στη βάση πληροφοριών που περιέρχονται στην αντίληψή της, προέβαινε σε περιοδικούς ελέγχους σε συνεργασία με την Υπηρεσία Επιθεωρήσεως Εργασίας του Υπουργείου Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, είτε μόνη της με σκοπό τη διερεύνηση και διαπίστωση ύπαρξης παράνομων ενεργειών, πράξεων ή παραλείψεων.

Όπως έχει αναφερθεί πιο πάνω έχει διερευνηθεί αριθμός υποθέσεων που αφορούσαν παράνομες εργοδοτήσεις, παράνομες επεμβάσεις σε ξένη περιουσία, απειλές χρήσης βίας, πιθανές πλαστογραφίες, απόκρυψη στοιχείων στην υποβολή αιτήσεων, παράνομη σφαγή ζώων κ.α.

Αριθμός από αυτές τις υποθέσεις έχουν οδηγηθεί ενώπιον των Δικαστικών Αρχών και άλλες διατέθηκαν με διαφορετικό τρόπο καθότι είτε δεν στοιχειοθετήθηκαν ποινικά αδικήματα είτε δεν προέκυψε ικανοποιητική μαρτυρία.

Όπως είναι γνωστό οι Διοικητικές Αρχές ενεργούν προληπτικά και κατασταλτικά αλλά είναι αδύνατο να ενημερώνονται για όλα τα αδικήματα και παράνομες δραστηριότητες του οποιουδήποτε που ενεργεί παράνομα, παράτυπα είτε εγκληματικά.

Η Αστυνομία, ως έχει αναφερθεί και προηγουμένως, ενεργεί στη βάση πληροφοριών και ενημέρωσης που λαμβάνει είτε από τα μέλη και Υπηρεσίες της είτε από το κοινό και δρα πάντοτε στα πλαίσια του Νόμου και Κανονισμών, που της παρέχουν αυτή την εξουσία.

Θεωρούμε ότι, δεν προκύπτει η οποιαδήποτε ευνοϊκή μεταχείριση προς τη CYPRΑ από πλευράς Αστυνομίας. Εκείνο που θα μπορούσε να γίνει, είναι πιο τακτικοί έλεγχοι τόσο από την Αστυνομία, όσο και από την Υπηρεσία Επιθεώρησης Εργασίας.

6. ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

- 6.1. Τα Συμπεράσματα της Επιτροπής, καταγράφονται σε χωριστή ενότητα σε κάθε Κεφάλαιο. Στο παρόν Κεφάλαιο, για αποφυγή επανάληψης, περιλαμβάνονται μόνο τα γενικά Συμπεράσματα, ταυτόχρονα με κάποιες εισηγήσεις της Επιτροπής για διόρθωση και/ή μη επανάληψη κάποιων λανθασμένων ενεργειών και/ή παραλείψεων.
- 6.2. Υπενθυμίζουμε ότι, η Επιτροπή, στο πλαίσιο των όρων εντολής της, εστίαζε συνεχώς την προσοχή της και ήταν σε εγρήγορση για τα ακόλουθα θέματα:
- (α) κατά πόσον υπήρχαν αθέμιτες παρεμβάσεις από τις ερευνώμενες εταιρείες και εάν υπήρξαν τέτοιες, τί αποτέλεσμα είχαν,
 - (β) κατά πόσον οι ερευνώμενες εταιρείες είχαν πρόσβαση με αθέμιτο τρόπο σε έγγραφα και/ή πληροφορίες των κυβερνητικών τμημάτων,
 - (γ) κατά πόσον κυβερνητικά τμήματα υποβοήθησαν καθ'οιονδήποτε τρόπο, είτε εσκεμμένα, είτε λόγω λαθών και/ή παραλείψεων τις ερευνώμενες εταιρείες,
 - (δ) κατά πόσον η σύζυγος του Διευθύνοντος Συμβούλου των ερευνώμενων εταιρειών, Ρέα Γεωργίου, Γενική Λογίστρια της Δημοκρατίας είχε οποιοδήποτε είδους ανάμειξη στα πιο πάνω.

Γενική Λογίστρια: Δεν αποδεικνύεται αθέμιτη ανάμειξή της στα αντικείμενα της έρευνας ή κατάχρηση της θέσης που κατέχει

- 6.3. Σε όλο το εύρος της έρευνας, δεν διαπιστώθηκε οποιαδήποτε προσωπική παρέμβαση της Ρέας Γεωργίου. Οι μαρτυρίες έκλειναν μόνο σε υπόνοιες και/ή υποψίες χωρίς να έχουν κατατεθεί οποιαδήποτε στοιχεία.

- 6.4. Καταλήγουμε ότι δεν μπορεί να αποδοθεί οποιουδήποτε είδους ευθύνη στη Γενική Λογίστρια.

Αυθαίρετη συμπεριφορά και ενέργειες της CYPRA

- 6.5. Έχοντας καταγράψει σε κάθε Κεφάλαιο τις ενέργειες και/ή πιθανές ευθύνες της CYPRA ως γενική διαπίστωση μπορεί να καταγράψει ότι η CYPRA, διαχρονικά, επεδείκνυε κάποια αυθαίρετη συμπεριφορά και μη συμμόρφωση προς τις νομοθετικές τις υποχρεώσεις.
- 6.6. Αναφερόμαστε συγκεκριμένα στην ανέγερση οικοδομών χωρίς άδεια, στη μη συμμόρφωση με διαδικαστικά διατάγματα κατεδάφισης και στην προσπάθεια διαιώνισης των παρανομιών της, χρησιμοποιώντας χρονοβόρες διαδικασίες, διοικητικής φύσεως.
- 6.7. Σε όλα τα στάδια, από το 2006 μέχρι σήμερα, διεκδίκησε έντονα τα δικαιώματά της, γεγονός, βέβαια, που αποτελεί δικαίωμά της.
- 6.8. Από την άλλη, χρησιμοποιούσε, όποτε την βόλευε 2 μέτρα και 2 σταθμά. Ενώ, από δικές της ενέργειες, εκδίδετο Διάταγμα μη πώλησης και/ή εκποίησης ακόμη και μη ενοικίασης του ΚΣΚ, ακολούθως επιζητούσε να εκμεταλλευθεί η ίδια τις εγκαταστάσεις του ΚΣΚ.

Τοποθέτηση Γενικού Ελεγκτή για SIGAN

- 6.9. Οφείλουμε να καταγράψουμε την τοποθέτηση του Γενικού Ελεγκτή ότι οι ΚΥ πάντοτε επεδείκνυαν εύνοια προς τη SIGAN και αυτό αποτελεί «τεράστιο σκάνδαλο» για το οποίο θα έπρεπε να διεξαχθεί έρευνα.

Εισήγηση για τροποποίηση του Ν.239(Ι)/2002

- 6.10. Θεωρούμε ότι, θα μπορούσε να προωθηθεί τροποποίηση του **Περί Κτηνιατρικών Τελών Νόμου, 239(Ι)/2002**, ούτως ώστε, στα καθυστερημένα τέλη, να επιβάλλεται τόκος για να αποφευχθεί στο μέλλον, εκμετάλλευση παρόμοιας κατάστασης.

Εισηγήσεις για τακτικούς ελέγχους από ορισμένα κυβερνητικά τμήματα

- 6.11. Καταγράφουμε πιο πάνω ότι, λάθη και/ή παραλείψεις αρμόδιων κυβερνητικών τμημάτων, επέτρεπαν στη CYPRA να συνεχίσει να παρανομεί, κυρίως στην περιοχή που καλύπτει το Σφαγείο.
- 6.12. Θα μπορούσαν οι αρμόδιες υπηρεσίες, με δεδομένο και το μεγάλο εύρος της επιχείρησης, να διεξάγουν πιο τακτικούς ελέγχους και να λαμβάνουν μέτρα σε σύντομο χρονικό διάστημα, πάντοτε εντός των αρμοδιοτήτων τους.
- 6.13. Θεωρούμε ότι εάν η πιο πάνω εισήγηση πραγματοποιηθεί, θα αποφευχθούν παρόμοια προβλήματα στο μέλλον.

Χάρης Πογιατζής, Πρόεδρος

Κύπρος Μιχαηλίδης, Μέλος

Λεμονιά Καουτζάνη, Μέλος